

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027

STOWARZYSZENIE
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
"EUROGALICJA"

Spis treści

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	4
1.2 Nazwa i forma prawna	4
1.3 Proces tworzenia partnerstwa	4
1.4 Struktura LGD.....	11
1.5 Organ decyzyjny	12
1.6 Proces decyzyjny	14
1.7 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	15
1.8 Standardy funkcjonowania partnerstwa.....	16
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	17
Rozdział III Partycypanyjny charakter LSR.....	23
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR	37
4.1 Analiza SWOT	37
4.2 Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR	41
4.3 Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy	42
4.4 Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji.....	43
4.5 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości.....	43
4.6 Rynek pracy	44
4.7 Działalność sektora społecznego.....	46
4.8 Problemy społeczne	47
4.9 Dziedzictwo kulturowe/zabytki.....	48
4.10 Obszary atrakcyjne turystycznie	48
4.11 Obszary wiejskie.....	50
4.12 Rolnictwo i rynek rolny	50
4.13 Edukacja	52
4.14 Zrównoważenie środowiskowe.....	53
4.15 Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.....	53
4.16 Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji	57
4.17 Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, dostępnych źródeł finansowania i systemu wdrażania.	57
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia.....	58
5.1 Powiązanie celów i przedsięwzięć LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami	58
5.2 Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR	61
5.3 Wartość dodana podejścia LEADER	62
5.4 Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR	63
5.5 Metody aktywizujące	63
5.6 Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć	64

Rozdział VI Cele i wskaźniki.....	65
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	70
Rozdział VIII Plan działania.....	78
Rozdział IX Plan finansowy LSR.....	79
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	81
Wykaz wykorzystanej literatury	87
Załączniki do LSR.....	89

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.2 Nazwa i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „EUROGALICJA” (dalej zwane LGD „EUROGALICJA”) jest stowarzyszeniem wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000297788. Funkcjonuje jako dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, działające jako Lokalna Grupa Działania. Podstawą działania jest Statut wraz z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261). Wszelkie prowadzone przez LGD „EUROGALICJA” działania są zgodne ze Statutem, tj. z niego wynikają i nie są z nim sprzeczne. Pozostałe podstawy prawne wynikają z:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, z późn. zm.)

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).

W zakresie przepisów krajowych działalność LGD „EUROGALICJA” opiera się w szczególności na przepisach:

- ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943, 2023 r. poz. 412), zwanej dalej „ustawą RLKS”;

- ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, zwanej dalej „ustawą EFS+”

- ustawy z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412),

a także innych aktów prawa dotyczących Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz działalności stowarzyszenia.

Nadzór nad działalnością LGD „EUROGALICJA” sprawuje Marszałek Województwa Podkarpackiego. Jest to stowarzyszenie „specjalne”, gdyż obok Walnego Zebrania Członków, Zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, funkcjonuje dodatkowy organ – Rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia dla operacji realizowanych w ramach LSR.

1.3 Proces tworzenia partnerstwa

Historia LGD „EUROGALICJA” sięga lipca 2007 r. Podczas spotkania, którego inicjatorami była Gmina Trzebownisko oraz Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie „AGAPE”, w którym udział wzięły również Gmina Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski i Czarna, zawiązała się Grupa Inicjatywna na rzecz programu LEADER.

Wykorzystując dotychczasowe doświadczenia we wspólnym rozwiązywaniu problemów oraz posługując się najlepszymi wzorcami partnerstwa z Polski i Europy przystąpiono do budowy Lokalnej Grupy Działania. Sukcesywnie, do dnia Zebrania Założycielskiego (22 listopada 2007 r.) zorganizowano kolejne spotkania Grupy Inicjatywnej: 27 sierpnia 2007 r., w trakcie którego skonkretyzowano Grupę Inicjatywną oraz określono kierunki jej prac, 5 września 2007 r., w trakcie którego wybrano formę prawną funkcjonowania LGD (stowarzyszenie „specjalne”), wybrano jej nazwę (EUROGALICJA) oraz utworzono kalendarz najbliższych działań związanych z utworzeniem LGD, a także 15 października 2007 r.

Jednocześnie na przełomie września i października prowadzone były działania informacyjne i promocyjne dotyczące powstawania Lokalnej Grupy Działania.

Działania te prowadzili członkowie grupy inicjatywnej LGD „EUROGALICJA”. Były one skierowane do mieszkańców czterech gmin w celu zainteresowania jak najliczniejszej liczby organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, instytucji publicznych oraz osób fizycznych członkostwem w LGD „EUROGALICJA”. W działaniach promocyjnych wykorzystywano różne formy komunikacji, m.in.: zamieszczanie zaproszeń do współpracy na stronach internetowych gmin, w lokalnych gazetach oraz na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin. Kierowano bezpośrednio zaproszenia do współpracy, wraz z formularzami deklaracji, do lokalnych liderów oraz wszystkich organizacji społecznych i firm działających na ww. terenach.

Po szerokiej kampanii informacyjnej, 16 października 2007 r., zorganizowano spotkanie informacyjno-promocyjne Grupy Inicjatywnej wraz ze wszystkimi zadeklarowanymi i chętnymi, potencjalnymi partnerami. Pomimo złożonych 78 deklaracji członkowskich w spotkaniu uczestniczyła tylko połowa (36 osób). Na spotkaniu dokonano prezentacji Grupy oraz jej dotychczasowych członków, ustalono harmonogram działań i zaprezentowano projekt Statutu Stowarzyszenia, a także omówiono zasady działania programu LEADER 2007–2013. Podczas tego spotkania do grona partnerów dołączyła Gmina Krasne. Przełom października i listopada 2007 r. to z jednej strony okres podejmowania stosownych uchwał o przystąpieniu do LGD „EUROGALICJA” przez sześć gmin: Trzebownisko, Czarna, Sokołów Młp., Głogów Młp., Krasne i Kamień, a także przez organizacje pozarządowe i gospodarcze, a z drugiej strony – pasmo działań promocyjnych i zbierania deklaracji od potencjalnych członków. Był to również okres intensywnych przygotowań organizacyjnych i prawnych do Zebrania Założycielskiego.

W dniu 22 listopada 2007 r. licznie zgromadzeni członkowie (84 osoby) podjęli decyzję o zrzeszeniu się w ramach LGD „EUROGALICJA”. W zebraniu założycielskim udział wzięli przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego, w tym rolnicy, a także młodzież oraz najwyżsi przedstawiciele władz gminnych. Wspólnie określono kierunki działania zawiązanego stowarzyszenia oraz wybrano jego władze.

Za główny cel powstania LGD „EUROGALICJA” uznano zintegrowane i synergiczne działanie partnerów z trzech sektorów na rzecz wsparcia obszarów wiejskich objętych LSR w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej. W celu pozyskania środków na długoterminową działalność wielosektorowego partnerstwa członkowie LGD „EUROGALICJA” opracowali projekt Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2009-2015, który został przyjęty do realizacji uchwałą nr 20/2009 Walnego Zebrania Członków z dnia 5 stycznia 2009 r.

Na realizację LSR pozyskano środki w wysokości 12 022 456 zł, na podstawie umowy ramowej zawartej z Zarządem Województwa Podkarpackiego w dniu 21 maja 2009 r. Obranymi przez LGD „EUROGALICJA” w ramach LSR kierunkami działania, zdefiniowanymi na podstawie analizy uwarunkowań obszaru objętego LSR oraz w toku konsultacji społecznych, była poprawa jakości życia mieszkańców oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

W okresie programowania 2009-2015 (okres budżetowy UE 2007-2013) zrealizowano łącznie 37 operacji w zakresie tworzenia nowych przedsiębiorstw, tym doposażenia w maszyny i urządzenia mikro i małych firm działających na obszarze LSR, budowy i modernizacji obiektów sportowych i kulturalnych, budowy i modernizacji elementów infrastruktury turystycznej oraz rewitalizacji obiektów sakralnych i zabytkowych.

W wyniku ich realizacji na obszarze objętym LSR nastąpił wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców i podniesienie poziomu konkurencyjności przedsiębiorstw oraz poprawa sytuacji na rynku pracy. Ponadto, zwiększyła się dostępność mieszkańców do nowoczesnych usług rekreacyjnych i kulturalnych, co miało bezpośredni wpływ na wzrost poziomu integracji i poprawę jakości życia. Z kolei wybudowana infrastruktura turystyczna przyczyniła się do wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru LGD, a działania przeprowadzone w zakresie rewitalizacji obiektów sakralnych i zabytkowych miały pozytywny wpływ na zachowanie lokalnego dziedzictwa.

Okres programowania 2014-2020 przyniósł nowe możliwości pozyskania funduszy dla mieszkańców obszaru objętego LSR. Lokalni liderzy skupieni wokół LGD „EUROGALICJA”, bazując na wypracowanym dotychczas potencjale partnerstwa, podjęli się realizacji działań rozwojowych oraz dalszego budowania relacji w ramach trzech sektorów, tj. społecznego, gospodarczego oraz publicznego poprzez przystąpienie do opracowania nowej LSR na lata 2014-2020.

W wyniku prowadzonych konsultacji opracowana została analiza SWOT, która uwzględniała także dane statystyczne. W konsekwencji opracowano trzy cele główne, do których dopasowano cele szczegółowe. Ich realizacja w długiej perspektywie miała skutecznie zapobiegać negatywnym następstwom zdiagnozowanych problemów. Pierwszy z nich to *Poprawa komfortu życia mieszkańców obszaru LGD „EUROGALICJA” i wzmocnienie kapitału społecznego*. Cel główny miał być osiągnięty poprzez działania związane z rozwijaniem postawy dbałości o zdrowie i zdrowy styl życia oraz szeroko pojęte bezpieczeństwo, ochroną środowiska, różnorodnością biologiczną, propagowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, wzrostem atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszarów LGD.

W ramach drugiego celu głównego - *Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców na rzecz konkurencyjności i zatrudnienia*, zaplanowano działania związane z aktywizacją przedsiębiorczości mieszkańców, rozwojem nowoczesnej i konkurencyjnej przedsiębiorczości oraz podnoszeniem kompetencji zawodowych pracowników i przedsiębiorców. Jako cel trzeci przyjęto *Budowanie tożsamości lokalnej i trwałych więzi społecznych bazujących na zasobach dziedzictwa lokalnego*. Do realizacji tego celu ogólnego wyszczególniono cztery cele szczegółowe, tj. zachowanie i ochrona materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego do 2023 r., zachowanie i ochrona niematerialnych zasobów dziedzictwa lokalnego (kultura, historia, obrzędy, wyobrażenia itp.) do 2023 r., wzrost aktywności lokalnej i integracji społecznej mieszkańców obszaru do 2023 r., wzrost kompetencji osób i organów LGD uczestniczących we wdrażaniu LSR do 2023 roku.

Efektem silnego partnerstwa i dobrej współpracy z lokalną społecznością była sprawna realizacja założeń LSR. Na dzień opracowania ewaluacji zewnętrznej (10.2022 r.) większość wskaźników produktu i rezultatu została osiągnięta. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie realne poczucie wpływu i współuczestniczenia w realizacji LSR przedstawicieli trzech sektorów, tj. publicznego, gospodarczego i społecznego.

W okresie programowania 2014-2020, LGD „EUROGALICJA” do dnia 31 maja 2023 roku ogłosiła łącznie 25 naborów wniosków. We wszystkich naborach złożono aż 294 wnioski, z czego do realizacji wybrano 238, na podstawie których zawarto 155 umów. Dzięki środkom LSR powstały 52 nowe firmy, a 14 rozwinęło swoją działalność.

Sprawna realizacja założeń LSR jednoznacznie potwierdza, że diagnoza obszaru została wykonana rzetelnie, poprawnie zdiagnozowano problemy i grupy defaworyzowane, dzięki czemu tematyka naborów i konkursów odpowiadała oczekiwaniom beneficjentów. Te doświadczenia będą podstawą działania w nowej perspektywie UE 2023-2027.

Przykłady dobrych praktyk to między innymi projekty dotyczące: rozwoju firmy produkującej katamarany słoneczne, podjęcie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług jeździeckich, usług fotograficznych w formie fotobudki, usług projektowania ogrodów, produkcji ekologicznych rekwizytów do rekonstrukcji historycznych, produkcji mebli z żywicą epoksydową, produkcji saun, wynajmu dmuchanych atrakcji dla dzieci.

Realizacja LSR przyczyniła się w znacznym stopniu także do rozwoju turystyki i kultury obszaru objętego LSR. Powstały nowe atrakcje, odbyły się wydarzenia zachęcające turystów do odwiedzenia obszaru LSR. Przykłady projektów: powstanie kortu tenisowego, skateparku, tras Nordic Walking, siłowni plenerowych, placów zabaw, renowacje zabytków, rekonstrukcja zabytkowego sztandaru oraz wydanie publikacji promujących obszar LGD.

W zakresie kapitału społecznego, również należy odnotować projekty ważne z punktu widzenia rozwoju lokalnego. Odbyły się bowiem szkolenia lokalnych liderów, powstała czytelnia plenerowa, pracownia do fotografii analogowej, doposażono lokalne stowarzyszenia między innymi w stroje ludowe czy instrumenty muzyczne. Doposażono także Konną Straż Ochrony Przyrody, która zyskała m.in. nowe mundury. W ramach działań LGD „EUROGALICJA” odbyło się również wiele imprez integracyjnych.

Wykorzystanie potencjału partnerstwa do przygotowania i wdrażania LSR na lata 2023-2027

Zasoby ludzkie

Doświadczenia LGD „EUROGALICJA” we wdrażaniu LSR w ramach dwóch okresów programowania UE zaowocowały doświadczoną i wykwalifikowaną kadrą zarządzającą funkcjonowaniem LGD. Uruchomione Biuro

LGD prowadzi wszystkie sprawy partnerstwa m.in. poprzez inspirowanie i podejmowanie działań animacyjnych, szkoleniowych czy promocyjnych oraz obsługę spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych.

Fundusze dostępne w ramach poddziałania *19.4 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja* pozwoliły LGD na zatrudnienie pracowników Biura LGD, którzy byli odpowiedzialni za wdrażanie LSR, jak również sfinansowanie kosztów bieżących jego funkcjonowania. Z tych środków finansowano również działania promocyjne oraz aktywizujące w ramach planu komunikacji dla mieszkańców obszaru LSR.

W procesie budowania partnerstwa i skutecznego wdrażania LSR kluczowym elementem była skuteczna komunikacja, która miała duży wpływ na możliwość osiągnięcia zaplanowanych efektów. Podstawowym celem działań komunikacyjnych było wspieranie realizacji celów określonych w LSR, co odbywało się w szczególności poprzez stosowanie szeregu zachęt skierowanych do potencjalnych beneficjentów oraz mieszkańców do korzystania przez nich z dofinansowania. Dodatkowym celem było stworzenie trwałego i pozytywnego wizerunku LGD oraz aktywizowanie społeczności lokalnych do włączenia się w realizację LSR poprzez aktywne uczestnictwo

w proponowanych przedsięwzięciach promocyjno-aktywizujących.

LGD „EUROGALICJA” dostosowała metody komunikacji do poszczególnych grup interesu, a także osób w niekorzystnej sytuacji, ludzi młodych, seniorów, czy osób zajętych pracą zawodową lub opieką nad innymi członkami rodziny (w szczególności dziećmi). Szeroki wachlarz środków komunikacji z lokalną społecznością został dostosowany do indywidualnych potrzeb odbiorców. Te doświadczenia zostały wykorzystane w przygotowaniach LSR na lata 2023-2027.

Budowa partnerstwa to proces ciągły. Podejmowane inicjatywy stanowią inspirację dla mieszkańców oraz organizacji i podmiotów gospodarczych, aby aktywniej angażować się w działania na rzecz swojego najbliższego otoczenia. LGD „EUROGALICJA”, co jednoznacznie pokazują wyniki ewaluacji ex-post LSR, wypracowała mechanizmy, dzięki którym komunikacja z lokalną społecznością przebiegała w sposób sprawny i bez większych zakłóceń. Kluczowym warunkiem skutecznej komunikacji jest jej dwustronność, angażująca obie strony procesu. Takie podejście zapewniło LGD „EUROGALICJA” możliwość uzyskania informacji zwrotnej i służyło transparentności podejmowanych działań. Było to niezwykle ważne m.in. w budowaniu zaufania do organizacji.

LGD „EUROGALICJA” jest postrzegana jako organizacja, która dzięki pozyskanym funduszom zewnętrznym, wspomaga lokalną społeczność w rozwiązywaniu ich problemów. Członkowie Zarządu oraz Rady aktywnie działają w zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR grupach interesu sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Głównym polem aktywności są również lokalne stowarzyszenia, w tym Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe. Ich zaangażowanie ma szczególne znaczenie, ponieważ jako lokalni liderzy wyznaczają standardy we współpracy, aktywizacji i działalności non-profit na rzecz lokalnej społeczności. Posiadają wiedzę i doświadczenie w pracy społecznej, jak również umiejętność włączenia mieszkańców, lokalnych organizacji czy przedsiębiorców w inicjatywy, które mają na celu integrację lub animację społeczności. Ponadto, działalność członków organów LGD jest swoistym rodzajem zachęty i motywacji do podejmowania aktywności przez pozostałych mieszkańców obszaru LSR, co dodatkowo wpływa na wzrost zaangażowania, i integracji oraz na rozwój kompetencji lokalnej społeczności.

Działając aktywnie od ponad 16 lat na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, LGD „EUROGALICJA” wykształciła w ramach swoich struktur kadry, które posiadają umiejętności niezbędne do skutecznego przygotowania oraz wdrażania LSR. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania charakteryzuje wysoka skuteczność, co potwierdzają między innymi wyniki raportu z ewaluacji ex-post, czy opinie przedstawicieli grup interesu zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR przedstawione w ankietach.

Skuteczność działań doradczych, animacyjnych oraz informacyjno-promocyjnych pracowników Biura LGD jest wysoka. Doradztwo było prowadzone w godzinach pracy Biura LGD, głównie telefonicznie, mailowo oraz bezpośrednio w siedzibie. Z doradztwa można było również skorzystać na stoiskach informacyjnych podczas lokalnych imprez. W dobiegającym końcu okresie programowania UE łącznie udzielono doradztwa aż 566

podmiotom, przy czym najwięcej porad odbywało się telefonicznie. Z kolei szkolenia dla pracowników Biura LGD, członków Rady i członków Zarządu pozwoliły im skutecznie wykonywać swoje zadania. Ponadto, zapewniały kompetencje niezbędne do ogłaszania naborów, dokonywania wyboru wniosków, monitorowania, ewaluacji, realizacji szkoleń, warsztatów oraz świadczenia doradztwa.

Szkolenia dotyczyły głównie założeń PROW na lata 2014-2020, legislacji krajowej i UE, celów i wskaźników w ramach LSR, kryteriów wyboru oraz procedur oceny i wyboru operacji w ramach PROW na lata 2014-2020.

W perspektywie finansowania UE 2023-2027 nadal konieczne będą szkolenia dotyczące nowych przepisów. Potrzeby te zostaną zaspokojone przez przygotowanie i realizację Planu szkoleń odzwierciedlającego wszystkie potrzeby pracowników i członków organów Stowarzyszenia.

Doświadczona kadra Biura LGD, składająca się z zatrudnionych etatowych pracowników, będzie zaangażowana w prace związane z przygotowaniem, wdrażaniem i ewentualną aktualizacją LSR na lata 2023-2027. Wszystkie zatrudnione osoby posiadają kwalifikacje i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji LSR, uzyskaną na przestrzeni kilkunastu lat realizacji LSR (m.in. posiadają certyfikaty i zaświadczenia).

Dodatkowym potwierdzeniem wiedzy i merytorycznego przygotowania pracowników Biura LGD do wdrażania LSR w nowym okresie programowania jest raport z ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej w 2022 roku. Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak również realizacji operacji i rozliczania operacji.

Swoje doświadczenie i zdobytą wiedzę pracownicy wykorzystali podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru LGD, które organizowane były zarówno w ramach realizacji *Planu włączenia społeczności lokalnej* jak i innych spotkań, warsztatów czy konsultacji mających na celu jak najlepsze opracowanie LSR na lata 2023-2027. Tematem spotkań, które w znacznej części miały charakter warsztatowy były mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia jego rozwoju. Podczas spotkań poruszano także temat osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji, dla których będą kierowane działania w nowej LSR. W ich wyniku LGD „EUROGALICJA” zidentyfikowała istniejące potrzeby i potencjał obszaru oraz uzyskała bogaty materiał do opracowania LSR na nową perspektywę finansową.

Wszystkie wyżej wymienione działania nie zaistniałyby, ani tym bardziej nie znalazłyby odbiorców, gdyby nie siła budowanego od wielu lat partnerstwa. To właśnie otwartość na potrzeby lokalnej społeczności, pomoc w realizowaniu oddolnych inicjatyw, promocja realizowanych działań, skuteczność realizacji Planu komunikacji oraz wzmacnianie kapitału społecznego sprawiły, że mieszkańcy obszaru potrafią zidentyfikować LGD „EUROGALICJA” oraz mają wiedzę na temat działań realizowanych w ramach LSR. Równie pozytywnie oceniano pracę Biura LGD, budowanie relacji z beneficjentami, poziom kultury osobistej, wiedzę i sposób komunikowania się ze społecznością lokalną. Znalazło to odzwierciedlenie w raporcie z ewaluacji ex-post.

Współpraca

Budowanie partnerstwa to również współpraca i otwartość na poznawanie dobrych praktyk realizowanych w innych rejonach kraju i Europy. Dlatego w perspektywie finansowej 2014-2020 podjęto się realizacji projektów współpracy, obejmujących przede wszystkim wymianę doświadczeń między lokalnymi grupami działania oraz mieszkańcami zaangażowanymi w realizację LSR.

Projekt pn. „Nordic Walking - spacerem po zdrowie”, którego liderem była LGD „EUROGALICJA” dotyczył utworzenia nowego produktu turystycznego w postaci sieci tras Nordic Walking na obszarze LGD „EUROGALICJA” i LGD Ziemia Łańcucka oraz siłowni plenerowych. Warto zauważyć, że projekt angażował dwie grupy defaworyzowane (seniorów oraz osoby niepełnosprawne). W wyniku realizacji zadania powstała innowacyjna w skali województwa infrastruktura sportowo-rekreacyjna dostępna dla osób o różnym stopniu niepełnosprawności, w tym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Realizacja projektu przyczyniła się również do propagowania zdrowego stylu życia i zachowań proekologicznych wśród mieszkańców obszarów objętych LSR, promocji walorów turystycznych na tym terenie oraz stworzenia potencjału do wzrostu przedsiębiorczości. Było to również skutecznym rodzajem zachęty do integracji społeczności lokalnej poprzez udział w zajęciach i wydarzeniach sportowych, aktywizacji osób niepełnosprawnych i seniorów oraz ich integracji

z mieszkańcami obszaru LSR i terenów ościennych. W zakresie projektu przeszkolono 9 osób z obszarów objętych LSR na instruktorów Nordic Walking, zwiększając tym samym ich szanse na wzrost dochodów.

W 2023 r. zakończono realizację projektu współpracy pn. „EKOLOGIA, REKREACJA, PROMOCJA, ZDROWIE. Rozwijanie postaw proekologicznych i prozdrowotnych poprzez utworzenie szlaków turystycznych, wymianę doświadczeń oraz promocję produktów lokalnych obszarów partnerskich LGD”. W ramach projektu powstał Miodowy Szlak Rowerowy, który przebiega przez gminy: Sokołów Małopolski, Czarna, Głogów Małopolski, Trzebowniko i Krasne. Szlak liczy około 90 km. Na jego trasie powstało 8 punktów postojowych z wiatami, ławostołami, grillami, koszami na śmieci oraz 5 pasiek pokazowych z rzeźbionymi ulami. W punktach postojowych umieszczono także po dwie drewniane rzeźby, które nawiązują do tradycji i kultury danego obszaru oraz tematyki projektu współpracy. Sam projekt, poza aspektem turystycznym i proekologicznym, miał także za zadanie wspieranie i promocję produktów lokalnych. W tym celu udostępniono w siedzibie LGD „EUROGALICJA” gablotę wystawienniczą dla twórców z obszaru LSR. Poza zadaniami infrastrukturalnymi w ramach projektu zrealizowano także warsztaty kosmetyczne, kulinarne i rękodzielnicze. Ponadto, w każdej z pasiek odbywają się lekcje pokazowe dotyczące bartnictwa i zrozumienia roli pszczół w przyrodzie. We wszystkich 8 punktach postojowych odbywały się warsztaty sadzenia roślin miododajnych.

Doświadczenie partnerów

Gminy, które są Członkami LGD „EUROGALICJA” mogą pochwalić się bogatym doświadczeniem w realizacji projektów mających na celu integrację mieszkańców i poprawę jakości życia. Głównym źródłem podejmowanych inicjatyw były środki UE dostępne w ramach PROW, ale także programów regionalnych, funduszy rządowych, czy innych środków pomocowych, w tym np. funduszy norweskich i EOG. Dzięki tym środkom powstały nowe miejsca spotkań dla mieszkańców, sieci wodociągowe, drogi gminne, obiekty rekreacyjne i sportowe, szkoły, świetlice środowiskowe i wiele innych. Warto podkreślić, że LGD „EUROGALICJA” ma szerokie wsparcie osób, które są odpowiedzialne za realizację projektów gminnych, co jest znaczącym wsparciem i pomocą w przygotowaniu oraz skutecznej realizacji LSR.

Komunikacja

LGD „EUROGALICJA” posiada bogate doświadczenie w obszarze komunikacji i współpracy, co pozwoliło na opracowanie kompleksowego Planu komunikacji z lokalną społecznością na lata 2023-2029. Wykorzystano doświadczenia z obecnej perspektywy, w szczególności w zakresie skuteczności podejmowanych działań oraz wzięto pod uwagę zakładane cele, potrzeby, oczekiwania, możliwości i dostępny budżet.

Plan obejmuje prezentację głównych celów i podstawowych założeń, które legły u podstaw jego opracowania. Ponadto, opisuje działania komunikacyjne, grupy docelowe oraz planowane środki przekazu, włączając przykłady działań, które można podjąć w przypadku problemów z realizacją LSR lub niskim społecznym poparciem dla działań LGD. W Planie komunikacji uwzględniono również zakładane wskaźniki rezultatów oraz oczekiwane efekty działań komunikacyjnych. Dodano metody oceny skuteczności działań komunikacyjnych i wykorzystanych środków przekazu, ustalając zasady aktualizacji Planu komunikacji w przypadku pojawienia się takiej potrzeby.

Dla tych działań przyjęto indykatywny budżet, wskazując główne kategorie wydatków, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów związanych z materiałami drukowanymi. Sporządzony Plan komunikacji z lokalną społecznością uwzględni również obowiązki komunikacyjne beneficjentów wynikające z art. 50 ust. 1 ww. rozporządzenia UE 2021/1060 oraz obowiązujące zasady komunikacji, w tym wymagania dotyczące wizualizacji w ramach EFRROW i EFS+.

Realizację założeń LSR na lata 2014-2020 potwierdzają wyniki ewaluacji ex-post, które wskazują, iż skuteczne działanie nie jest możliwe bez nabywania wiedzy i umiejętności nie tylko potencjalnych beneficjentów, ale również pracowników Biura LGD oraz organów LGD. W tym celu zostanie przygotowany Plan szkoleń dla Członków Rady, Zarządu i pracowników Biura LGD. Zapewni on rozwój kompetencji osób odpowiedzialnych za wdrażanie LSR.

Niewątpliwie istotnym zasobem, który dodatkowo potwierdza pełną zdolność LGD „EUROGALICJA” do skutecznego wdrożenia LSR, jest w pełni wyposażone stacjonarne biuro, czynne pięć dni w tygodniu.

Pracownicy zatrudnieni na podstawie umów o pracę muszą się legitymować odpowiednimi kompetencjami oraz praktycznymi umiejętnościami, w tym interpersonalnymi, z uwagi na fakt bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami.

W celu ułatwienia i usprawnienia kontaktu, wszelkie informacje, włącznie z danymi kontaktowymi, są udostępniane na stronie internetowej oraz portalach społecznościowych, a także zamieszczane na tablicach ogłoszeń, jak również udostępniane przez partnerów LGD w celu zwiększenia zasięgu oddziaływania.

Poprzedni okres programowania pokazał, że bardzo dobrze sprawdzają się informacje zamieszczane na stronach gmin członkowskich oraz na tablicach ogłoszeń (szczególnie w sołectwach, które są zlokalizowane „najbliżej” mieszkańców). Dzięki dobrej współpracy z partnerami z grupy interesu sektora publicznego, lokalna społeczność na bieżąco otrzymuje informacje w zakresie wdrażania LSR, tj. ogłoszenia o naborach, zaproszenia do udziału w szkoleniach, warsztatach i innych wydarzeniach promocyjno-informacyjnych, jak również integracyjnych.

Niewątpliwym atutem usprawniającym zarówno funkcjonowanie LGD „EUROGALICJA”, jak wdrażanie LSR, są nieformalne zasady partnerskiej współpracy z naszymi członkami, które gwarantują pełną dostępność podejmowanych przez LGD działań dla wszystkich potencjalnych beneficjentów i grup docelowych. Wyniki ewaluacji podsumowującej okres wdrażania 2014-2020 jednoznacznie potwierdziły skuteczność podejmowanych działań aktywizacyjnych i komunikacyjnych, ponieważ przekazy skutecznie docierały do większości zainteresowanych odbiorców.

Należy podkreślić, że LGD „EUROGALICJA” od początku swojego funkcjonowania wykorzystuje różnorodne sposoby aby dotrzeć do nowych partnerów. Co istotne, na przestrzeni wielu lat funkcjonowania w lokalnym środowisku, często sami mieszkańcy i instytucje z obszaru objętego LSR stwarzały możliwości i przestrzeń do wspólnych spotkań i rozmów. W minionym okresie programowania przedstawiciele LGD „EUROGALICJA” aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych na terenie gmin członkowskich, takich jak: dożynki, festyny czy sesje Rad Gmin, podczas których mieli możliwość nawiązania współpracy i budowania relacji z jednostkami sektora finansów publicznych, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami. W celu skutecznej zachęty wszystkich grup interesu, młodzieży, seniorów, czy osób w niekorzystnej sytuacji, do włączania się w działalność LGD „EUROGALICJA” w nowym okresie będą stosowane przejrzyste zasady zgłaszania inicjatyw oraz możliwości ich realizacji. LGD „EUROGALICJA” jest również otwarta na nowych członków, co potwierdzają zapisy Statutu, które oprócz tego, że wprost zachęcają do wstępowania w szeregi LGD, to dają możliwość zwołania Walnego Zebrania Członków przez wąską ich grupę. Ponadto, dotychczasowe doświadczenie jednoznacznie pokazuje, że tylko współdziałanie różnorodnych środowisk i sektorów jest w stanie najpełniej, w pierwszej kolejności poznać a następnie, dzięki skutecznemu planowaniu, odpowiedzieć na potrzeby wyrażane przez lokalną społeczność. Należy podkreślić, iż LGD od początku swojej działalności włączyło seniorów do działalności w ramach Zarządu. Dzięki swojemu ogromnemu doświadczeniu i zdobytej wiedzy stanowią nieocenione wsparcie dla pozostałych członków tego organu oraz biura LGD.

Doświadczenie w realizacji zadań finansowanych ze środków UE

Źródłem finansowania działalności LGD „EUROGALICJA” był Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz środki statutowe. W kontekście nowej perspektywy programowej UE, włączenie do LSR środków EFS+ dodatkowo wzmocni działania na rzecz budowy potencjału obszaru objętego LSR. Jednym z głównych celów będzie wzmocnienie przedsiębiorczości oraz zwiększenie aktywności społecznej i realizacja projektów mających na celu redukcję wykluczenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów oraz aktywizację i integrację ludzi młodych. W konsekwencji nowych wyzwań, takich jak następstwa pandemii COVID-19 i konsekwencje gospodarcze wojny na Ukrainie, podejmowane przez LGD „EUROGALICJA” działania będą kontynuacją wcześniejszych inicjatyw, ale przede wszystkim odpowiedzią na obecne potrzeby mieszkańców, wpisując się w kierunki rozwoju naszego obszaru.

Należy mieć świadomość, że inicjatywa LEADER nie jest w stanie rozwiązać wszystkich problemów, ale może przyczynić się do znaczącej poprawy jakości życia lokalnej społeczności w kluczowych obszarach. Wybór tych

obszarów wynikał z analizy potrzeb i potencjału, uwzględniając również ograniczenia dotyczące zakresu wsparcia określonego w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz EFS+.

Rozwój lokalny jest szczególną formą interwencji publicznej. Skuteczne jego wdrożenie jest pochodną kompletności procesu przygotowań do wdrażania oraz trafności i aktualności przyjętych założeń (w szczególności celów i przedsięwzięć). Kluczowym elementem zapewniającym wysoką jakość tego procesu jest również skuteczny system monitoringu i ewaluacji, dostosowany do specyficznych potrzeb obszaru objętego LSR. Dlatego też posiadane przez LGD „EUROGALICJA” doświadczenie stanowi niezwykle wartość, która umożliwi sprawne przejście do wdrażania LSR w nowej perspektywie 2023-2027, z uwzględnieniem dodatkowego źródła finansowania jakim będzie EFS+.

1.4 Struktura LGD

LGD „EUROGALICJA” jest partnerstwem trójsektorowym, w skład którego wchodzi z każdej gminy przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych reprezentujących interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (co najmniej po 1 przedstawicielu danej grupy interesów z każdej gminy). Wdrożona otwarta formuła przyjmowania nowych Członków potwierdza inkluzywny charakter organizacji i pozwala przystąpić każdej osobie, która spełni kryteria określone Statutem.

Organami stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada. Dla potrzeb realizacji celów statutowych, zostało utworzone Biuro LGD.

Wieloletnie funkcjonowanie LGD „EUROGALICJA” w lokalnym środowisku jednoznacznie pokazało, że efektywne rozwiązywanie potrzeb lokalnej społeczności możliwe jest jedynie poprzez współpracę i kooperację różnych środowisk i grup interesu z obszaru objętego LSR.

Członkami Stowarzyszenia „EUROGALICJA” są osoby fizyczne i osoby prawne zamieszkujące lub mające siedzibę na obszarze jednej z gmin objętych LSR. Na dzień sporządzania LSR w strukturze LGD „EUROGALICJA” było 107 Członków.

Grupa interesu sektora publicznego jest reprezentowana przez przedstawicieli sześciu gmin członkowskich, członków rady gminy i powiatu, sołtysów, samorządowych jednostek organizacyjnych gminy. Lokalni partnerzy społeczni są reprezentowani przez członków organizacji pozarządowych, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, przedstawiciele innych lokalnych organizacji oraz mieszkańców obszaru objętego LSR, bezpośrednio zaangażowanych w działalność tych organizacji.

Przedstawiciele grupy interesów sektora gospodarczego są reprezentowani przez przedsiębiorców i rolników. Liczny udział grupy interesów sektora społecznego stanowi nie tylko odzwierciedlenie struktury społeczności lokalnej, ale również ich aktywności. Bardzo często członkami zostają lokalni liderzy, którzy dzięki swojej charyzmie i oddaniu idei działania społecznikowskiego pociągają za sobą innych członków lokalnej społeczności. To dzięki nim organizowanych jest wiele wydarzeń integracyjnych, zarówno na skalę obszaru LGD, gminy ale też na skalę sołectwa. Dzięki tym działaniom wzrasta aktywizacja lokalnej społeczności.

Wśród członków Stowarzyszenia „EUROGALICJA” znajdują się także przedstawiciele grup najbardziej narażonych na wykluczenie z życia społecznego, które zostały określone na etapie diagnozy obszaru. Mieszkańcy biorący udział w spotkaniach i badaniach ankietowych wskazali, że wsparcie powinno być skierowane do seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia), ludzi młodych (osób do 25 roku życia) oraz na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, osób bezrobotnych.

W wyniku dokonanej diagnozy obszaru nie wyznaczono dodatkowej grupy interesu.

Struktura podziału kompetencji w Stowarzyszeniu „EUROGALICJA” zapewnia możliwość kolegiального podejmowania decyzji. Ponadto, stosuje się przyjazne dla odbiorcy formy komunikacji oraz stworzono szereg zachęt do zgłaszania nowych pomysłów oraz inicjatyw dotyczących funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR.

Inkluzywny charakter LGD potwierdzają również zapisy Statutu, które gwarantują kadencyjność organów Stowarzyszenia, tj. Rady, Zarządu i Komisji rewizyjnej (§17 ust. 3).

Kadencyjność organów jest ważnym elementem budowy partnerstwa. Przede wszystkim zapewnia rotację władzy i umożliwia zmianę osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji lub zarządzanie. Sprzyja

to demokratycznemu funkcjonowaniu organizacji, eliminuje ryzyko skumulowania władzy w rękach jednej osoby lub grupy oraz umożliwia zaangażowanie większej liczby członków w proces podejmowania decyzji. Kadencyjność organów LGD „EUROGALICJA” zapewnia napływ nowych pomysłów, gdyż nowi członkowie organów, wchodząc na swoje stanowiska, mogą przynieść ze sobą różnorodne perspektywy i doświadczenia, co sprzyja innowacyjności i zwiększa umiejętność adaptacji do zmieniających się warunków.

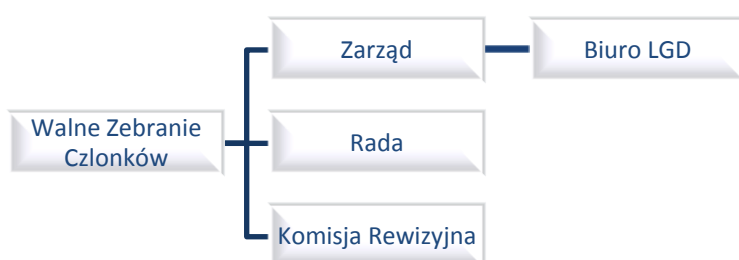
Ponadto, w celu większego zaangażowania Członków LGD oraz beneficjentów kierowanego wsparcia do aktywnego uczestnictwa, wprowadzono przejrzyste procedury zgłaszania inicjatyw dotyczących funkcjonowania LGD lub wdrażania LSR. Zostało to pozytywnie odebrane na etapie budowy LSR na lata 2023-2027, dlatego w kolejnych latach dalej będzie stosowane w ramach bieżącej działalności. W tym celu będą wykorzystywane różne metody komunikacji, od tradycyjnej korespondencji, e-maili, konsultacji w Biurze LGD po anonimowe ankiety. Informacje na ten temat znajdują się na stronie internetowej. O możliwości zgłaszania inicjatyw LGD „EUROGALICJA” będzie regularnie przypominać, zwłaszcza w okresie badań monitoringowych lub ewaluacyjnych. Aktywność w tym zakresie będzie również obejmować udział w panelach dyskusyjnych i internetowych forach organizowanych w celu podsumowania bieżących działań. Ponadto, LGD „EUROGALICJA” zapewni możliwość uczestnictwa zainteresowanych w różnych zespołach roboczych, powoływanych przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd LGD, które - jak pokazały prace nad budową LSR – są nieodzowne w celu budowy partnerstwa trójsektorowego.

Transparentność działań LGD przejawia się również w przyjętym obiegu dokumentacji. W Biurze LGD korespondencja przychodząca jest rejestrowana i jeśli dany wniosek, czy sprawa nie wymaga szczegółowej analizy lub konsultacji z Zarządem czy Radą, odpowiedź udzielana jest w terminie maksymalnie dwóch tygodni. Jeśli sprawa wymaga dodatkowej analizy lub opinii innego podmiotu, Wnioskodawca otrzymuje informację o konieczności wydłużenia czasu na udzielenie wyjaśnień.

Zgłaszane inicjatywy będą uwzględniane w bieżącym monitoringu a następnie odzwierciedlane w raportach z ewaluacji on-going. Każda propozycja zmiany będzie przedstawiana Zarządowi, który dokona analizy możliwości lub potrzeby jej wdrożenia. Wnioskujący każdorazowo otrzyma informację zwrotną na temat możliwości realizacji zgłoszonej inicjatywy.

Nie jest możliwe zbudowanie trwałego zaufania do jakiegokolwiek instytucji bez stosowania transparentnych i powszechnie dostępnych zasad informowania o wynikach weryfikacji zgłoszonych inicjatyw wraz z uzasadnieniem tych wyników. Zobowiązania w tym zakresie zostaną zawarte w Regulaminie Biura.

Rysunek nr 1 Struktura LGD „EUROGALICJA”

Źródło: Opracowanie własne

1.5 Organ decyzyjny

LGD „EUROGALICJA” w swoich strukturach posiada wyłącznie jeden organ uprawniony do dokonywania wyboru operacji. Funkcję tę pełni Rada, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013 oraz art. 2 pkt 4 rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia zgodnie z art. 34 ust.

3 lit. f rozporządzenia nr 1303/2013 oraz art. 33 ust. 3 lit. d rozporządzenia 2021/1060, jak również zgodnie z procedurami i kryteriami wyboru operacji.

Zapisy Statutu LGD „EUROGALICJA” (§ 23 ust. 1b, §17 ust. 3) gwarantują wybór Członków Rady przez Walne Zebranie Członków spośród jego uczestników na 4-letnią kadencję. Rada liczy 12 Członków (§ 23 ust. 1), w tym wybiera się Przewodniczącego, dwóch Wiceprzewodniczących i Sekretarza (§ 23 ust. 1c). Członkowie Rady nie mogą być Członkami Zarządu, Członkami Komisji Rewizyjnej ani pozostawać z Członkami Zarządu, Członkami Komisji Rewizyjnej w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia. Żaden z Członków Rady nie jest zatrudniony w biurze Stowarzyszenia.

Skład Rady jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności oraz uwzględnia przedstawicieli trzech grup interesów sektorów. Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych.

Dla zapewnienia transparentności funkcjonowania LGD „EUROGALICJA” zostały wyznaczone 3 podstawowe grupy interesów:

- grupa interesu sektora publicznego – 4 osoby (33,33% składu),
- grupa interesu sektora gospodarczego - 3 osoby (25% składu),
- grupa interesu sektora społecznego - 5 osób (41,67% składu).

Według stanu z dnia 31.05.2023 w Radzie zasiadają przedstawiciele seniorów, przedstawiciel KGW oraz OSP. Liczebność organu decyzyjnego została ustanowiona podczas Walnego Zebrania Członków i zapisana w niniejszej LSR. Obecny skład Rady pozwala na ograniczenie reprezentowania sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym. Osoby trzecie nie są upoważniane do udziału w podejmowaniu decyzji, a Członkowie organu decyzyjnego pełnią swoje funkcje osobiście.

Osobowy wykaz osób Członków Rady wraz z nazwą reprezentowanej gminy oraz wskazaniem przynależności do zdiagnozowanych na obszarze LSR grup interesu stanowi załącznik do wniosku o wybór LSR.

Wybór operacji w ramach komponentu Wdrażanie LSR oraz działań EFS+ wdrażanych za pośrednictwem RLKS, jest dokonywany z zastosowaniem procedury zapewniającej bezstronność Członków Rady, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów wyboru operacji oraz zapewnieniu składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060 oraz wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

W celu właściwego przyporządkowania Członków Rady do odpowiednich grup interesu sektorów, stosowano metodę kolejnych wykluczeń. Oznacza to, że jeśli istniały dowody potwierdzające, że członek reprezentuje grupę interesariuszy sektora publicznego, nie był traktowany jako przedstawiciel innych grup. Jeśli jednak nie było przesłanki w przynależności do grupy interesów sektora publicznego, członek reprezentował grupę interesariuszy sektora gospodarczego. Jeśli brak było przesłanek pozwalających na zaliczenie Członka Rady do poprzednich grup interesów - uznawano, iż reprezentuje grupę interesariuszy sektora społecznego. Podobny sposób weryfikacji zastosowano przy weryfikacji przynależności do grup interesów Członków Stowarzyszenia.

Przyporządkowanie Członków Rady do odpowiednich grup interesów odbywało się poprzez weryfikację składanych przez nich deklaracji dotyczących aktywności na obszarze LSR. Biuro LGD dokonywało dodatkowej weryfikacji prawdziwości złożonych deklaracji poprzez weryfikację rzeczywistego statusu Członka na podstawie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego przynależność do danej grupy interesu. Pozwoliło to wyeliminować jakiegokolwiek wątpliwości.

Biuro LGD prowadzi rejestr interesów Członków Rady. Przed głosowaniem nad wyborem projektu, każdy członek Rady będzie składać deklarację o bezstronności i poufności, dotyczącą każdego projektu. Oznacza to, że członkowie Rady, którzy nie zachowują bezstronności w podejmowaniu decyzji dotyczących wyboru projektów, zostaną wyłączeni z oceny wniosku. Ten fakt zostanie również odnotowany w protokole z posiedzenia Rady.

Dodatkowo, w celu zapewnienia jak najwyższego poziomu oceny złożonych wniosków, nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej czuwać będzie Biuro LGD.

Sprawne funkcjonowanie Rady, podobnie jak w przypadku Biura LGD i organów LGD „EUROGALICJA” nie jest możliwe bez stałego podnoszenia kwalifikacji i kompetencji. W tym celu zostaną zaplanowane szkolenia mające na celu podniesienie kompetencji członków Rady oraz praktycznych umiejętności związanych z wyborem operacji w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz FEP 2021-2027 oraz według kryteriów wyboru.

1.6 Proces decyzyjny

Proces decyzyjny w LGD „EUROGALICJA” oparty jest na zasadach pogłębionego partnerstwa oraz kolegialnego podejmowania decyzji. Przebiega on zgodnie z zapisami Statutu oraz pozostałymi dokumentami wewnętrznymi, w szczególności z Regulaminami oraz procedurami tworzonymi na podstawie obowiązujących przepisów i Wytycznych.

Członkowie Rady wybierani są spośród członków LGD „EUROGALICJA” w głosowaniu tajnym przez Walne Zebranie Członków. Jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego z organów LGD „EUROGALICJA”. Kadencja wszystkich organów trwa cztery lata. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia.

Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR opracowanej przez LGD „EUROGALICJA” jest dokonywany w formie uchwały Rady, podejmowanej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

LGD „EUROGALICJA” w Regulaminie Rady zawarła zapisy gwarantujące bezstronną i uczciwą ocenę złożonych wniosków. Oprócz obowiązku weryfikacji przynależności danego członka Rady do jednej z grup interesów, czy obowiązku wypełnienia deklaracji bezstronności dla każdego projektu, dodano zapisy mówiące o konsekwencjach złożenia informacji (oświadczenia) uniemożliwiających identyfikację charakteru powiązań Członków Rady z Wnioskodawcami lub niezgodnych ze stanem faktycznym lub zatajenia informacji objętych tym dokumentem.

Na podstawie składanych deklaracji oraz weryfikacji charakteru powiązań kontroluje się czy skład Rady obecny na posiedzeniu pozwala na zachowanie parytetów. Wybór operacji w ramach komponentu Wdrażanie LSR oraz w ramach działań Priorytetu VIII programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia skierowanych na rozwój lokalny będzie dokonywany z zastosowaniem procedury zapewniającej bezstronność Członków Rady, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów wyboru operacji oraz zapewnieniu składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060 lub wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Dla zapewnienia zgodnego z zasadami wyboru operacji lub Grantobiorców LGD „EUROGALICJA” wdrożyła skuteczne mechanizmy gwarantujące bezstronność i rzetelność podczas głosowania. Przejawia się to między innymi w precyzyjnej weryfikacji przynależności Członka Rady do grup interesu sektorów zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR dokonywanej na podstawie aktualnego rejestru interesów / deklaracji bezstronności w odniesieniu do każdego Wnioskodawcy / Grantobiorcy podlegającego weryfikacji. Wprowadzono także zasadę obowiązku ujawniania okoliczności, które mogą budzić wątpliwości w zakresie bezstronności Członka Rady uczestniczącego w głosowaniu. Ta podwójna forma zabezpieczenia dodatkowo wzmacnia bezstronność działań Rady i buduje zaufanie do LGD „EUROGALICJA” jako organizacji. Takie działania pozytywnie wpływają na budowanie partnerstwa oraz motywują lokalną społeczność do zaangażowania się w działania na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR.

W LGD „EUROGALICJA” zadbano o odpowiednie przygotowanie osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji dotyczących wyboru operacji i Grantobiorców. Zostanie opracowany Plan szkoleń, który obejmie różnorodne warsztaty dotyczące oceny wniosków, stosowania procedur oraz lokalnych kryteriów wyboru. Dzięki

temu osoby decyzyjne będą posiadać wiedzę i umiejętności niezbędne do skutecznego wypełniania swoich obowiązków.

W bieżącym funkcjonowaniu stosowane są skuteczne mechanizmy zarządzania, które gwarantują zdolność do realizacji LSR. Zaliczamy do nich:

- potencjał partnerstwa, wynikający z synergii i wzajemnego wsparcia, które powstaje, gdy różne podmioty łączą swoje zasoby, umiejętności i cele aby osiągnąć wspólne rezultaty (szerszy opis znajduje się w rozdziale 1.7 Standardy funkcjonowania partnerstwa),
- skuteczną komunikację (opartą nie tylko na informowaniu, ale również na udzielaniu doradztwa przez pracowników Biura LGD, organizowaniu szkoleń i warsztatów, ułatwianiu kontaktów z innymi partnerami, co pomaga w budowaniu zaufania i mobilizowaniu lokalnej społeczności do udziału w procesie rozwoju),
- wybór operacji wraz z określeniem lokalnych kryteriów wyboru, co odzwierciedla Rozdział VII niniejszej LSR,
- Plan działania oparty na lokalnych potrzebach i potencjałach, co odzwierciedla Rozdział VIII niniejszej LSR,
- Plan finansowy, zapewniający odpowiednie wykorzystanie środków, co odzwierciedla Rozdział IX niniejszej LSR,
- monitorowanie postępów i ewaluację realizacji LSR - pozwalające na ocenę, czy cele są osiągalne, czy podejmowane działania są skuteczne, a alokowane środki są wykorzystywane efektywnie, co odzwierciedla Rozdział X niniejszej LSR.

1.7 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Działanie wszystkich organów LGD reguluje Statut oraz odpowiednie regulaminy.

W Statucie zawarty jest minimalny zakres uregulowań zgodnie z ww. ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ww. ustawą o RLKS. Dokument ten wskazuje organ nadzoru Stowarzyszenia (Marszałek Województwa), cele Stowarzyszenia, zasady uchwalania zmian w statucie oraz rozszerzania obszaru objętego LSR. Ponadto, zawiera prawa i obowiązki Członków oraz zasady nabywania i utraty członkostwa, jak również zasady wybierania i odwoływania oraz kompetencje poszczególnych organów.

Statut zawiera także zasady wyboru operacji i uregulowania dotyczące bezstronności członków Rady i możliwości wyłączenia z głosowania podczas oceny operacji, które mają być realizowane w ramach LSR.

Statut, jako nadrzędny dokument zawiera zapisy dotyczące zwiększenia aktywności lokalnej społeczności, główne kompetencje organów LGD, w tym przyjmowanie i aktualizację LSR wraz z załącznikami, kryteriów wyboru operacji, procedur i ich aktualizacji, co jednocześnie oznacza maksymalne zaangażowanie członków LGD „EUROGALICJA” w proces podejmowania kluczowych decyzji w zakresie celów i kierunków działania LGD.

Statut zawiera dodatkowo zobowiązanie do stosowania zasad pogłębionego partnerstwa i skutecznej komunikacji oraz korzystania z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji (możliwość powoływania zespołów).

Zapisy potwierdzają jednocześnie gotowość do poszerzania partnerstwa (otwartość na nowych członków) oraz kadencyjność organów LGD. Statut gwarantuje ponadto otwartość na szeroko pojętą współpracę, w tym również możliwość zwołania Walnego Zebrania Członków na wniosek dość wąskiej grupy członków LGD (1/3) oraz ograniczenie zakresu czynności, co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji / uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD (wprowadzono możliwość tworzenia zespołów / grup roboczych). W Statucie znajdują się również zapisy potwierdzające otwartość na inicjatywy członków LGD oraz pozostałych interesariuszy.

Kolejnym ważnym dokumentem jest Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków, który reguluje w szczególności takie kwestie jak: zasady wyboru Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i Sekretarza zebrania, sposób powiadamiania o obradach Walnego Zebrania Członków, szczegółowe zasady przebiegu posiedzeń, zasady dotyczące głosowania i podejmowania uchwał, uprawnienia i zadania Przewodniczącego Walnego Zebrania Członków, zasady zwoływania Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków oraz zasady protokołowania posiedzeń.

Regulamin Rady określa z kolei organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady, zawiera szczegółowy opis sposobu zwoływania posiedzeń Rady, kompetencje członków Rady, zasady powoływania i odwoływania członków Rady, w szczególności w przypadku złożenia deklaracji uniemożliwiających identyfikację charakteru powiązań

z Wnioskodawcami, złożenia deklaracji niezgodnych ze stanem faktycznym lub zatajenia informacji o charakterze powiązań. Regulamin zawiera również zasady wyboru Prezydium Rady, szczegółowe zasady przebiegu obrad Rady, zasady głosowania przy wyborze operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, rozwiązania dotyczące wyłączenia członka organu z oceny operacji (również grantowych), w tym zasady składania informacji (oświadczenia) w postaci Rejestru interesów / deklaracji bezstronności, umożliwiających identyfikację charakteru powiązań Członków Rady z Wnioskodawcami oraz zasady protokołowania posiedzeń Rady. Zapisy Regulaminu zawierają również obowiązek ujawnienia okoliczności mogących wywołać wątpliwości w zakresie bezstronności członka Rady biorącego udział w głosowaniu.

Regulamin Komisji Rewizyjnej określa jej szczegółowe kompetencje, skład oraz zasady wyboru Członków, Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i Sekretarza Komisji, jak również sposób podejmowania uchwał.

Regulamin Zarządu określa zasady wyboru członków Zarządu, kompetencje tego organu jak również szczegółowy opis zadań Zarządu, zasady zwoływania i protokołowania posiedzeń Zarządu oraz zasady podejmowania uchwał. Szczegółowe kompetencje określa Statut.

Powyższe wymienione dokumenty są przyjmowane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

Ostatnim ważnym dokumentem jest Regulamin Biura LGD, który w głównej mierze reguluje zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników oraz zasady funkcjonowania biura.

Wszystkie dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD „EUROGALICJA” są podawane do publicznej wiadomości, znajdują się na stronie internetowej LGD „EUROGALICJA” oraz są dostępne w biurze. Zmiany w poszczególnych dokumentach i ich aktualizacje są wprowadzane poprzez uchwały ustanawiane podczas głosowania odpowiednio przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd Stowarzyszenia.

Każda aktualizacja LSR i lokalnych kryteriów wyboru operacji jest konsultowana z lokalną społecznością poprzez zastosowanie adekwatnych i oczekiwanych metod partycypacji. Zmiany są również prezentowane podczas obrad Walnego Zebrania Członków. Procedury zmiany wyżej wymienionych regulaminów są zawarte w tychże dokumentach.

1.8 Standardy funkcjonowania partnerstwa

LGD, tak jak każda organizacja, aby realizować cele statutowe i sprawnie funkcjonować nie tylko w relacjach z instytucjami nadrzędnymi, takimi jak Urząd Marszałkowski czy Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ale przede wszystkim w lokalnym środowisku, musi posiadać określone standardy funkcjonowania. W przypadku LGD „EUROGALICJA” stosowanie określonych standardów funkcjonowania, oprócz ułatwienia bieżącej pracy, ma za zadanie budowanie realnego partnerstwa trójsektorowego, opartego na siedmiu podstawowych zasadach idei LEADER.

LGD „EUROGALICJA” stosuje zasady, które doceniają zarówno wnioskodawcy jak i lokalna społeczność. Wyniki ewaluacji ex-post LSR 2014-2020 pokazują, że LGD „EUROGALICJA” jest postrzegana jako partner godny zaufania, którego działania są ważne i dostrzegalne w lokalnym środowisku.

Korzyści jakie wynikają z wprowadzonych standardów dotyczą nie tylko LGD „EUROGALICJA” jako organizacji pozarządowej, ale również doskonale wpisują się w wartość dodaną partnerstwa.

Wśród najważniejszych zasad należy wskazać na następujące standardy:

1) Jakość działania oparta na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji na każdym poziomie funkcjonowania LGD.

Wyraża się to przede wszystkim w:

- otwartości i jasnych procedurach przyjmowania nowych członków, potwierdzonych zapisami w Statucie;
- realnej otwartości na osoby w niekorzystnej sytuacji (nie tylko poprzez podejmowanie działań „na rzecz” danych osób, ale również poprzez zaproszenie ich do udziału w organach LGD, tj. Zarządzie i Radzie, czyli zapewnienie możliwości realnego wpływu na poprawę danej sytuacji);
- otwartości i wprowadzeniu mechanizmów i procedur zachęcających i ułatwiających zgłaszanie przez członków LGD pomysłów lub inicjatyw dotyczących zarówno funkcjonowania LGD jak i wdrażania LSR, w tym wymogu przekazania odpowiedzi wraz z uzasadnieniem;

- zagwarantowaniu kadencyjności organów LGD, tj. Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej;
- zagwarantowaniu możliwości korzystania z kolegialnego sposobu podejmowania decyzji m.in. poprzez wprowadzenie formuły zespołów (grup) roboczych, których zadaniem jest analiza konkretnej propozycji zanim zostanie przekazana na obrady Zarządu;
- ograniczeniu zakresu uprawnień Zarządu, w zakresie których może samodzielnie podejmować decyzje bez konsultacji z pozostałymi członkami LGD;
- komunikacji – zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz partnerstwa, która szczegółowo została opisana w Planie komunikacji. Podstawą komunikacji jest jej dwustronność oraz dostosowanie przekazu do zasad przyjaznej komunikacji oraz do potrzeb wyrażanych przez interesariuszy, w tym w szczególności przez osoby młode, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji; dotyczy to wykorzystania: strony internetowej, mediów społecznościowych, tablic informacyjnych - również gmin członkowskich, prasy, materiałów promocyjno-informacyjnych, bazy kontaktów, formuły spotkań tematycznych w terenie dostosowanych do uczestników i w godzinach dostępności i innych;
- partycypacji – na każdym etapie budowy, wdrażania i aktualizacji LSR wg. metod opisanych w niniejszej LSR.

2) Efektywność działania, wyrażająca się w ustanawianiu jasnych i czytelnych procedur oceny i wyboru operacji w tym obiektywnych kryteriów, które gwarantują Wnioskodawcom / Grantobiorcom bezstronność na każdym etapie oceny. Na efektywność składa się również staranność w realizacji Planu finansowego i harmonogramu naborów, które pozwalają wnioskodawcom z wyprzedzeniem zaplanować realizację projektów, co przekłada się na sukcesywne osiągnięcie poszczególnych wskaźników.

3) Bezpieczeństwo i zgodność, wyrażające się przede wszystkim w gwarancji pełnej zgodności Statutu, regulaminów i procedur z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i UE oraz wydanymi na ich podstawie wytycznymi.

4) Skuteczne zarządzanie ryzykiem, wyrażające się w opracowaniu zasad monitoringu i ewaluacji, dzięki czemu LGD „EUROGALICJA” jest w stanie w odpowiednim momencie zauważyć ryzyko nieosiągnięcia konkretnych wskaźników LSR lub niesprawnego funkcjonowania organizacji zarówno na poziomie partnerstwa, jak i komunikacji.

5) Ciągłe doskonalenie, wyrażające się m.in. w potrzebie i możliwości realizacji Planu szkoleń dla pracowników Biura oraz członków poszczególnych organów. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji daje interesariuszom gwarancję świadczenia doradztwa na najwyższym poziomie oraz gwarancję skutecznego i kompetentnego zarządzania partnerstwem.

Wyjątkowy w podejściu LEADER jest fakt, że wszyscy uczestnicy tego procesu wzajemnie się uzupełniają, a dzięki współpracy powstaje efekt synergii, niemożliwy do osiągnięcia w przypadku działań podejmowanych indywidualnie.

Członkowie Stowarzyszenia udzielają się w partnerstwie poprzez np. aktywny udział w Walnych Zebraniach Członków, uczestniczą w posiedzeniach organów, szkoleniach, warsztatach refleksyjnych, grupach roboczych, targach i imprezach promocyjnych, warsztatach i wyjazdach studyjnych.

Niewątpliwie, zachowanie tych standardów w nowym okresie programowania zapewni możliwość płynnego przystąpienia do wdrażania LSR.

Ponadto, dotychczasowe doświadczenie jednoznacznie pokazuje, że tylko współdziałanie różnorodnych środowisk i sektorów jest w stanie najpełniej, w pierwszej kolejności, poznać a następnie, dzięki skutecznemu planowaniu, odpowiedzieć na potrzeby wyrażane przez lokalną społeczność.

Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

Obszar objęty LSR obejmuje teren sześciu gmin położonych w południowo-wschodniej Polsce, w centralnej części województwa podkarpackiego, w tym: dwóch miejsko-wiejskich – Głogów Małopolski i Sokołów Małopolski oraz czterech wiejskich – Czarna, Kamień, Krasne oraz Trzebownisko.

Przeważająca część obszaru należy do administracyjnych granic powiatu rzeszowskiego, jedynie Gmina Czarna przyporządkowana jest administracyjnie do powiatu łańcuckiego. Teren ten znajduje się w jednym obrysie – wszystkie tworzące go gminy graniczą ze sobą bezpośrednio lub pośrednio, tworząc zwarty obszar geograficzny.

Z punktu widzenia lokalizacji, wielkim atutem jest położenie obszaru LSR względem stolicy województwa. Niewielka odległość największej na Podkarpaciu aglomeracji, jaką jest miasto Rzeszów, z pewnością korzystnie wpływa na jego rozwój oraz poprawę jakości życia społeczności. Ponadto, powiaty: rzeszowski i łańcucki leżą na strategicznym szlaku komunikacyjnym – kolejowym i drogowym – z Niemiec na Ukrainę oraz na południowy wschód Europy. Najbliższe lotnisko obsługujące krajowy i międzynarodowy ruch pasażerski i towarowy znajduje się w Jasionce k/Rzeszowa (na terenie objętym LSR).

Obszar działania LGD „EUROGALICJA” jest również spójny wewnętrznie. Na spójność tę składają się przede wszystkim mieszkańcy - ludność autochtoniczna (z coraz większym odsetkiem nowych mieszkańców).

Tereny te, tak jak cała południowo-wschodnia Polska, znane są z tradycji przemysłu lotniczego. Sektor ten rozwija się dynamicznie w ramach tzw. „Doliny Lotniczej”. Ponadto, w Jasionce działa jedyny w kraju, kształcący na Wydziale Lotniczym i w Szkole Pilotażu, Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej.

Obszar LSR jest miejscem, które oferuje coraz lepsze warunki do podejmowania działalności gospodarczej, zamieszkania, pracy, jak też do weekendowego wypoczynku. Przybywa mu ciągle nowych mieszkańców – wskaźnik salda migracji ma bardzo dobry wynik na tle innych regionów Podkarpacia. Podobnie jak wskaźnik przyrostu naturalnego. Według długoterminowych prognoz, na obszarze objętym LSR będzie wzrastała liczba ludności, szczególnie na terenach wiejskich.

Czyste, nieskażone powietrze, niepowtarzalne krajobrazy, ciekawa kultura ludowa, dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej, liczne zabytki oraz podania i legendy z nimi związane sprawiają, że obszar LSR jest także doskonałym miejscem do weekendowego i urlopowego wypoczynku.

Rysunek nr 2 Obszar LGD „EUROGALICJA”

Źródło: Opracowanie własne

Wewnętrzna spójność obszaru objętego LSR wynika w szczególności z bliskiego położenia geograficznego gmin współtworzących LGD „EUROGALICJA” oraz sąsiedztwa. O możliwość kształtowania wspólnych celów rozwojowych i dążenia do zintegrowanego rozwoju wszystkich sześciu obszarów gminnych decyduje przede wszystkim:

- spójność kulturowa, a w szczególności przynależność do jednego regionu etniczno-kulturowego (kultura rzeszowian i lasowian), objawiająca się w pewnej liczbie wspólnych tradycji, obyczajów itp.;
- spójność gospodarcza objawiająca się dużo wyższym niż w innych regionach województwa odsetkiem przedsiębiorstw produkcyjnych, a także przekształceniem jednorodnie rolniczych do niedawna terenów w obszary bardziej przemysłowo-rolnicze, co objawia się niższą niż w pozostałych regionach województwa liczebnością samodzielnych gospodarstw rolnych oraz osób utrzymujących się z rolnictwa.

Na obszarze LSR występują następujące formy ochrony przyrody:

- w gminie Głogów Małopolski występuje rezerwat przyrody Bór, Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu, rezerwat przyrody Zabłocie, obszar natura 2000 Mrowle Łąki, obszar natura 2000 Puszcza Sandomierska,
- w gminie Kamień występuje Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar natura 2000 Puszcza Sandomierska,
- w gminie Sokołów Małopolski występuje Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Brzóżniański Obszar Chronionego Krajobrazu, obszar natura 2000 Lasy Leżajskie, obszar natura 2000 Puszcza Sandomierska,
- w gminie Trzebowniko występuje rezerwat przyrody Bór, obszar natura 2000 Mrowle Łąki.

W każdej z 4 gmin z obszaru LSR (Sokołów Małopolski, Głogów Małopolski, Kamień, Trzebowniko – 67% obszaru objętego LSR) występuje przynajmniej jedna z form ochrony przyrody. W pozostałych gminach, tj w gminie Czarna i gminie Krasne nie występują określone w konkursie na wybór LSR formy ochrony przyrody.

Liczba mieszkańców obszaru LGD wzrasta. Podczas, gdy w 2015 roku dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazywały stan ludności wynoszący 86 874 osób, w 2020 roku było to już 92 244 osoby.

Największymi powierzchniowo gminami na obszarze LGD są: Głogów Małopolski o powierzchni 144 km² (26%) oraz Sokołów Małopolski o powierzchni 134 km² (24%). Najmniejszą gminą jest Gmina Krasne o powierzchni 39 km², co stanowi 7% powierzchni LGD. Łączna powierzchnia obszaru LSR wynosi 559 km².

LGD „EUROGALICJA” sąsiaduje z gminami: Jeżowe, Nowa Sarzyna, Leżajsk, Rakszawa, Żołyńia, Białostrzegi, Łańcut, miastem Łańcut, Chmielnik, miastem Rzeszów, Świlcza, Kolbuszowa, Raniżów. Najważniejszym ośrodkiem administracyjnym znajdującym się w bezpośrednim sąsiedztwie LGD „EUROGALICJA” jest Rzeszów – miasto na prawach powiatu oraz stolica województwa podkarpackiego i diecezji rzeszowskiej.

Tabela nr 1 Podstawowe dane statystyczne dotyczące gmin członkowskich

NAZWA GMINY	TYP GMINY	TERYT	POWIERZCHNIA OGÓŁEM (KM ²)	LICZBA MIESZKAŃCÓW (STAN NA 31.12.2020 R.)
Czarna	wiejska	1810032	78	11 993
Głogów Małopolski	miejsko-wiejska	1816063	144	20 426
Kamień	wiejska	1816082	74	6 877
Krasne	wiejska	1816092	39	12 427
Sokołów Małopolski	miejsko-wiejska	1816113	134	17 338
Trzebowniko	wiejska	1810032	90	23 183
OBSZAR LSR			559 km²	92 244

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Jednymi z istotnych czynników oddziałujących na stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne. Liczba mieszkańców obszaru LSR rośnie, co jest charakterystyczne dla gmin wokół metropolii (napływ nowych mieszkańców z miasta rdzeniowego Rzeszów), jednak największy zauważalny przyrost mieszkańców występuje w 2020 roku w gminie Krasne (14,3%) oraz gminie Trzebowniko (10,5%), ze względu na intensywny rozwój nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i osiedlanie się nowych rodzin na tym terenie.

W latach 2015 i 2021 na obszarze LSR dynamika przyrostu ludności wyniosła 5,6%. Niewielkie spadki odnotowano w gminie Głogów Małopolski (-1,09) oraz w gminie Kamień (-0,32).

Tabela nr 2 Liczba ludności na obszarze LSR

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	11 534	11 638	11 715	11 752	11 816	11 993	11 962
Głogów Małopolski	19 547	19 628	19 857	20 159	19 658	20 426	19 333
Kamień	6 848	6 871	6 856	6 866	6 860	6 877	6 826
Krasne	10 877	10 989	11 123	11 332	11 558	12 427	12 629
Sokołów Małopolski	17 090	17 071	17 144	17 242	17 244	17 338	17 347
Trzebownisko	20 978	21 177	21 538	21 907	22 296	23 183	23 608
Razem	86 874	87 374	88 233	89 258	89 432	92 244	91 705

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obraz demograficzny danego obszaru tworzy również liczba narodzin oraz zgonów. W okresie 2015-2020 z ujemnym naturalnym przyrostem mamy jedynie do czynienia w gminie Kamień (ubyło 27 osób). W przypadku pozostałych gmin odnotowujemy wzrosty – najwyższy w gminie Trzebownisko (531 osób) oraz w gminie Głogów Małopolski (393). Gmina Czarna (213), Sokołów Małopolski (194) oraz Krasne (181) wypadają bardzo dobrze na tle innych gmin województwa podkarpackiego. Łączny przyrost w okresie referencyjnym wyniósł 1485 osób, tj. o 1,6% w stosunku do liczby ludności z 2021 roku.

Tabela nr 3 Przyrost naturalny na obszarze LSR wg gmin wchodzących w skład obszaru LSR

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	47	47	59	36	44	22	-42
Głogów Małopolski	41	44	59	92	104	75	-22
Kamień	-4	2	-13	5	-4	-12	-1
Krasne	37	35	20	36	34	11	8
Sokołów Małopolski	30	21	46	46	46	25	-20
Trzebownisko	68	106	80	117	99	46	15
Razem	219	255	251	332	323	167	-62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza dotycząca, w szczególności struktury ludności ze względu na wiek, wskazuje, iż mamy do czynienia ze zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa.

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze objętym LSR w 2020 r. wyniosła 35 859, co stanowiło 38,87% liczby mieszkańców na obszarze (92 244). Najniższy udział ludności w wieku nieprodukcyjnym dotyczył gminy Kamień (36,57%). W pozostałych gminach udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców utrzymywał się na podobnym poziomie (pomiędzy 38,74% a 39,39%).

Współczynnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD „EUROGALICJA” w 2020 rok wyniósł 2,99.

Tabela nr 4 Udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców na obszarze LSR w 2020 r.

Nazwa Gminy	Liczba mieszkańców	liczba osób w wieku nieprodukcyjnym	WSKAŹNIK	Udział osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców
Czarna	11 993	4 667	3,02	38,91
Głogów Małopolski	20 426	7 914	2,90	38,74
Kamień	6 877	2 515	1,29	36,57
Krasne	12 427	4 895	3,34	39,39
Sokołów Małopolski	17 338	6 816	3,29	39,31

Trzebowniko	23 183	9 052	3,11	39,05
Razem	92 244	35 859	2,99	38,87

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obszar LSR charakteryzuje się relatywnie niskim udziałem ludności w wieku produkcyjnym i zarazem wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Zjawiska charakteryzują się pewną dynamiką: udział osób w wieku produkcyjnym spada, natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie. Na tle pozostałych gmin nie ma znacznych różnic. Powyższa obserwacja z pewnością wiąże się z charakterystyką tego obszaru, który posiada cechy „sypialni” dużego miasta.

Starzenie się społeczeństwa rodzi problemy związane z koniecznością zapewnienia opieki oraz oferty przeciwdziałającej wykluczeniu ludzi starszych i samotnych.

Zwiększa się liczba osób w wieku emerytalnym, co wymaga organizacji różnorodnych form wsparcia środowiskowego i z tego tytułu większego zaangażowania gmin. W najbliższych latach wystąpi potrzeba dostosowania obszaru LSR do nowych wyzwań starzejącego się społeczeństwa oraz konieczność podejmowania działań ograniczających odpływ ludzi młodych i wzrost ich aktywności w życiu lokalnej społeczności. Z badań ankietowych, wywiadów oraz ustaleń grup tematycznych wynika, iż mieszkańcy dostrzegają potrzebę większego włączenia i aktywizacji seniorów oraz aktywizacji ludzi młodych. Problem starzejącego się społeczeństwa oraz niskiej aktywności młodzieży został odzwierciedlony w Planie finansowym.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, wg delimitacji zaproponowanej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), obejmują łącznie 728 gmin o powierzchni 104,8 tys. km², które zamieszkuje 6,1 mln mieszkańców. **Na obszarze objętym LSR jedynie gmina Kamień jest zagrożona trwałą marginalizacją.**

Liczbę oraz strukturę ludności ocenia się na podstawie danych GUS związanych z ruchem naturalnym (urodzenia i zgony) oraz migracjami (wewnętrznymi i zewnętrznymi). **Migracje na obszarze LSR** to migracje wewnętrzne oraz zewnętrzne. Różnica między zameldowaniami a wymeldowaniami na obszarze LGD „EUROGALICJA” w 2020 r. była dodatnia i wyniosła 791 osób. Najwięcej osób przybyło w gminach: Trzebowniko (316), Krasne (221) oraz Głogów Małopolski (204). Niewielka ujemna wartość została odnotowana w gminie Kamień (-1). W gminie Sokołów Małopolski migracja nie wpłynęła na wielkość populacji (0), a w gminie Czarna liczba mieszkańców wzrosła o 51 osób. **Współczynnik migracji na obszarze LSR w 2020 rok wyniósł 2,63.**

Tabela nr 5 Migracje na obszarze LSR w 2020 r.

Nazwa Gminy	Zameldowania	Wymeldowania	Liczba mieszkańców	Współczynnik
Czarna	138	87	11 993	3,32
Głogów Małopolski	382	178	20 426	2,40
Kamień	42	43	6 877	4,02
Krasne	314	93	12 427	1,15
Sokołów Małopolski	110	110	17 338	4,00
Trzebowniko	464	148	23 183	1,82
Razem	1 450	659	92 244	2,63

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. wyniosła 59 342 osoby, w tym liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem wyniosła 3 661 osób. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według stanu na koniec 2020 r. wyniósł 6,17%. W 2020 r. bezrobocie przekracza średnią dla Polski, ale jest niższe od średniej wojewódzkiej. Mimo wzrostu bezrobocia sytuacja na rynku była znacznie korzystniejsza w tym zakresie niż w 2013 r., gdyż nominalnie w 2020 r. bezrobocie było niższe. Tak dobry wynik to pochodna bliskości Rzeszowa, doskonałej komunikacji oraz dostępności oferty zatrudnienia

dla wielu kategorii zawodowych. **Współczynnik liczby osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD „EUROGALICJA” w 2020 rok wyniósł 3,78.**

Tabela nr 6 Liczba bezrobotnych na obszarze LSR w 2020 r. w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa Gminy	ludność w wieku produkcyjnym	liczba bezrobotnych	WSKAŹNIK	Udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Czarna	7 689	614	4,06	7,99
Głogów Małopolski	13 170	714	3,62	5,42
Kamień	4 603	328	3,95	7,13
Krasne	7 950	436	3,63	5,48
Sokołów Małopolski	11 062	803	3,97	7,26
Trzebownik	14 868	766	3,54	5,15
Razem	59 342	3 661	3,78	6,17

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ocena stanu ludności nie jest możliwa bez analizy danych pod kątem ubóstwa, czyli niemożności osiągnięcia minimalnego standardu życiowego. W Polsce przybywa gmin, w których wzrasta liczba osób korzystających ze wsparcia instytucji opiekuńczych, pomocy środowiskowej, pomocy finansowej. Sytuacja na rynku pracy i poziom bezrobocia są głównymi przyczynami problemów społecznych, w tym ubóstwa, wykluczenia społecznego czy migracji. W okresie referencyjnym na całym obszarze LSR liczba Beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej spada, co jest zjawiskiem pozytywnym. **Współczynnik udziału liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców za 2020 rok wyniósł 4,15.**

Tabela nr 7 Udział osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców w 2020 r.

Nazwa Gminy	Liczba mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	WSKAŹNIK
Czarna	11 993	657	4,36
Głogów Małopolski	20 426	781	3,65
Kamień	6 877	933	5,34
Krasne	12 427	434	3,42
Sokołów Małopolski	17 338	940	4,34
Trzebownik	23 183	747	3,21
Razem	92 244	4 492	4,15

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2021 r. na obszarze LSR funkcjonowały 7 833 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON i w stosunku do roku 2013 ich liczba wzrosła. Zdecydowaną większość podmiotów stanowią przedsiębiorstwa prywatne – w 2021 r. stanowiły ponad 97% wszystkich podmiotów.

Wzrasta liczba mikro i małych przedsiębiorstw na obszarze objętym LSR. We wszystkich gminach rośnie liczba podmiotów gospodarczych, co może stanowić szansę na poprawę sytuacji w regionie w zakresie oferty usług dla ludności. Wzrost nie przekłada się obecnie na odczuwalną poprawę w dostępie do usług dla mieszkańców. Potencjalni, jak również funkcjonujący inwestorzy, odczuwają bariery ekonomiczne w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, będące następstwami pandemii Covid-19 oraz negatywnych konsekwencji wybuchu wojny w Ukrainie. Badania ankietowe, wywiady i ustalenia grupy roboczej potwierdzają, że większość badanych

zauważa pozytywne zmiany w obszarze przedsiębiorczości, jednak nie są one wystarczające. W trudnym okresie głównie przedsiębiorcy odczuwają pogorszenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej.

Dzięki funduszom przeznaczonym na Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, w których 33,54% budżetu zostanie przeznaczone na rozwój przedsiębiorczości, nastąpi złagodzenie negatywnych skutków obecnego kryzysu.

Wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 2,94 pkt.

Tabela nr 8 Udział przedsiębiorstw zatrudniających poniżej 50 pracowników w liczbie mieszkańców w 2020 r.

Nazwa Gminy	Liczba mieszkańców	Łączna liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników	WSKAŹNIK
Czarna	11 993,00	1 024,00	2,93
Głogów Małopolski	20 426,00	1 932,00	2,64
Kamień	6 877,00	391,00	4,40
Krasne	12 427,00	1 207,00	2,57
Sokołów Małopolski	17 338,00	1 156,00	3,75
Trzebowniko	23 183,00	2 123,00	2,73
Razem	92 244,00	7 833,00	2,94

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istotną kwestią dla obszaru objętego LSR są **dochody podatkowe gmin wchodzących w skład obszaru LSR**. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G. Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wyniósł w 2020 r. 1 420,86 zł, przy czym najwyższy dotyczył gminy Trzebowniko (1 953,13 zł), gminy Głogów Małopolski (1 881,42 zł), gminy Krasne (1 782,71 zł), a najniższy gminy Kamień (785,64 zł). Nieznacznie wyższym dochodem może legitymować się gmina Sokołów Małopolski (879,13 zł). **Współczynnik dochodu podatkowego na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł – 2,64 pkt.** Zróżnicowaniu dochodów podatkowych gmin członkowskich towarzyszy zróżnicowanie wydatków.

Tabela nr 9 Dochód podatkowy na obszarze LSR w 2020 r.

Nazwa Gminy	wskaźnik G
Czarna	1 242,79
Głogów Małopolski	1 881,42
Kamień	785,64
Krasne	1 782,71
Sokołów Małopolski	879,49
Trzebowniko	1 953,13
Średnia dla obszaru	1 420,86
Wskaźnik	2,64

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych do Wskaźnika G - podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2020 r.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacyjny charakter LSR jest kluczową cechą RLKS, który ma być gwarantem rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego. Ma na celu zaangażowanie w proces planowania strategicznego lokalnych liderów z grup interesów sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego, ze szczególnym naciskiem na aktywność ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Ważnym elementem skutecznej aktywizacji było włączenia do udziału w przygotowanie LSR większości istniejących

organizacji (lokalnych Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych oraz innych organizacji pozarządowych). W proces organizacji spotkań ale również w proces opiniowania LSR włączyli się również sołtysi.

Partycypacja to udział obywateli w tworzeniu, decydowaniu i wdrażaniu wypracowanych wspólnie rozwiązań. LGD „EUROGALICJA” posiada ponad 16-letnie doświadczenie w aktywizacji i angażowaniu społeczności lokalnej. Wieloletnia współpraca na wielu poziomach z przedstawicielami różnych grup interesu pozwoliła na wypracowanie skutecznych metod komunikacji, dostosowanych do poszczególnych grup odbiorców (ich oczekiwań i możliwości). Pamiętając, iż komunikacja jest skuteczna jedynie w sytuacji, jeśli dotyczy obu stron, w trakcie tworzenia LSR zadbano o zwrotną informację. Zapewniło to pełną transparentność podejmowanych przez LGD działań. Partycypacyjne podejście będzie stosowane również w trakcie wdrażania i aktualizacji LSR. Dobór metod i etapów będzie jednak adekwatny do zakresu zmian. Prace mające na celu zapewnienie partycypacyjnego modelu budowy LSR rozpoczęły się na długo przed ogłoszeniem konkursu na wybór LSR na lata 2023-2027, w czasie przygotowań planu włączenia społeczności realizowanego w ramach poddziałania 19.1 Wsparcie przygotowawcze objętego PROW na lata 2014-2020.

Budowa LSR odbywała się przy aktywnym udziale społeczności lokalnej z terenu gmin: Czarna, Głogów Małopolski, Kamień, Krasne, Trzebownisko i Sokołów Małopolski oraz przedstawiciele wszystkich grup interesu sektorów publicznego i społeczno-gospodarczego. Dobór metod został wypracowany na podstawie własnych doświadczeń oraz we współpracy z innymi lokalnymi grupami działania.

Przyjęta strategia partycypacji dotyczyła każdego etapu z pięciu etapów przygotowań, tj.:

Etap I Diagnoza i analiza SWOT

Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania

Etap III Opracowanie / konsultacje Planu komunikacji

Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów

Etap V Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji

Tabela nr 10 Metody partycypacji zastosowane na poszczególnych etapach prac nad przygotowaniem LSR

Nazwa metody	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV	Etap V
spotkania otwarte	X	X	X		
wywiady fokusowe / wywiady indywidualne / spotkania zespołów roboczych ds. LSR	X	X	X	X	X
badania ankietowe	X	X	X		X
karta pomysłu	X	X	X		
dżury w biurze LGD, rozszerzone o konsultacje konkretnych zapisów i propozycji w LSR	X	X	X	X	X
warsztat strategiczny	X	X			X
zachęty do włączenia się w proces budowy lub konsultacji LSR	X	X	X	X	X

Źródło: Opracowanie własne

Wykorzystane metody partycypacji

W trakcie przygotowywania LSR przeprowadzono działania integracyjno-aktywizujące, skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru LGD, które potwierdzają inkluzywny charakter jej działalności.

I. Spotkania otwarte.

Cel: Identyfikacja mocnych i słabych stron obszaru, szans i zagrożeń przez pryzmat potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru objętego LSR, w celu określenia celów będących odpowiedzią na wyzwania. Identyfikacja celów rozwojowych w odniesieniu do dostępnych źródeł finansowania i zakresów wsparcia.

Grupy docelowe: Przedstawiciele wszystkich grup interesu sektorów z obszaru LSR, w tym:

- przedstawiciele jednostek sektora finansów publicznych (w szczególności wójtowie/burmistrzowie, radni, sołtysi, przedstawiciele gminnych instytucji kultury, jednostek organizacyjnych gmin),
- przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na obszarze objętym LSR (w tym w szczególności OSP, KGW, grupy nieformalne, kluby sportowe, lokalne stowarzyszenia) i mieszkańcy,
- lokalni przedsiębiorcy, w tym rolnicy.

Komunikacja: Informacje dotyczące miejsc i terminów spotkań w poszczególnych gminach udostępnione zostały na stronie internetowej LGD, na portalu społecznościowym, ale także na tablicach ogłoszeń, zarówno w siedzibie LGD „EUROGALICJA” jak i każdej z gmin członkowskich. W ramach partnerskiej współpracy zamieszczono na stronach internetowych gmin informacje o planowanych spotkaniach. Okazało się to skutecznym mechanizmem zapewniającym aktywny udział mieszkańców w wydarzeniach.

Dystrybucja zaproszeń do udziału w spotkaniach odbywała się dzięki zaangażowaniu pracowników biura LGD, członków ich rodzin, znajomych oraz przy wykorzystaniu listy mailingowej z newslettera. Informacje były również przekazywane w czasie lokalnych wydarzeń organizowanych na obszarze objętym LSR.

Spotkania w związku z realizacją Planu włączenia społeczności odbyły się w każdej gminie członkowskiej. Umożliwiono udział każdej zainteresowanej osobie. Wybór lokalizacji był podyktowany koniecznością zapewnienia bliskości miejsca spotkania z miejscem zamieszkania lub prowadzenia działalności. Zwiększyło to dostępność komunikacyjną i miało wpływ na frekwencję. Różne formy komunikacji zapewniły dotarcie z przekazem do przedstawicieli wszystkich grup interesu sektorów, młodzieży, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Indywidualne zaproszenia (zarówno telefonicznie, jak również publikowane na plakatach oraz dystrybuowane za pomocą ulotek) skierowano do członków LGD „EUROGALICJA”, lokalnych liderów, przedsiębiorców, reprezentantów władzy publicznej.

Program spotkania:

- otwarcie konsultacji, przywitanie przybyłych mieszkańców, lista obecności,
- omówienie celu i programu spotkania,
- przedstawienie działalności i struktury LGD,
- omówienie obszaru planowanego do objęcia LSR, w tym omówienie spójności tego obszaru,
- przedstawienie planu włączenia społeczności lokalnej w tworzenie nowej LSR,
- prezentacja dobrych praktyk z obecnej perspektywy programowej ,
- omówienie możliwych źródeł finansowania potrzeb ze wskazaniem przewidywanych zakresów pomocy,
- identyfikacja potrzeb rozwojowych przez analizę SWOT,
- identyfikacja celów rozwojowych przez analizę potencjału i możliwości lokalnej społeczności,
- oczekiwane rezultaty proponowanych działań rozwojowych.

Efekty:

- wypracowano założenia pod analizę SWOT,
- zebrano przesłanki będące podstawą wyznaczenia celów oraz przedsięwzięć, uwzględniając ich synergię i komplementarność,
- zdiagnozowano grupy docelowe i osoby w niekorzystnej sytuacji,
- wypracowano założenia do planu komunikacji.

Przebieg spotkania:

- diagnoza potrzeb i problemów obszaru i mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD „EUROGALICJA”, w tym ukierunkowanie na zagadnienia dotyczące: innowacyjności, cyfryzacji, ochrony środowiska i klimatu, zmian demograficznych ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludniania się obszaru planowanego do objęcia LSR, partnerstwa w realizacji LSR polegającego na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów,
- analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, a także celów LSR,
- dyskusja nad celami LSR i działaniami,
- omówienie rezultatów działań na zakończenie realizacji LSR,

- wywiady ankietowe indywidualne i grupowe z chętnymi uczestnikami konsultacji w zakresie tworzenia LSR (na podstawie pytań ankietowych),
- przedstawienie wniosków z konsultacji, podsumowanie i zakończenie spotkania.

Spotkania prowadzili pracownicy Biura LGD wspierani przez zewnętrznego eksperta – moderatora. W trakcie spotkania uczestnicy uzyskali informacje o podstawowych zagadnieniach, na które powinien być ukierunkowany proces tworzenia LSR, czyli: innowacyjność, cyfryzacja, ochrona środowiska i klimatu, zmiany demograficzne oraz potencjał partnerstwa w realizacji LSR. Moderowana dyskusja prowadziła do uzyskania jak najszerszej wiedzy w zakresie oczekiwań uczestników, ich spojrzenia na potencjał i możliwości obszaru objętego LSR oraz poznania indywidualnej oceny jakości życia lub prowadzenia działalności. Każdy z elementów analizy SWOT był omawiany w kontekście jego znaczenia dla dalszego rozwoju obszaru objętego LSR i możliwości ujęcia w nowej perspektywie programowej UE.

Dla wzmocnienia transparentności działań LGD, z każdego spotkania sporządzono notatkę oraz zbiorczy Raport z realizacji planu włączenia społeczności zgodnie z opisem procesu przygotowania LSR.

Tabela nr 11 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonych konsultacji.

Gmina	Data spotkania	Liczba uczestników	Grupa docelowa
Czarna	25.08.2022 r.	11	Przedstawiciele grupy interesów: sektora publicznego, społecznego i gospodarczego, mieszkańcy, w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby w niekorzystnej sytuacji
Kamień	25.08.2022 r.	15	
Sokołów Małopolski	26.08.2022 r.	15	
Głogów Małopolski	26.08.2022 r.	12	
Trzebownisko	01.09.2022 r.	21	
Krasne	02.09.2022 r.	21	
Sokołów Małopolski	03.10.2022 r.	20	
RAZEM:		115	

Źródło: Opracowanie własne

Dyskusja była moderowana w formie warsztatu dialogu społecznego. Podczas spotkań każdy z uczestników miał możliwość swobodnej wypowiedzi. Dyskusję koncentrowano wokół potrzeb danej gminy, mieszkańców i poszczególnych grup interesu. Ważnym elementem była identyfikacja potencjału oraz oczekiwań. Po zakończeniu realizacji spotkań w ramach Planu włączenia społeczności dokonano podsumowania – zestawiając wszystkie istotne kwestie z analizy SWOT i przekładając je na potrzeby i potencjał obszaru LSR. Następnie odniesiono zgłoszone oczekiwania do możliwości jakie wynikają z Inicjatywy Leader w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027. Po upublicznieniu możliwych zakresów wsparcia w ramach priorytetu 8. w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 – uzupełniono analizę na potrzeby przygotowania niniejszej LSR.

Spotkania otwarte umożliwiały zapewnienie partycypacji przy opracowaniu Planu działania, w którym ujęto cele, przedsięwzięcia, wskaźniki i terminy ich osiągania, biorąc pod uwagę, iż wskaźniki produktu mogą być osiągnięte w terminach zawierania umów (kontraktacji) a wskaźniki rezultatu po realizacji projektów (ok. 2 lat od zawarcia umowy).

Głównym celem tych spotkań było opracowanie podstawowych założeń do przyszłej analizy SWOT. Uzyskano także informacje dotyczące preferowanych sposobów komunikacji z różnymi grupami docelowymi, takimi jak osoby młode, seniorzy oraz osoby znajdujące się w trudnej sytuacji.

Informacje pozyskane od uczestników spotkań potwierdziły wyniki ankiet w zakresie grup docelowych, które w szczególności należy objąć wsparciem tj.. osoby młode, seniorzy, kobiety, bezrobotni ale też przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego, które to podmioty nadal ponoszą konsekwencje pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i wysokiej inflacji. Uzyskano informacje na temat metod komunikacji z poszczególnymi grupami

interesu w tym dla przykładu z osobami młodymi (Facebook, mail) seniorami (kontakt telefoniczny, spotkanie osobiste), przedsiębiorcy (mail, kontakt telefoniczny), jednostki samorządowe (mail, kontakt telefoniczny).

Spotkania zapewniły uzyskanie zwrotnej informacji o preferowanych sposobach komunikacji z poszczególnymi grupami docelowymi. Skuteczna komunikacja jest podstawą prawidłowej realizacji LSR. Zapewnia również prawidłowe przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji.

Diagnoza została przygotowana na podstawie danych z GUS, danych z gmin członkowskich, informacji z wywiadów, ankiet, a także zebranych kart pomysłów.

Dane z różnych źródeł i od interesariuszy były gwarancją identyfikacji istotnych potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności.

II. Wywiady fokusowe / wywiady indywidualne / spotkania zespołów roboczych ds. LSR.

Wybór mechanizmu partycypacji był zależny od możliwości lub oczekiwań respondentów / uczestników. Umożliwiono następujące formy udziału w wywiadach lub spotkaniach roboczych: stacjonarna, online, telefoniczna, w tym telekonferencja.

Respondenci / uczestnicy to przedstawiciele wszystkich grup interesu sektorów, młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, przedstawiciele organów LGD „EUROGALICJA”, pracownicy Biura LGD, aktywni Członkowie LGD „EUROGALICJA”, mieszkańcy.

Metoda wywiadów fokusowych polega na prowadzeniu przez moderatora dyskusji z grupą osób posiadających merytoryczną wiedzę w danym temacie (np. członkowie Rady, Zarządu, aktywni członkowie LGD, eksperci) w zakresie kluczowych problemów związanych z przygotowaniem i wdrażaniem LSR.

Uzupełnieniem metody wywiadów fokusowych były wywiady indywidualne, które stanowiły niejako lustro dla informacji, czy wypowiedzi pozyskiwanych podczas wywiadów fokusowych.

Swobodna atmosfera podczas spotkań, możliwość dostosowania kolejności zawartej w scenariuszu do tempa i oczekiwań odbiorców zapewniły zebranie bogatego materiału stanowiącego wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT dla obszaru objętego LSR. Ułatwiły przygotowanie Matrycy celów i wskaźników i w konsekwencji Planu działania. Były również elementem wspierającym przygotowanie zasad wyboru operacji, lokalnych kryteriów wyboru operacji, zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

W wyniku wywiadów doprecyzowano zakres i formę realizacji konkretnych przedsięwzięć np. konkurs, projekt grantowy czy operacja własna oraz formułę koncepcji Smart Village. Uczestnicy odwoływali się do doświadczeń z okresu wdrażania 2014-2020. Również tutaj wskazano, że wsparcia wymagają przede wszystkim osoby młode, seniorzy, kobiety, bezrobotni, przedsiębiorcy i mieszkańcy jako odbiorcy działań realizowanych przez LGD.

Szeroko omówiono problem braku miejsc pracy i niedostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.

Spotkania grupy roboczej, które odbywały się po zakończeniu każdego etapu prac, miały na celu wypracowanie propozycji lub konkretnych zapisów w LSR. Podczas pracy grupy roboczej dokonano analizy udostępnianych przez Instytucję Zarządzającą oraz podmiot wdrażający interpretacji, pytań i odpowiedzi oraz innych dokumentów merytorycznych warunkujących przyjęcie prawidłowych rozwiązań w LSR. Wiele kwestii pozostało nierozwiązanych z uwagi na brak ostatecznego kształtu wytycznych. Może to oznaczać konieczność aktualizacji LSR przed uruchomieniem wniosków. Grupy robocze miały wpływ na wypracowanie propozycji zapisów do dokumentów związanych z bieżącym funkcjonowaniem LGD „EUROGALICJA”, np. Statutu. Zachowanie spójności wewnętrznej między Statutem a LSR było istotnym elementem prac grup roboczych.

Tabela nr 12 Zestawienie wywiadów i spotkań roboczych.

Metoda partycypacji	Etap prac nad LSR	Termin	Liczba uczest.	Grupa docelowa	Dokument potwierdzający
Wywiad fokusowy	I, II, III, IV, V	17.09.2022	4	mieszkańcy, w tym osoby młode i osoby w niekorzystnej sytuacji	Zbiorcza notatka
		29.10.2022	5	mieszkańcy, w tym seniorzy i	

				osoby w niekorzystnej sytuacji	
		17.11.2022	4	Przedsiębiorcy	
		06.03.2023	3	JSFP	
		28.03.2023	4	Organizacje pozarządowe	
Wywiady indywidualne	I, II, III, IV, V	od 01.10.2022 do 30.04.2023	23	Przedstawiciele grupy interesów: sektora publicznego, społecznego i gospodarczego, mieszkańcy, w tym osoby młode, seniorzy oraz osoby w niekorzystnej sytuacji	Zbiorcza notatka
Spotkanie grupy roboczej	I	07.09.2022	15	Pracownicy Biura, przedst. organów LGD, mieszkańcy Pracownicy Biura, przedstawiciele organów LGD, mieszkańcy	Notatka
	II	21.11.2022	15		Notatka
	III	09.02.2023	15		Notatka
	IV	16.03.2023	15		Notatka
	I, II, III, IV, V	29.05.2023	15		Notatka

Źródło: Opracowanie własne

Tematyka wywiadów, spotkań grup roboczych:

- **innowacyjność** (w tym: definicja pojęcia, stopniowalna ocena innowacyjności z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, wypracowanie uzasadnienia dla nowej definicji, jeżeli na obszarze istnieje taka potrzeba, wskazanie przedsięwzięć / zakresów wsparcia, w których powinna być badana innowacyjność, animowanie do wdrażania innowacji w tym przede wszystkim stosowanie zachęt do realizacji projektów innowacyjnych w ramach lokalnych kryteriów, poprzez stworzenie np. bazy innowacji na stronie www czy ujęcie warsztatów w tym zakresie w Planie komunikacji itp.),
- **wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR** - korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR poprzez Podejście LEADER, wpływ na rozwój społeczny, w tym wzrost potencjału członków lokalnych społeczności,
- **dywersyfikacja źródeł finansowania LSR** rozumiana jako wybór dostępnych źródeł finansowania,
- **dobór metod aktywizujących (metod wdrażania LSR)** – operacja klasyczna, operacja w partnerstwie, projekt partnerski, projekt grantowy, projekt grantowy na przygotowanie koncepcji Smart Village oraz operacja własna,
- **dobór zakresów wsparcia i określenie ewentualnych limitów, poziomów dofinansowania** dla projektów / beneficjentów / grantobiorców, **wypracowanie propozycji do Planu finansowego** w odniesieniu do stwierdzonych potrzeb, zakresów wsparcia, źródeł finansowania, **możliwości synergii w zakresie Planu finansowego** - realizacja wielozakresowych naborów wniosków o wsparcie lub harmonizacja zakresów tematycznych następujących po sobie naborów wniosków,
- **wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych** - gosp. agroturystyczne, zagrody edukacyjne, gosp. opiekuńcze, rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie Krótkich Łańcuchów Żywnościowych (KŁŻ),
- **partnerstwo na obszarze poprzez operacje w partnerstwie** rozumiane jako wspólne działania na rzecz rozwiązywania problemów zdiagnozowanych na obszarze LSR, w tym korzyści ze współpracy,
- **partnerstwo poza obszarem poprzez projekty partnerskie** rozumiane jako wymiana doświadczeń i wspólne wdrażanie rozwiązań problemów obszaru LSR, również w kontekście korzyści ze współpracy, zachęcanie do współpracy i zgłaszanie nowych pomysłów, możliwości szukania i kojarzenia partnerów poprzez np. nabór fiszek z pomysłami, formularz kontaktowy na stronie internetowej, szkolenia, spotkania aktywizujące, pomoc w kwestiach formalnych jak np. opracowanie treści umowy,
- **współpraca z partnerami spoza kraju** rozumiana jako projekty partnerskie z udziałem podmiotów zagranicznych i krajowych w zakresie wymiany doświadczeń,

- **oczekiwane standardy w działaniu partnerstwa** w zakresie partnerstwa wewnętrznego - ocena i badanie poziomu relacji między członkami LGD na etapie wdrażania LSR (czy są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji), czy zapewniono częste korzystanie z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji (np. funkcjonowanie zespołów roboczych), czy struktura LGD gwarantuje inkluzywność (tj. otwartość na poszerzenie partnerstwa), czy jest zapewniona kadencyjność organów LGD, otwartość na szeroko pojętą współpracę, kto może zwołać Walne Zebranie Członków (czy uprawniono wąską grupę osób), otwartość na inicjatywy członków LGD, stosowanie przyjaznych dla odbiorcy form komunikacji dostosowanych do wyrażanych potrzeb, czy LGD stosuje zachęty do zgłaszania nowych pomysłów/inicjatyw dot. funkcjonowania LGD i wdrażania LSR w tym, jaka jest zasada informowania o wyniku weryfikacji danej propozycji czy inicjatywy z uzasadnieniem tego wyniku,

- **wypracowanie założeń do lokalnych kryteriów wyboru i aktualizacji procedury zmiany kryteriów** - czy uwzględniono obowiązkowe kryteria wyboru operacji oraz inne kryteria dostępowe, czy jest opracowana procedura aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, w jaki sposób będą mierzone, czy są zrozumiałe dla każdego odbiorcy, itd.,

- **wypracowanie rozwiązań mających na celu integrację i aktywizację osób młodych** rozumiane jako np. włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, Radzie, czy zidentyfikowano potrzeby na rzecz lokalnego środowiska osób młodych, w tym integrujące, animujące itp., (dodatkowe źródło danych: wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), czy zidentyfikowano już istniejące oferty na obszarze objętym LSR, czy przedsięwzięcia w tym zakresie gwarantują wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii LSR, czy skonstruowano odpowiednie wskaźniki produktu, w tym zakresie oraz czy ujęto odpowiednia działania w Planie komunikacji (***także na etapie przygotowania LSR***),

- **wypracowanie rozwiązań mających na celu włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów** - analogicznie jak w przypadku osób młodych np. poprzez włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, Radzie, poprzez identyfikację potrzeb seniorów, w tym działań w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego lub innego- wskazanego przez tę grupę docelową (dodatkowe źródło informacji: wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), czy zidentyfikowano oferty już funkcjonujące na obszarze LSR, w jaki sposób nastąpi wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, czy opracowano wskaźniki produktu dla danego zakresu oraz przewidziano odpowiednie działania w Planie komunikacji (***także na etapie przygotowania LSR***),

- **wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji** - analiza pod kątem zgodności definicji wskazanej w PS dla WPR na lata 2023-2027, diagnoza czy ta grupa docelowa może stanowić grupę interesu, ponadto identyfikacja potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji (dodatkowe źródła: wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), analiza istniejących działań ukierunkowanych na tę grupę docelową, badanie czy przedsięwzięcia w tym zakresie gwarantują wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii LSR, czy wypracowano wskaźniki produktu dla przedsięwzięć w tym zakresie oraz zaplanowano konkretne działania w Planie komunikacji (***włączenie osób w niekorzystnej sytuacji dotyczyło również etapu przygotowania LSR***).

W ramach analizy możliwości wsparcia osób w **niekorzystnej sytuacji** – omawiano **wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach** w zakresach dotyczących rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw lub skracania łańcuchów dostaw.

- **wypracowanie założeń pod przyjazne i efektywne metody komunikacji** rozumiane jako przekazanie informacji w taki sposób, aby każdy odbiorca zrozumiał intencje nadawcy i charakteryzujący się odpowiednim stosunkiem nakładów do korzyści) oraz adekwatne (tj. przekaz w takiej formie i treści, która dotrze do grupy docelowej i zakładany cel komunikacji zostanie osiągnięty) sposoby animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o działaniach realizowanych w ramach LSR w tym na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji,

- **harmonogram naboru wniosków** - analiza możliwości w kontekście kamieni milowych, terminów oceny wniosków, terminów realizacji projektów, źródeł finansowania, form aktywizacji.

III. Badania ankietowe

Cel: poznanie opinii i potrzeb mieszkańców obszaru objętego LSR, identyfikacja preferowanych kierunków i celów rozwojowych, grup docelowych, osób w niekorzystnej sytuacji oraz pomysłów na projekty i działania, preferowanych zakresów wsparcia, dobór lokalnych kryteriów wyboru i innych elementów podanych wcześniej jako tematy wywiadów i grup fokusowych.

Forma: ankiety można było wypełniać w Biurze LGD, poprzez stronę internetową oraz w mobilnych punktach konsultacyjnych, jak również podczas wywiadów i spotkań roboczych. Ankiety zostały rozdysponowane na obszarze objętym LSR i były wypełniane przez mieszkańców, w tym osoby młode, seniorów, osoby w niekorzystnej sytuacji oraz przedstawiciele zidentyfikowanych na obszarze grup interesu. Dodatkowo, Członkowie LGD przekazywali ankiety swoim znajomym, członkom rodzin itp.

Wsparcie merytoryczne: pracownicy Biura LGD służyli pomocą w wypełnieniu ankiety lub wyjaśnieniu zamieszczonych zapisów czy sformułowań.

Łącznie w badaniu ankietowym na obszarze wdrażania LSR udział wzięło 198 osób, czego potwierdzeniem jest sporządzone zestawienie ankiet.

W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego i udzielonych odpowiedzi uzyskano cenny materiał dla potrzeb opracowania diagnozy i analizy SWOT, sformułowania celów i wskaźników LSR, w tym Planu działania, zasad wyboru operacji oraz Planu komunikacji.

Wyniki ankiet pozwoliły zdiagnozować grupy docelowe oraz ustalić zakres wsparcia tj. rozwój przedsiębiorczości, wsparcie uczniów i podniesienie jakości edukacji, rozwój małej infrastruktury turystycznej, sportowej i kulturalnej w tym wykorzystanie innowacji na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego w szczególności osób młodych, seniorów oraz kobiet, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych w tym również opracowanie koncepcji Smart Village. Zdecydowana większość respondentów wskazywała na konieczność stworzenia miejsc rekreacji, które jednocześnie zwiększyłyby atrakcyjność obszaru. W ankietach pojawiał się również problem braku miejsc pracy i niedostosowania systemu edukacji do rynku pracy.

IV. Karty pomysłu (fiszki projektowe)

Cel: identyfikacja konkretnych projektów i kierunków wydatkowania środków LSR.

Grupy docelowe: kartę pomysłu mógł złożyć każdy podmiot zainteresowany pozyskaniem wsparcia z budżetu LSR, w szczególności mieszkańcy, w tym osoby młode, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji oraz przedstawiciele grup interesów sektorów.

Z uwagi na wczesny etap przygotowań projektów lub brak wiedzy na temat zasad ich wdrażania, wiele osób nie zdecydowało się na złożenie kart pomysłów w obawie, że zostanie ona potraktowana jako deklaracja i obowiązek realizacji danej operacji.

Forma: analogicznie jak formularz ankiety, karta pomysłu była udostępniona poprzez stronę internetową, bezpośrednio w Biurze LGD, w punktach konsultacyjnych w gminach, w czasie wywiadów, podczas spotkań roboczych itp. Dodatkowo, rozsyłano ją drogą mailową, udostępniano za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz dostarczano w formie papierowej na wydarzenia integracyjne i kulturalne organizowane w tym czasie na obszarze objętym LSR. Członkowie LGD przekazywali również karty pomysłu i ankiety swoim znajomym, członkom rodzin itd. Wypełnione karty pomysłu można było wysłać przez Internet, za pośrednictwem poczty elektronicznej, złożyć bezpośrednio w Biurze LGD, w mobilnych punktach konsultacyjnych lub przedstawicielom LGD podczas spotkań.

Łącznie złożono 51 kart pomysłu. Wszystkie formularze zostały zaewidencjonowane i sporządzono stosowne zestawienie, które było pomocne w pracach nad przygotowaniem LSR.

Zgłoszone karty pomysłu okazały się cenną pomocą dla sporządzenia diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, opracowania celów i wskaźników LSR i tym samym Planu działania, jak również fundamentalnego dokumentu w zakresie angażowania lokalnej społeczności – Planu komunikacji.

Zgłaszane pomysły były jednocześnie sygnałem „słabych stron” obszaru, ponieważ ukazywały potrzebę zrealizowania konkretnych działań (np. aktywizujących seniorów czy osoby młode), jak również inwestycji

w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju lokalnych miejsc integracji (np. siłownie zewnętrzne).

V. Dyżury w Biurze LGD, rozszerzone o konsultacje poszczególnych zapisów i propozycji w LSR prowadzone w konkretnych terminach lub przedziałach czasowych.

Każdy zainteresowany mógł otrzymać informacje dotyczące możliwych sposobów zaangażowania się w opracowanie LSR. Na poszczególnych etapach przygotowania LSR udostępniane były kolejne części dokumentu, które podlegały opiniowaniu lub ocenie. Każda zgłaszająca się osoba była zapraszana do uczestnictwa w kolejnych etapach prac nad przygotowaniem LSR oraz później do jej wdrażania, zaangażowania się w działalność struktur LGD, a także ubiegania się o wsparcie w ramach nowego okresu programowania. Informacja o dyżurach była zamieszczona na stronie internetowej LGD oraz na tablicach ogłoszeń. Informacje na swoich stronach zamieszczali również partnerzy z jednostek sektora finansów publicznych.

Łącznie z możliwością bezpośredniego kontaktu z pracownikami biura LGD skorzystało 5 osób. Ze spotkań została sporządzona zbiorcza notatka.

Informacje pozyskane w trakcie dyżurów stanowiły cenny wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, sformułowania celów i wskaźników LSR oraz Planu działania, jak również zasad wyboru operacji i formułowania lokalnych kryteriów wyboru, zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

W wyniku spotkań w biurze doprecyzowano zakres i formę realizacji konkretnych przedsięwzięć np. konkurs, projekt grantowy czy operacja własna oraz formułę koncepcji Smart Village. Spotkania indywidualne potwierdziły potrzebę ukierunkowania wsparcia na osoby młode, seniorzy, kobiety, bezrobotni, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Zanotowano również pilne potrzeby w zakresie działań aktywizujących (np. warsztaty, wyjazdy studyjne), poprawy jakości edukacji w kontekście braku atrakcyjnych miejsc pracy oraz zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla seniorów jak i osób młodych np. miejsca integracji, rekreacji.

VI. Warsztat strategiczny

Cel: zaopiniowanie przygotowanych propozycji, rozstrzygnięcie kwestii spornych lub niejednoznacznych.

Uczestnicy: członkowie grupy roboczej, członkowie Rady, aktywnymi Członkowie LGD „EUROGALICJA”, reprezentanci poszczególnych grupy interesów sektorów oraz osoby młode, seniorzy i osoby w niekorzystnej sytuacji.

Termin: 29.05.2023r.

Liczba uczestników: 17 osób.

Podsumowaniem spotkania jest sporządzona notatka.

Podczas spotkania podsumowano wyniki prac roboczych w zakresie wszystkich tematów podejmowanych na wcześniejszych etapach, dokonano analizy złożonych propozycji oraz dokonano rozstrzygnięcia kluczowych kwestii, na które powinna odpowiadać LSR.

Każdy z elementów mających wpływ na strukturę LSR, załączniki czy możliwość spełnienia warunków formalnych oraz kryteriów wyboru LSR został przeanalizowany, a następnie zdecydowano o ich ujęciu w LSR lub odrzuceniu. Kluczowym założeniem warsztatu strategicznego było wypracowanie ostatecznych rozwiązań, które miały zapewnić takie przygotowanie LSR, żeby stanowiła odpowiedź na obecne wyzwania obszaru oraz zapewniała realizację zgłoszonych potrzeb i inicjatyw. Rozstrzygnięcia uwzględniały specyfikę obszaru, potrzeby, potencjał, oczekiwania i możliwości w zakresie źródeł finansowania.

Materiał uzyskany w ramach warsztatu strategicznego stanowił znaczący wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru, sformułowania celów, wskaźników oraz odpowiedniego Planu działania, jak również zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów wyboru, a także Planu komunikacji uwzględniającego potrzeby i oczekiwania wyrażane przez poszczególne grupy docelowe.

Zgłaszane pomysły były jednocześnie sygnałem „słabych stron” obszaru, ponieważ ukazywały potrzebę zrealizowania konkretnych działań (np. aktywizujących seniorów czy osoby młode), jak również inwestycji

w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju lokalnych miejsc integracji (np. siłownie zewnętrzne).

VII. Zachęty do włączenia się w proces budowy lub konsultacji LSR.

Na każdym etapie opracowania LSR stosowano szeroki wachlarz zachęt do współpracy i włączenia się w prace. Zastosowane w tym zakresie mechanizmy obejmowały:

- zastosowanie przyjaznych form komunikacji dostosowanych do potrzeb i możliwości odbiorców,
- zamieszczenie na stronie internetowej, na tablicach ogłoszeń, w mediach społecznościowych szeregu informacji i zachęt do włączenia się w przygotowanie LSR,
- pełną otwartość na propozycje, słuchanie opinii respondentów, udzielanie kompleksowych informacji na zgłaszane wątpliwości,
- możliwość zdobycia wiedzy o zasadach wdrażania projektów w nowej perspektywie poprzez zapewnienie udziału ekspertów,
- staranność w doborze tematyki i formy przekazu, zrozumiałość informacji, wyłączenie stosowania słownictwa „branżowego”, często niezrozumiałego przez odbiorców, stosowanie zasady prostego języka.

Syntetyczny opis poszczególnych etapów budowy LSR.

Na każdym etapie zastosowano adekwatne metody włączenia społeczności lokalnej, które schematycznie przedstawiono w tabeli „Metody partycypacji (...)”.

Etap I Diagnoza i analiza SWOT

Na każdym kluczowym etapie zastosowano wszystkie możliwe partycypacyjne metody konsultacji, adekwatnie do etapu i potrzeb. Każda z poniżej opisanych metod była w podobny sposób wykorzystywana na kolejnych etapach konsultacji (jeśli została przewidziana).

Do przeprowadzenia w ramach procesu planowania strategicznego analizy SWOT wykorzystano dane z następujących kluczowych źródeł:

- spotkań konsultacyjnych i warsztatów z przedstawicielami lokalnej społeczności reprezentującymi wszystkie sektory, na których opiera się działanie LGD, tj. publicznego, gospodarczego i społecznego;
- badań społecznych (ankietowych) przeprowadzonych wśród mieszkańców gmin tworzących LGD;
- źródeł wtórnych, tj. danych statystycznych GUS, urzędów pracy, GOPS-ów, MOPS-ów i innych.

Zebrane i przeanalizowane dane zostały uporządkowane przez autorów LSR, a końcowy efekt prac został przedstawiony do konsultacji przedstawicielom społeczności lokalnej, którzy mogli zgłaszać swoje uwagi, opinie, rekomendacje. Zebrane uwagi w postaci uzupełnionych formularzy uwag, a także komentarzy ustnych, przekazanych podczas rozmów telefonicznych, zostały poddane analizie zespołu oraz uporządkowane. Na tej podstawie członkowie zespołu wypracowali ostateczną wersję analizy SWOT.

Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania

Na tym etapie zastosowano najwięcej metod partycypacji lokalnej społeczności, ponieważ od prawidłowego określenia celów i wskaźników oraz opracowania realnego Planu działania zależy skuteczność wdrażania LSR.

Wypracowano Matrycę celów i przedsięwzięć. Była ona podstawowym elementem konsultacji, który zapewniał kluczowe informacje do końcowych rozdziałów LSR.

Podjęto próbę zapewnienia zgodności propozycji z obowiązującymi przepisami (w szczególności z ustawą o RLKS), Wytycznymi horyzontalnymi i Wytycznymi szczególnymi dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju oraz komponent Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju, Wytycznymi horyzontalnymi i szczegółowymi w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.

W czasie prac nad przygotowaniem LSR ww. szczegółowe Wytyczne znajdowały się na etapie pre-konsultacji, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów.

Dodatkowo wykorzystano doświadczenia LGD z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020. W przypadku FEP ostateczny dobór wskaźników odbędzie się przed ogłaszaniem naborów wniosków w ramach poszczególnych działań na podstawie SZOP FEP 2021-2027. Uwzględnione będą wskaźniki wskazane w LSR na lata 2023-2027, jak również inne, które zostaną określone dla EFS+.

Etap III Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Głównym celem Planu komunikacji z lokalną społecznością jest stworzenie warunków i możliwości dla aktywnego i ciągłego zaangażowania lokalnej społeczności w bieżący proces implementacji LSR, poprzez zapewnienie dwustronnej komunikacji. Działania komunikacyjne muszą być dostosowane do wszystkich grup docelowych, zwłaszcza tych istotnych z perspektywy realizacji LSR. W związku z tym, konieczne było pozyskanie informacji dotyczących najdogodniejszych i najbardziej skutecznych form komunikacji.

Wypracowano w tym celu propozycje zakresu aktywności LGD zapewniające osiągnięcie optymalnych rezultatów w korelacji z budżetem na Zarządzanie LSR. W Planie znalazła się prezentacja głównych celów i motywacji, identyfikacja działań komunikacyjnych, grup docelowych oraz planowanych środków przekazu. Wypracowano przykłady podejmowanych działań na wypadek pojawienia się problemów związanych z realizacją LSR lub niskim poparciem/odzewem społecznym dla działań realizowanych przez LGD. W przypadku problemów z realizacją LSR lub niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD, pracownicy Biura wzmocnią stosowane środki i metody komunikacji ze społecznością w celu zwiększenia zainteresowania oferowanymi dofinansowaniami oraz przystąpią do aktywizacji społeczności poprzez zintensyfikowane działania promocyjno-informacyjne w terenie – w miejscach gdzie łatwiej będzie dotrzeć do potencjalnych grup docelowych. Będą to nie tylko spotkania informacyjne, ale także stoiska informacyjne podczas wydarzeń kulturalnych na obszarze LGD.

Przy realizacji Planu Komunikacji przestrzegane będą wytyczne w zakresie równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Przewidziane w Planie komunikacji działania integracyjno-aktywizujące kierowane są do całej społeczności lokalnej terenu LGD, co świadczy o inkluzywnym charakterze działalności LGD.

W planie ujęto ponadto planowane wskaźniki rezultatów i oczekiwane efekty prowadzonych działań komunikacyjnych.

Wypracowano sposób oceny skuteczności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu oraz zasady aktualizacji Planu komunikacji, na wypadek zaistnienia takiej konieczności.

Do każdego z działań został przypisany indykatorywny budżet z określeniem głównych kategorii wydatków, przy jednoczesnym zminimalizowaniu kosztów związanych z materiałami promocyjnymi wymagającymi druku.

W Planie komunikacji ujęto ponadto obowiązki komunikacyjne beneficjentów wynikające z art. 50 ust. 1 ww. rozporządzenia UE 2021/1060 oraz zasady komunikacji, w tym wymagania dotyczące wizualizacji w zakresie PS dla WPR na lata 2023-2027.

Plan komunikacji stanowi załącznik do wniosku na wybór LSR.

Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów

Zarówno zasady wyboru operacji jak i brzmienie lokalnych kryteriów muszą być precyzyjnie określone i być czytelne dla wszystkich beneficjentów oraz tym bardziej nie mogą budzić wątpliwości na poziomie interpretacji.

Muszą również zapewnić zgodność z obowiązującymi przepisami (w szczególności z ustawą o RLKS), Wytycznymi horyzontalnymi i Wytycznymi szczególnymi dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju oraz komponent Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju. W czasie przygotowania LSR ww. szczegółowe Wytyczne znajdowały się na etapie

pre-konsultacji, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów.

W związku z powyższym również na tym etapie zastosowano szeroki wachlarz metod partycypacji społecznej. Dodatkowo wykorzystano doświadczenia LGD z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020.

LGD opracowując kryteria wyboru operacji zachowa zasady zgodne z wymaganiami dla projektów realizowanych z EFS+ i w zakresie zgodnym z FEP 2021-2027. Zapewniona zostanie zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (wybór będzie zgodny z zasadami i warunkami obowiązującymi dla danego funduszu), a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Podczas przedmiotowego etapu wykorzystano istniejące kanały komunikacji i partnerskie relacje z innymi lokalnymi grupami działania. Wspólnie wypracowano rozwiązania, które następnie adekwatnie implementowano do LSR.

Etap V Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji

Monitorowanie i ewaluacja LSR odgrywają istotną rolę w skutecznym procesie jej implementacji, ponieważ dostarczają informacji dotyczących postępów realizacji działań, zwłaszcza w kontekście osiągania założonych celów LSR i wskaźników produktu i rezultatu. Stanowią również ważne narzędzia kontroli i oceny, umożliwiające identyfikację i korektę ewentualnych nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR lub funkcjonowaniu LGD.

W przypadku wystąpienia zagrożeń w zakresie wskaźników i celów, umożliwiają wprowadzenie planu naprawczego w celu zapewnienia poprawy sytuacji.

Instytucja zarządzająca programem nie wysłała w tym zakresie szczegółowych Wytycznych, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów. Dodatkowo wykorzystano doświadczenia LGD z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020.

Wykorzystano istniejące kanały komunikacji i partnerskie relacje z innymi lokalnymi grupami działania. Wspólnie wypracowano rozwiązania, które następnie adekwatnie implementowano do LSR.

Po zakończeniu spotkań w ramach Planu włączenia społeczności i udostępnieniu projektów dokumentów konkursowych, pracownicy LGD przystąpili do konstruowania propozycji zapisów w LSR, w taki sposób, aby zapewnić spełnienie wymogów formalnych wynikających z dokumentacji konkursowej oraz wypełnić określone w dokumentacji warunki dostępu.

W tym celu, zarówno pracownicy LGD jak i przedstawiciele Zarządu brali udział w warsztatach organizowanych i prowadzonych przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego oraz jednym warsztacie zorganizowanym przez KSOW.

Ponadto, osoby zaangażowane w opracowanie treści LSR, uczestniczyły w konsultacjach (indywidualnych i grupowych) z ekspertem zewnętrznym, w trakcie których omawiane były propozycje treści poszczególnych rozdziałów LSR, które jednocześnie musiały być opracowane w zgodności z obowiązującymi przepisami, Wytycznymi oraz uwzględniać dobre praktyki zebrane z wielu województw. Przeanalizowane wspólnie z ekspertem propozycje zostały ujęte w roboczym materiale dokumentu oraz uzupełnione propozycjami wynikającymi z własnych doświadczeń z wdrażania LSR w poprzednich okresach programowania.

Tak przygotowany dokument, uwzględniający strukturę LSR wskazaną w dokumentacji konkursowej, podlegał konsultacjom. Wypracowane rozwiązania były również elementem współpracy roboczej z pracownikami sąsiadującymi lokalnych grup działania. Wiele rozwiązań (proces monitoringu i ewaluacji, zasady wyboru projektów i Grantobiorców, zasady zatwierdzania i aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, zasady podziału środków w ramach Planu finansowego uwzględniające kamienie milowe, skład i praca organu decyzyjnego) opierały się na tych samych podstawach. Biorąc pod uwagę, iż nadmierne (ponadstandardowe) komplikowanie procesu będzie wpływać przede wszystkim na tempo oceny wniosków, a także uwzględniając obowiązujące Wytyczne w obecnej perspektywie – część rozwiązań w LSR została oparta na wspólnych założeniach. Sama

dokumentacja konkursowa dostarczyła wielu cennych wskazówek w zakresie aspektów, na jakich należało się koncentrować, aby spełnić wymogi stawiane w konkursie. Pod prowadzone konsultacje zostały wypracowane konkretne, przemyślane propozycje, które w procesie konsultacji podlegały nieznacznym modyfikacjom.

Przed przystąpieniem do każdego kolejnego etapu konsultacji, lokalna społeczność, w tym przedstawiciele mieszkańców, grup interesu oraz osób w niekorzystnej sytuacji byli informowani z możliwie dużym wyprzedzeniem, aby mogli zaplanować czas na włączenie się w proces konstruowania LSR.

Niniejszy dokument to efekt pracy wielu osób, które zgłaszały propozycje rozwiązań lub wносиły swoje uwagi w trakcie różnorodnych form konsultacji społecznych., które odbywały się na przestrzeni całego procesu tworzenia LSR z równą intensywnością i otwartością.

Ostateczny kształt dokumentu powstał w ramach prac grupy roboczej.

Wszelkie konsultacje z innymi lokalnymi grupami działania lub zespołami roboczymi miały z jednej strony na celu wypracowanie pewnych standardów, które zapewnią jak najpełniejsze spełnienie wymogów, a z drugiej stworzenie dokumentu, który będzie czytelny i bez komplikacji będzie go można wdrożyć zgodnie z wytycznymi oraz oczekiwaniami interesariuszy, uwzględniający jednocześnie zdiagnozowane potrzeby i potencjał obszaru objętego LSR. Na to wszystko nakładały się dodatkowo możliwe do realizacji zakresy wsparcia przewidziane w ramach RLKS w województwie podkarpackim.

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Proces wdrażania LSR jest kluczowym etapem, w którym realizuje się partnerska współpraca. Funkcjonowanie LGD „EUROGALICJA” opiera się na pogłębionym partnerstwie oraz skutecznej, przyjaznej i klarownej komunikacji, dostępnej dla wszystkich zainteresowanych. Przekłada się to na zastosowanie różnorodnych form przekazu, również nieformalnych oraz kolegialne podejmowanie decyzji.

Dodatkowo, w celu większego zaangażowania lokalnej społeczności w działalność LGD, zostaną powołane grupy robocze, które będą stanowić wsparcie zarówno dla Biura LGD jak i Zarządu w zakresie analizy złożonych pomysłów czy inicjatyw.

LGD, bazując na bogatych doświadczeniach wcześniejszych lat, zaplanowała szereg działań związanych z animacją społeczności na rzecz projektów innowacyjnych, partnerskiej współpracy oraz Smart Village. Innowacyjność zarówno w LSR jak i w kryteriach wyboru operacji jest rozumiana jako zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Przy czym badając innowacyjność należy zawsze odnosić ją do kontekstu lokalnego.

Nowy okres programowania stawia nowe wyzwania w obszarze komunikacji, zwłaszcza po okresie pandemii i izolacji, które wpłynęły na ograniczenie zaangażowania niektórych liderów społecznych (pomimo formalnego wzrostu liczby organizacji pozarządowych).

Skuteczna i efektywna animacja musi odpowiadać na potrzeby odbiorców, do których jest skierowana, tym bardziej, że społeczność lokalna jest coraz bardziej świadoma swojej roli w kreowaniu rzeczywistości na danym terenie i zamierza mieć realny wpływ na wydarzenia w jej otoczeniu.

Plan komunikacji został dostosowany do potrzeb i preferencji wyrażanych przez mieszkańców, uwzględniając grupy z interesów sektorów, młodych ludzi, seniorów oraz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Nie zapomniano także o potrzebach pozostałych mieszkańców. I tak na przykład informacje kierowane do seniorów będą przygotowane przede wszystkim w wersji papierowej (np. ankiety, ogłoszenia itp.) i udostępnione w miejscach publicznych, znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie ich miejsca zamieszkania. Z myślą o tych osobach dopuszczono także możliwość zgłaszania opinii za pośrednictwem kontaktu telefonicznego. Natomiast, dla osób młodych najdogodniejszym sposobem wyrażania opinii są strony internetowe lub portale społecznościowe. Ponadto, jeżeli pojawi się taka potrzeba, LGD zastosuje nowe kanały komunikacji po uprzednim poddaniu ich konsultacjom.

Wzorem lat ubiegłych, pracownicy Biura LGD nadal będą stanowić podstawowe źródło informacji o działaniach realizowanych zarówno przez LGD jak i beneficjentów, ponieważ w opinii mieszkańców, to właśnie z bezpośredniego kontaktu z pracownikami Biura LGD najczęściej dowiadywali się o prowadzonych działaniach.

Również strona internetowa oraz coraz popularniejsze profile na portalach społecznościowych zostaną utrzymane jako jedne z popularniejszych kanałów komunikacji. Profil na portalu społecznościowym jest również doskonałym narzędziem zbierania informacji zwrotnych od lokalnej społeczności i beneficjentów, którzy wyrażają swoje opinie w komentarzach.

Na stronie internetowej będą publikowane kluczowe dokumenty dotyczące działalności LGD, informacje o naborach wniosków, Planie komunikacji i Planie szkoleń, obowiązujących lokalnych kryteriach wyboru, regulaminie Rady, procedurach wyboru operacji / Grantobiorców, ogłaszanych konkursach oraz wynikach posiedzeń Rady. Na stronie internetowej zamieszczone zostaną również zasady i procedury wyboru, sformułowane w przystępny sposób. Dodatkowo, dokumenty będą dostępne w Biurze LGD oraz w siedzibach gmin członkowskich.

Nowością w skali LGD, będzie baza dobrych praktyk na stronie internetowej, która będzie promować innowacyjne rozwiązania zarówno na obszarze LSR jak i innych lokalnych grup działania.

W tym miejscu należy zauważyć, iż w celu wdrożenia innowacji na najwyższym poziomie tj. kreatywnych, przed naborami będą nadal organizowane spotkania informacyjno-warsztatowe, mające na celu zapoznanie uczestników z zasadami wyboru oraz kryteriami wyboru. Problematyka innowacji będzie analizowana na konkretnych przykładach działań już zrealizowanych zarówno na obszarze LGD jak i w ramach innych LSR.

W zakresie zwiększenia poziomu komunikacji z mieszkańcami i potencjalnymi beneficjentami, LGD nadal będzie organizować stoiska promocyjne podczas lokalnych wydarzeń integracyjnych takich jak pikniki czy festyny. Obsługą stoisk będą zajmować się pracownicy Biura LGD, którzy będą udzielać informacji dotyczących możliwości uzyskania dofinansowania. Będą przeprowadzali również ankiety w celu zebrania opinii na temat już zrealizowanych operacji oraz najważniejszych problemów i potrzeb mieszkańców obszaru objętego działaniem LGD.

Dzięki środkom z zaliczki, otrzymanym po podpisaniu umowy o przyznaniu pomocy w ramach komponentu Zarządzanie LSR, LGD będzie miało możliwość natychmiastowego podjęcia działań związanych z ogłaszaniem naborów wniosków, udzielaniem doradztwa, organizacją szkoleń i animowaniem lokalnej społeczności. Wszystkie te przedsięwzięcia będą poprzedzone działaniami informacyjno-edukacyjnymi skierowanymi do potencjalnych beneficjentów i mieszkańców obszaru LSR. Ważne jest, że te działania będą miały charakter niekomercyjny i otwarty.

Istotną innowacją w nowej LSR będzie wprowadzenie wieloetapowego i kolegialnego procesu podejmowania decyzji z wykorzystaniem powołanych do życia zespołów roboczych.

Partnerstwo realizuje się również na etapie zmiany/aktualizacji LSR. W tym przypadku, korzystając z dobrych praktyk wypracowanych na etapie opracowania LSR, oprócz najpopularniejszych metod konsultacyjnych, takich jak ankieta internetowa czy powołanie zespołu roboczego, będą przeprowadzane bezpośrednie konsultacje w biurze LGD oraz indywidualne i grupowe wywiady (tak zwane fokusowe), które obejmą różnorodne grupy respondentów, uwzględniając m.in. grupy interesów sektorów, seniorów, młodych ludzi oraz osoby w niekorzystnej sytuacji. Mając na uwadze dostosowanie komunikatu do potrzeb wszystkich grup odbiorców, wersja papierowa formularzy zostanie dostarczona do jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, w tym klubów seniora, OSP i KGW. W przypadku przedstawicieli grupy interesu sektora gospodarczego, wykorzystana zostanie baza mailingowa, tj. zostanie wysłana ankieta online z prośbą o udział w konsultacjach w danej sprawie. Natomiast dla młodych ludzi zostanie wykorzystany profil na portalu społecznościowym, gdzie zostaną dodatkowo zachęceni np. poprzez konkurs z nagrodami.

Należy podkreślić, iż Plan komunikacji z lokalną społecznością będzie podlegał monitorowaniu i ewaluacji. Będzie przeprowadzana ocena skuteczności podejmowanych działań, czyli sprawdzanie, czy osiągnięto zakładany

cel komunikacji i czy spowodowały one zamierzoną zmianę. W przypadku nieskuteczności działań, będą wdrażane odpowiednie środki naprawcze.

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

Analizę obszaru i ludności objętej LSR LGD „EUROGALICJA” opracowano na podstawie danych dostępnych w bazach GUS, dokumentów strategicznych województwa podkarpackiego, powiatów łańcuckiego i rzeszowskiego oraz strategii i informacji dostępnych na stronach internetowych gmin członkowskich LGD. Dane dostępne w bazach GUS przeanalizowano w przedziale lat 2015-2021.

LSR na lata 2023-2027, zgodnie z wytycznymi zawartymi w PS dla WPR na lata 2023-2027, ma wykazywać większy poziom specjalizacji i ukierunkowanie na osiągnięcie tylko najistotniejszych, maksymalnie 3 celów. Dlatego też, aby obszary te były wskazane precyzyjnie w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy, należało przeprowadzić dokładną analizę potrzeb i potencjału LSR, ponieważ tylko w ten sposób będzie można zaplanować skuteczne działania i racjonalnie wykorzystać dostępne środki finansowe.

Ocena możliwości rozwoju obszaru LGD „EUROGALICJA” została dokonana na kilku poziomach partycypacji społecznej z udziałem przedstawicieli wszystkich grup interesu sektorów, na których oparte jest działanie LGD: społecznego, publicznego i gospodarczego.

Badanie obszaru było dokonywane równoległe na kilku płaszczyznach i za pomocą różnorodnych metod partycypacji społecznej, które szczegółowo zostały omówione w III rozdziale. Przedstawiciele lokalnej społeczności mieli możliwość wyrazić swoją opinię zarówno podczas spotkań konsultacyjnych oraz w punkcie konsultacyjnym jak również za pośrednictwem badania ankietowego.

Wieloetapowy proces opracowywania analizy pomógł zidentyfikować mocne strony determinujące rozwój i ocenę zagrożeń, które mogą w przyszłości mieć wpływ na realizację założonych celów. Zidentyfikowano czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na obszar LGD „EUROGALICJA” i jej mieszkańców. Wzięto również pod uwagę uwarunkowania charakterystyczne dla obszaru objętego LSR oraz potencjał obszaru w zakresie kapitału finansowego, ludzkiego i informacyjnego. Dodatkowe źródło danych w tym zakresie stanowiła ewaluacja ex-post LSR na lata 2014-2020 oraz dane GUS. Dzięki takiemu podejściu uzyskano pełny obraz całego obszaru objętego LSR.

Analiza trendów społeczno-gospodarczych na obszarze LGD w latach 2015-2021 była kluczowa dla określenia potrzeb rozwojowych oraz potencjału obszaru. Ten okres był istotny ze względu na zmiany, jakie miały miejsce, w tym przede wszystkim pandemia COVID-19, a także konsekwencje i wyzwania rozwojowe, z którymi się wiązał ten trudny czas. Z kolei uwzględnienie danych z 2021 r. jest istotne, ponieważ od tego roku obserwowano stopniowe ożywienie światowej gospodarki i odrabianie strat związanych z lockdownem. Takie podejście daje pełny obraz obszaru LGD.

W podsumowaniu analizy potrzeb i potencjału LGD oraz LSR sporządzono matrycę, uwzględniającą główne problemy obszaru LGD, z których wynikają potrzeby rozwojowe. Matryca uwzględnia również dostępne zasoby, które mogą zostać wykorzystane do pokonania trudności i sprostania wyzwaniom. Wskazuje również obszary, na które LSR może mieć wpływ, oraz grupy docelowe, które będą objęte naborem wniosków.

4.1 Analiza SWOT

Ważnym etapem prac z punktu widzenia podsumowania diagnozy LGD „EUROGALICJA” i sformułowania celów rozwojowych jest analiza zasobów wewnętrznych obszaru oraz jego otoczenia zewnętrznego pod kątem identyfikacji szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju. Narzędziem, jakie posłużyło do tych prac jest analiza SWOT.

Jest to jednocześnie jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Nazwa SWOT pochodzi od angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia). Ocena zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych czynników mogących mieć wpływ na powodzenie PS dla WPR na lata 2023-2027, stanowi użyteczne narzędzie prowadzące do dokonania

analizy zasobów i otoczenia LGD oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się atuty i słabe strony jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym LGD.

Do przeprowadzenia w ramach procesu planowania strategicznego analizy SWOT wykorzystano dane z następujących kluczowych źródeł:

- spotkań konsultacyjnych i warsztatów z przedstawicielami lokalnej społeczności reprezentującymi wszystkie sektory, na których opiera się działanie LGD, tj. publicznego, gospodarczego i społecznego;
- badań społecznych (ankietowych) przeprowadzonych wśród mieszkańców gmin tworzących LGD;
- źródeł wtórnych, tj. danych statystycznych GUS, urzędów pracy, GOPS-ów, MOPS-ów i innych.

Zebrane i przeanalizowane dane zostały uporządkowane przez autorów LSR, a końcowy efekt prac został przedstawiony do konsultacji przedstawicielom społeczności lokalnej, którzy mogli zgłaszać swoje uwagi, opinie, rekomendacje. Zebrane uwagi w postaci uzupełnionych formularzy uwag, a także komentarzy ustnych, przekazanych podczas rozmów telefonicznych, zostały poddane analizie zespołu oraz uporządkowane. Na tej podstawie członkowie zespołu wypracowali ostateczną wersję analizy SWOT.

Analizie poddane zostały następujące aspekty funkcjonowania obszaru LGD:

- społeczeństwo: warunki i standardy życia,
- gospodarka: potencjał obszaru (przemysł, rolnictwo, turystyka),
- życie społeczne: jakość i tożsamość kulturowa.

W sposób szczegółowy wyznaczono dla tych obszarów podstawowe mocne i słabe strony wynikające z uwarunkowań wewnętrznych oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań zewnętrznych, czyli czynników niezależnych od mieszkańców i władz obszaru.

WARUNKI I STANDARDY ŻYCIA SPOŁECZEŃSTWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
dobra dostępność komunikacyjna (drogi krajowe, wojewódzkie, międzynarodowe lotnisko, sieć kolejowa);	zły stan lokalnej infrastruktury drogowej;
systematycznie wzrastająca liczba ludności;	mała liczba obiektów rekreacyjno-sportowych;
wzrastający w ostatnich latach poziom infrastruktury rekreacyjno-sportowej;	ograniczona ilościowo i jakościowo oferta sportowa lokalnych instytucji działających w tym zakresie;
poprawa dostępu do usług medycznych;	niski poziom wiedzy nt. wpływu takich czynników jak dieta czy aktywność fizyczna na stan zdrowia i jakość życia;
dobra kondycja ekologiczna obszarów „EUROGALICJI”;	niewystarczająca w stosunku do potrzeb oferta instytucji edukacyjnych kształcenia pozaszkolnego;
rozwój sieci osadniczej, w tym budownictwa indywidualnego;	niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców regionu;
rozwój systemów infrastruktury technicznej, szczególnie wodno-kanalizacyjnej w regionie;	wzrastający poziom zanieczyszczenia środowiska na skutek niskiej emisji, intensyfikacji produkcji rolnej, wzrostu liczby zakładów przemysłowych itp.
unikalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i stosunkowo wysoki poziom bioróżnorodności;	brak zintegrowanej, całorocznej oferty pobytowej na obszarze;
bardzo dobre warunki przyrodnicze i infrastrukturalne do uprawiania sportów konnych;	niedostateczna promocja obszaru pod kątem atrakcyjności turystycznej i związana z tym niska rozpoznawalność obszaru;
duża liczba hoteli i miejsc noclegowych;	brak rozpoznawalnych powszechnie produktów

	lokalnych
niski poziom przestępczości;	
SZANSE	ZAGROŻENIA
moda na aktywność fizyczną i zdrowy styl życia;	wzrastający ruch pojazdów;
ochrona cennych obszarów przyrodniczych;	potrzeba wydzielenia powierzchni terenów gminnych pod planowane inwestycje drogowe;
zwiększenie dostępności do nowoczesnej technologii informatycznych (dostęp do szybkiego, darmowego Internetu).	ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na program ochrony środowiska (Natura 2000);
	konieczność konkutowania z obszarami o większej atrakcyjności turystycznej, np. Bieszczady;
GOSPODARKA: POTENCJAŁ OBSZARU (PRZEMYSŁ, ROLNICTWO, TURYSTYKA)	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
dobra dostępność komunikacyjna (drogi, międzynarodowe lotnisko, sieć kolejowa);	Wykluczenie komunikacyjne seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji
funkcjonowanie na obszarze LGD „EUROGALICJA”, przyciągającej krajowych i zagranicznych inwestorów oraz mającej znaczący wpływ na ożywienie gospodarcze całego obszaru;	emigracja zarobkowa osób lepiej wykształconych, szczególnie młodych, do aglomeracji miejskich i za granicę;
umożliwienie lokalnym przedsiębiorcom dostępu do kapitału i nowych rynków zbytu;	niski poziom wiedzy i kompetencji w zakresie przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej;
wysoka aktywność przedsiębiorcza mieszkańców;	niedobór pracowników z kwalifikacjami poszukiwanymi przez lokalnych pracodawców;
sąsiedztwo aglomeracji rzeszowskiej;	brak kapitału mikro- i małych przedsiębiorców, pozwalającego na podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności wyrobów lub usług;
rosnący poziom wykształcenia mieszkańców;	słabo rozwinięta przedsiębiorczość społeczna;
zasoby surowców naturalnych (gaz ziemny);	rozdrobniiona struktura gospodarstw rolnych i ich niska efektywność;
wzrost zainteresowania rolników działalnością pozarolniczą (agroturystyka, rękodzielnictwo, przetwórstwo drzewa);	Niska aktywność ludzi młodych, szczególnie do 25 roku życia
SZANSE	ZAGROŻENIA
możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na inwestycje;	nierówna konkurencja i wykorzystywanie przewagi rynkowej przez duże podmioty inwestujące na obszarze;
pojawienie się nowych narzędzi wspierania aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych;	możliwość przyciągnięcia przez strefę ludzi z zewnątrz, co doprowadzi do dużej konkurencyjności na rynku pracy;
wzrost zainteresowania turystów ofertą regionu;	wysokie koszty stworzenia i utrzymania miejsc pracy;
stały wzrost zainteresowania turystyką aktywną i wzrost popularności aktywnego spędzania czasu wolnego;	wysokie koszty i duże ryzyko rozpoczynania działalności gospodarczej;
poprawa warunków dla rozwoju MŚP w związku z wprowadzeniem nowych rozwiązań prawnych;	polityka fiskalna na szczeblu krajowym zwiększająca obciążenia finansowe gminy i podmiotów gospodarczych;

zacieśnienie współpracy pomiędzy lokalnymi samorządami w ramach LGD	spadek tempa wzrostu gospodarczego w Polsce;
możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na przekwalifikowanie i doskonalenie zasobów ludzkich do aktualnych wymogów rynku pracy;	
JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZNEGO I TOŻSAMOŚĆ KULTUROWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
bogate zasoby materialne dziedzictwa kulturowego;	zły stan techniczny materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego mogących stanowić potencjalną atrakcję turystyczną;
interesujące niematerialne zasoby dziedzictwa kulturowego obszaru i jego mieszkańców;	lokalny wymiar dużej liczby obiektów dziedzictwa kulturowego;
działania na rzecz zachowania i upowszechniania lokalnych tradycji, obyczajów itp. wśród społeczności lokalnej oraz „na zewnątrz”;	zbyt mała liczba odpowiednio wyposażonych i dostosowanych do potrzeb przedstawicieli grup defaworyzowanych obiektów społeczno-kulturalnych;
duża liczba działających na obszarze „EUROGALICJI” organizacji pozarządowych;	niska aktywność społeczna mieszkańców, szczególnie młodzieży, mieszkańców napływowych, osób starszych;
doświadczenia organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz różnych grup społecznych (np. niepełnosprawni, dzieci i młodzież);	niski poziom zaufania społecznego pomiędzy rdzennymi mieszkańcami regionu i ludnością napływową;
partnerskie relacje NGO z JST;	ograniczone zasoby organizacji pozarządowych, utrudniające im działalność statutową;
	„starzejący się” sektor NGO;
	słabo wykorzystany potencjał seniorów, osób niepełnosprawnych;
	spadek znaczenia więzi społecznych opartych na sąsiedztwie;
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na działania związane z ochroną zasobów kulturowych i przyrodniczych oraz rozwojem aktywności i integracji lokalnej;	postępowanie procesu starzenia się społeczeństwa – systematycznie wzrastająca liczba osób w wieku 70+;
współpraca międzysektorowa na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, ubóstwu, uzależnieniom.	wzrastająca liczba seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem ze względu na trudności w dostępie do usług publicznych oraz brak ważnych współcześnie kompetencji, np. cyfrowych;
	bierność obywatelska (społeczna i polityczna);
	niedobór środków na finansowanie wkładu własnego do projektów unijnych oraz prefinansowania inwestycji;
	brak osobowości prawnej dużej liczby najbardziej aktywnych organizacji pozarządowych

4.2 Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR

W świetle najważniejszych potrzeb rozwojowych na obszarze LGD, takich jak tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja, integracja i włączenie społeczne młodzieży i osób starszych, poprawa dostępu do infrastruktury i usług dla mieszkańców, wzmocnienie kapitału ludzkiego i organizacji pozarządowych, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju wsi, LGD wyróżniła następujące grupy docelowe:

Tabela nr 13 grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR

Przedsiębiorcy	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa kluczową rolę w tworzeniu nowych miejsc pracy i przeciwdziałaniu migracji młodych ludzi do miast zatem wymaga szczególnego wsparcia szczególnie mając na uwadze kluczowe problemy obszaru LSR.
Organizacje pozarządowe	Jednym z głównych wyzwań, przed którym stają organizacje społeczne, jest brak odpowiedniego wyposażenia i ograniczone możliwości pozyskiwania finansowania na swoje planowane projekty oraz brak możliwości stworzenia stałych kadr – zatrudnienia merytorycznie przygotowanych osób. Mimo to, te organizacje posiadają ogromny potencjał oraz kreatywne pomysły na współpracę z innymi podmiotami. Niestabilne wsparcie finansowe często staje im jednak na drodze, uniemożliwiając realizację tych wartościowych inicjatyw.
Mieszkańcy	W każdym działaniu realizowanym zarówno przez LGD jak i poszczególnych wnioskodawców, to właśnie mieszkańcy są ostatecznymi beneficjentami. Dlatego, uwzględniając wyniki spotkań konsultacyjnych, szczególnie pod kątem wzmocnienia kapitału społecznego, zwiększenia aktywizacji i włączenia szczególnie osób w niekorzystnej sytuacji, mieszkańcy zostali wyodrębnieni jako główna grupa docelowa.
Jednostki sektora finansów publicznych	Konsekwencją trwającego od czasu pandemii Covid-19 spowolnienia gospodarczego, wzrostu inflacji i malejących dochodów mieszkańców, jest zmniejszający się dochód tych jednostek. Jednocześnie, rosną oczekiwania społeczności wobec świadczenia usług o charakterze niekomercyjnym, mających na celu poprawę jakości życia w tym zapewnienie możliwości spędzania wolnego czasu. Z tego powodu zdecydowano o wyróżnieniu JSFP jako oddzielnej grupy docelowej.
Osoby młode	Jak pokazały badania prowadzone na etapie opracowania LSR, młodzi ludzie nie widzą przyszłości w swoim miejscu zamieszkania. Brak możliwości znalezienia pracy poza rolnictwem, niska rentowność małych gospodarstw rolnych, ograniczony dostęp do infrastruktury publicznej i niedostateczna oferta aktywnego spędzania czasu to niektóre ze wskazywanych problemów. W przypadku osób młodych oferta spędzania wolnego czasu jest najczęściej dostępna na etapie uczęszczania do szkoły podstawowej (tj. ok 14 r.ż.). Z reguły są to zajęcia pozalekcyjne, kółka zainteresowań, zajęcia sportowe. W tym czasie zarówno szkoły jak i gminy pozyskują dotacje na organizację tego typu zajęć. Natomiast osoby młode w wieku 14 – 25 lat jeżeli chcą skorzystać z oferty zajęć zarówno edukacyjnych, sportowych czy rekreacyjnych to z reguły są to oferty komercyjne zlokalizowane w najbliższych miastach / miasteczkach. Brakuje ogólnodostępnych, niekomercyjnych ofert spędzania czasu wolnego w miejscu zamieszkania. Ofert, które nie obciążałyby dodatkowo domowego budżetu i były na tyle atrakcyjne, że osoby młode chciałyby z nich korzystać. Istniejąca infrastruktura w postaci np. boisk czy sal gimnastycznych jest dostępna w określonych godzinach i dla zorganizowanej grupy co nie zawsze jest możliwe do spełnienia, przez co w praktyce oferta staje się niedostępna.
Seniorzy	Starzenie się społeczeństw to niestety globalny trend, z którym mierzą się społeczności na całym świecie. Wyzwaniem jest stworzenie atrakcyjnej oferty aktywności i integracji społecznej, aby osoby starsze mogły w pełni wykorzystać swój potencjał, wiedzę i doświadczenie dla rozwoju obszaru LGD oraz wzmocnienia kapitału społecznego.

	<p>W ostatnich latach w przestrzeni publicznej coraz częściej zaczęły powstawać inicjatywy na rzecz seniorów w tym np. kluby seniora, jednakże z uwagi na ograniczone środki finansowe ich oferta jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb. Ponadto, kluby seniora organizują z reguły zajęcia rękodzielnicze czy wyjazdy do teatrów. Mając na uwadze ogromny potencjał tej grupy społecznej oraz wyrażane przez nich potrzeby brakuje oferty wzmacniającej ich kompetencje w kontekście zmian otaczającego świata i wyzwań w tym technologicznych i ekologicznych. Aby utrzymać na wysokim poziomie szeroko rozumianą aktywność tej grupy docelowej należy zaproponować działania, które będą na tyle ważne, atrakcyjne, że znów uwierzą w siebie, w swoją wiedzę, wagę życiowej mądrości i doświadczenia i jednocześnie zmotywują do wyjścia z domu oraz zaangażowania się w działania sprzyjające rozwojowi miejsca, w którym mieszkają.</p>
<p>Grupy osób w niekorzystnej sytuacji wyłonione podczas konsultacji społecznych</p>	<p>Mimo postępu społecznej świadomości i istnienia dedykowanych programów wsparcia, osoby z niepełnosprawnościami wciąż doświadczają wykluczenia społecznego. Borykają się z trudnościami w integracji społecznej, znalezieniu pracy oraz dostępie do publicznej infrastruktury, która często pozostaje niedostępna z powodu barier architektonicznych. Również ich opiekunowie, z uwagi na niemalże całodobowe zaangażowanie związane z opieką nad osobą niepełnosprawną, są w pewien sposób wykluczeni z aktywności społecznej a niekiedy również zawodowej.</p> <p>Na terenie LSR kobiety równocześnie zajmują się wychowywaniem dzieci, prowadzeniem gospodarstwa domowego i często zaangażowane są w pracę w gospodarstwie rolnym, które w dużej części przypadków nie przynosi oczekiwanych zysków. Ponadto, z uwagi na obowiązki bardzo często nie mogą podjąć pracy zawodowej. Jednocześnie często kobiety odgrywają kluczową rolę w organizacjach pozarządowych, angażując się w przygotowywanie różnorodnych wydarzeń i podejmując formalne sprawy. W związku z tym wymagają szczególnego wsparcia.</p> <p>Kolejną grupą osób w niekorzystnej sytuacji, pomimo obserwowanego spadku wskaźników w tym zakresie są osoby bezrobotne. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych może z jednej strony być kojarzone z rozwojem obszaru ale z drugiej jedną z przyczyn są migracje młodych osób do dużych ośrodków miejskich. Obszar LSR, jeżeli ma się rozwijać i być konkurencyjny nie może pozwolić sobie na odpływ tak cennego kapitału dlatego też działania z zakresu przedsiębiorczości będą w dużej mierze kierowane do osób pozostających bez pracy, aby przywrócić im godność i motywację do pozostania w miejscu zamieszkania.</p> <p>Osoby bezrobotne, ze względu na ograniczone możliwości finansowe, mają ograniczony dostęp do wielu form aktywności. Dlatego też, osoby te wymagają specjalnego/dedykowanego wsparcia, stanowiącego odpowiedź na zdiagnozowane uprzednio potrzeby.</p>

Źródło: opracowanie własne

4.3 Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Plany miejscowe obejmują znaczną część obszaru gmin członkowskich LGD w ich granicach administracyjnych i są spójne z przyjętymi celami zarówno konkretnych gmin, jak i województwa.

W ramach LSR na lata 2023-2027 planuje się realizację szeregu indywidualnych przedsięwzięć zarówno z zakresu przedsiębiorczości jak i infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Na obszarze LGD każda z gmin członkowskich na bieżąco aktualizuje Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, które dodatkowo widoczne są w Systemie Informacji Przestrzennej dostępnej online. Dlatego też, wzorem lat ubiegłych każdy beneficjent, który będzie zamierzał realizować operację w zakresie infrastruktury będzie zobowiązany do przestrzegania obowiązujących zapisów MPZP.

4.4 Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji

Zgodnie z zapisami PS dla WPR na lata 2023-2027, w ramach LSR nie będzie można realizować zadań z zakresu rewitalizacji. Dlatego zagadnienie to nie było poruszane w trakcie spotkań i konsultacji z mieszkańcami obszaru działania LGD „EUROGALICJA”.

4.5 Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Obszar LGD „EUROGALICJA” posiada mocne strony z punktu widzenia przedsiębiorczości. W LSR zwrócono uwagę, że aż 97% działających podmiotów gospodarki narodowej stanowi sektor prywatny, co sugeruje, że cały obszar charakteryzuje się dużą aktywnością gospodarczą, która koncentruje się zwłaszcza w gminach bezpośrednio sąsiadujących z Rzeszowem, co stymuluje rozwój działalności gospodarczej na tych obszarach.

Analiza danych podczas tworzenia dokumentu strategicznego wskazała na zdecydowanie wyższy niż na pozostałym obszarze województwa udział przemysłu i budownictwa oraz niższy niż w pozostałych częściach województwa udział działalności pozostałej. Dane diagnostyczne w LSR wskazały również, że na terenie działania LGD „EUROGALICJA” działalność prowadzą przeważnie niewielkie, jedno- lub kilkuosobowe przedsiębiorstwa handlowe, produkcyjne i usługowe. Czynnikiem utrudniającym ich kooperowanie z dużymi podmiotami z SSE jest najczęściej brak środków na rozwój przedsiębiorstwa, pozwalający na wdrożenie pożądaných innowacji i gwarantujący zapewnienie jakości produktu czy usługi na poziomie wymaganym przez odbiorcę.

Na uwagę zasługuje fakt, iż w badanym okresie wszystkie gminy należące do Lokalnej Grupy Działania „EUROGALICJA” odnotowują wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej na swoim terenie. Od 2017 r. liczba ta wzrosła średnio o 21,91% i w 2021 r. było ich 8318 na obszarze LGD. Najwięcej od 2017 r. przybyło ich w gminie Trzebownisko - 529 podmiotów.

Tabela nr 14 Podmioty gospodarki narodowej – ogółem.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	878	921	979	1023	1091
Głogów Małopolski	1780	1851	1872	1957	1952
Kamień	334	347	368	393	415
Krasne	1076	1103	1136	1212	1290
Sokołów Małopolski	977	1046	1093	1163	1263
Trzebownisko	1778	1855	1996	2140	2307
Razem LGD	6823	7123	7444	7888	8318

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie gmin wchodzących w skład LGD odnotowujemy również zwiększanie się liczby podmiotów wpisanych do systemu REGON, średnio o 17% od 2017 r. W 2021 r. na obszarze LGD było łącznie 5256 podmiotów wpisanych do REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Tabela nr 15 Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	749	784	829	855	912
Głogów Małopolski	896	918	952	958	1010
Kamień	487	505	536	571	608
Krasne	967	973	983	975	1021
Sokołów Małopolski	570	607	634	671	728
Trzebownisko	826	847	895	923	977
Razem LGD	4495	4634	4829	4953	5256

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym może świadczyć również o tym, czy dany region rozwija się dobrze. Poza gminą Krasne, we wszystkich gminach z obszaru LGD nowo zarejestrowanych podmiotów przybyło o 11,38%. Najwięcej - w gminie Sokołów Małopolski (25 podmiotów).

Tabela nr 16 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	69	90	83	71	86
Głogów Małopolski	94	85	96	82	97
Kamień	54	45	55	57	58
Krasne	97	78	69	80	85
Sokołów Małopolski	56	76	52	64	81
Trzebowniko	78	82	89	80	92
Razem LGD	448	456	444	434	499

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach sama liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrastała we wszystkich gminach. Największy wzrost dotyczył gminy Czarna, najmniejszy zaś gminy Krasne.

Tabela nr 17 Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	749	784	829	855	912
Głogów Małopolski	896	918	952	958	1010
Kamień	487	505	536	571	608
Krasne	967	973	983	975	1021
Sokołów Małopolski	570	607	634	671	728
Trzebowniko	826	847	895	923	977
Razem LGD	4495	4634	4829	4953	5256

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

4.6 Rynek pracy

Na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie zmniejszyła się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W latach 2017-2021 średnio dla gmin z obszaru LGD „EUROGALICJA” zmniejszyła się o ok. 12%. Najbardziej dynamicznym tempem spadku liczby osób bez pracy charakteryzuje się gmina Głogów Małopolski, gdzie od 2017 r. liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne spadła o ponad 22,58%, następnie gmina Sokołów Małopolski ze spadkiem bezrobocia o 17,78%.

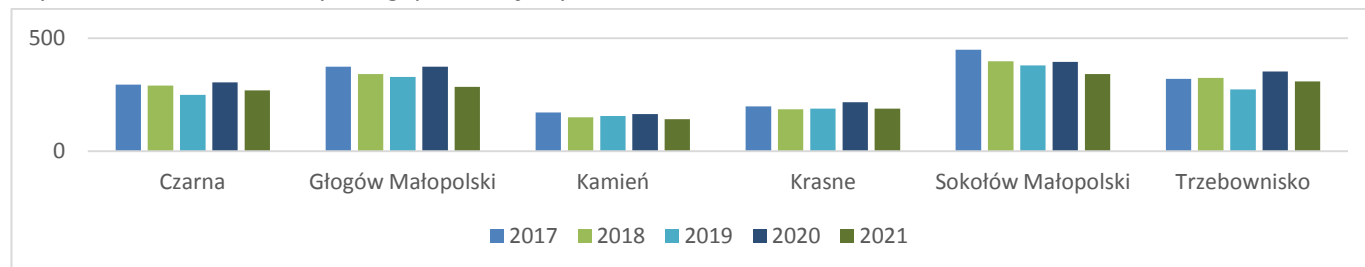
Tabela nr 18 Liczba bezrobotnych ogółem

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	593	578	491	614	552
Głogów Małopolski	713	673	608	714	552
Kamień	330	303	306	328	283
Krasne	398	389	359	436	388
Sokołów Małopolski	821	761	733	803	675
Trzebowniko	689	677	595	766	654
Razem LGD	3544	3381	3092	3661	3104

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

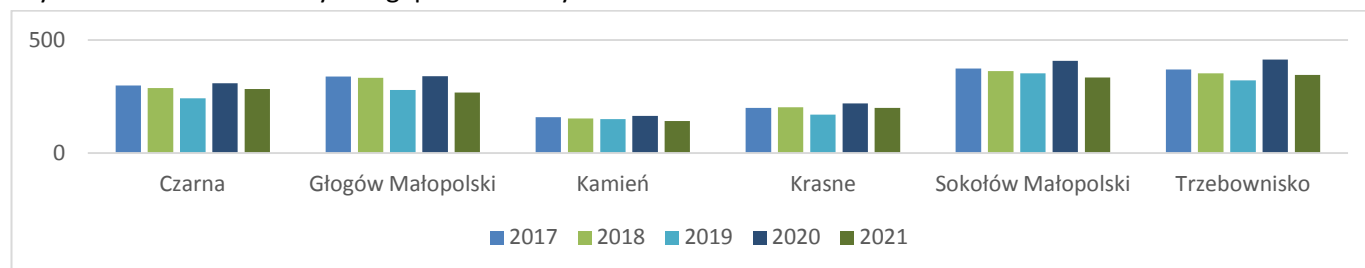
Z kolei analizując problem bezrobocia w podziale według płci, największy procentowy spadek bezrobocia wśród mężczyzn w okresie 2017-2021 nastąpił w gminie Sokołów Małopolski – o 23,88%, z kolei wśród kobiet w gminie Głogów Małopolski – tj. o 21,24%. Najwolniejsze tempo spadku osób bez pracy zarówno w przypadku mężczyzn jak i kobiet notuje się w gminie Czarna - odpowiednio o 5,35% i 5%.

Wykres. Liczba bezrobotnych wg. płci – mężczyźni

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres. Liczba bezrobotnych wg. płci – kobiety

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Pozytywną tendencję na rynku pracy potwierdzają również dwa inne wskaźniki badające rynek pracy tj. „udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - %” oraz „pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym - osoba”. Jedynie w przypadku gminy Krasne nastąpił nieznaczny spadek liczby osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 19 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym -%

	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	8	7,8	6,7	8,4	7,6
Głogów Małopolski	5,7	5,3	5	5,7	4,7
Kamień	7,4	6,7	6,8	7,5	6,5
Krasne	5,8	5,6	5,1	5,8	5,1
Sokołów Małopolski	7,7	7,1	6,9	7,6	6,5
Trzebownik	5,1	4,9	4,3	5,4	4,6
Średnia LGD	6,62	6,23	5,80	6,73	5,83

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 20 Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym- osoba

	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	145	158,4	177,4	180,6	197,3
Głogów Małopolski	525,4	508,4	548,4	542,9	569,4
Kamień	142,6	158,8	174,3	199	210,5
Krasne	286,9	271,7	294,3	285,8	279,7

Sokołów Małopolski	214	218,7	230,1	248,3	259,9
Trzebowniko	500,2	621,8	686,7	677,7	734,5
Średnia LGD	302,35	322,97	351,87	355,72	375,22

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ostatnie lata przyniosły rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD. Dowodem tego są dane Głównego Urzędu Statystycznego, które pokazują, że liczba pracujących generalnie wzrosła, nastąpił spadek udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności, wzrosła liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej i osób prowadzących działalność gospodarczą. Ankietowani mieszkańcy gmin obszaru LGD w większości potwierdzają, iż w ostatnich pięciu latach poprawiła się sytuacja na rynku pracy, a przede wszystkim dało się zaobserwować powstanie nowych firm. Niewątpliwie, przedsięwzięcia realizowane ze środków LGD „EUROGALICJA” przysłużyły się rozwojowi obszaru w tym aspekcie. Udało się bowiem zrealizować szereg interesujących operacji, a warto podkreślić jest to, że powstałe dzięki środkom LGD przedsiębiorstwa istnieją do dziś. W opinii Zarządu tego rodzaju działania warto kontynuować, a podobną opinię wyrazili także sami mieszkańcy w przeprowadzonej ankiecie.

Istnieje także pewność, że zainteresowanie naborami zarówno na utworzenie, jak i rozwój działalności gospodarczej będzie w dalszym ciągu duże.

Planuje się również premiowanie przedsiębiorców za tworzenie miejsc pracy dla osób ze zdiagnozowanych w LSR grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji:-

4.7 Działalność sektora społecznego

Rola wysokiej jakości kapitału społecznego w życiu lokalnych społeczności jest nie do przecenienia. Oparty na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, wiąże się z rozwojem społeczeństw, w tym innowacyjnością, dobrobytem, ale też szeregiem wielu innych pozytywnych aspektów.

Sektor społeczny na terenie LGD „EUROGALICJA” reprezentowany jest przez liczne stowarzyszenia, fundacje, grupy nieformalne (koła gospodyń wiejskich, zespoły śpiewacze, kapele ludowe). Spektrum działalności tych blisko 200 podmiotów jest bardzo szerokie; najwięcej organizacji koncentruje swoją działalność w obszarze sportu, turystyki, hobby – dominują tu szkolne i miejscowe kluby sportowe oraz zespoły mażorettek. Polem zainteresowania kolejnej dużej grupy podmiotów jest kultura i sztuka – najliczniej reprezentowane są w tej kategorii zespoły taneczne, grupy teatralne oraz organizacje zajmujące się działalnością w sferze ochrony zabytków i podtrzymywania tradycji lokalnych. Nieco mniej liczne są podmioty zajmujące się przede wszystkim pomocą społeczną i usługami socjalnymi, w tym świadczonymi na rzecz osób niepełnosprawnych czy seniorów oraz edukacją (nieliczne drużyny harcerskie). Większość organizacji prowadzi działalność w skali lokalnej, przede wszystkim w oparciu o społeczną, dobrowolną i nieodpłatną pracę członków.

Z informacji pozyskanych na etapie opracowywania LSR od przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych wynika, że do głównych problemów tych podmiotów należą: trudności w pozyskiwaniu funduszy na działalność statutową (ze szczególnym uwzględnieniem skomplikowania procedur administracyjnych utrudniających aplikowanie o różnego rodzaju dotacje i granty) oraz niska aktywność społeczna pozostałych (tj. niezrzeszonych) członków lokalnej społeczności. Pierwsza trudność znacząco osłabia organizacje i ogranicza zdolność do prowadzenia działalności.

W dobiegającym końca okresie programowania 2014-2020 LGD prowadziła wiele operacji, których celem był rozwój kapitału społecznego.

W tym aspekcie należy podkreślić pomoc finansową jaką oferowano stowarzyszeniom oraz grupom nieformalnym m.in. LGD zrealizowała 6 projektów grantowych, w ramach których przyznano 41 grantów na działania dla społeczności lokalnej.

Pozytywne tendencje potwierdzają też wyniki ankiet przeprowadzanych na potrzeby raportu ewaluacji zewnętrznej. Sami badani mieszkańcy w większości stwierdzili, że w ciągu ostatnich 5 lat lokalna społeczność

miała większy wpływ na to, co dzieje się w gminie. Warto też zauważyć, że większość osób wskazała, iż bardzo istotnymi obszarami wymagającymi dalszego dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla społeczności lokalnych, działalność organizacji pozarządowych oraz dostęp do infrastruktury publicznej dostosowanej do wszystkich grup wiekowych.

Zdaniem respondentów, w nowej LSR powinna znaleźć się pewna pula środków na realizację tego typu działań.

W 2021 roku, wg. danych GUS na terenie gmin LGD działało 168 organizacji na 10 tys. mieszkańców. Poza gminami Czarna i Trzebowniko, w których od 2017 r. liczba organizacji pozostała na niezmiennym poziomie, we wszystkich pozostałych odnotowano wzrost liczby organizacji pozarządowych. Największy wzrost nastąpił w gminie Sokołów Małopolski, o 21,74%.

Tabela nr 21 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	25	23	25	24	25
Głogów Małopolski	34	35	39	38	39
Kamień	31	31	32	32	32
Krasne	21	22	22	21	23
Sokołów Małopolski	23	23	26	26	28
Trzebowniko	21	21	21	20	21
Razem LGD	155	155	165	161	168

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

4.8 Problemy społeczne

Głównym problemem społecznym zdiagnozowanym na obszarze działania LGD „EUROGALICJA” jest starzenie się społeczeństwa. Niepokojącym zjawiskiem jest spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, a wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

Trend wskazujący na starzenie się społeczeństwa dotyczy całego kraju. Ma to swoje konsekwencje we wzroście zapotrzebowania na usługi zdrowotne oraz opiekuńcze na obszarze. Stopniowe zmniejszanie się liczby ludności będzie również dodatkową przyczyną spowolnienia rozwoju gospodarczego. Stąd potrzeba dostosowania LSR do nowych wyzwań związanych ze znaczącym wzrostem liczby osób starszych w strukturze populacji oraz podejmowanie działań ograniczających odpływ ludzi młodych oraz zwiększenie ich aktywności w życiu lokalnej społeczności (np. poprzez skierowanie wsparcia na kształcenie lokalnych liderów).

Niezbędne będzie również wdrożenie mechanizmów zachęty dla młodych do większego zaangażowania się w działania lokalnej społeczności, dzięki czemu będą postrzegać obszar LSR jako miejsce przyjazne do zamieszkania.

Poniższe zestawienie pokazuje, że na przestrzeni ostatnich kilku lat obciążenie demograficzne rozumiane jako wskaźnik wyrażający stosunek osób w wieku 65+, do osób w wieku 15-64 lata (im ta liczba jest wyższa, tym osoby w wieku 65+ są większym obciążeniem dla gospodarki i osób pracujących) sukcesywnie wzrastało.

Tabela nr 22 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	20,2	20,9	21,3	22,2	22,4
Głogów Małopolski	19,8	20	20,5	20,5	20,6
Kamień	19	19,1	19,3	20,1	20,1
Krasne	20,9	21,2	21,9	20,6	20,8
Sokołów Małopolski	21,3	21,8	22,1	23	23,2
Trzebowniko	19,2	19,5	19,9	20,4	20,6
Średnia LGD	20,1	20,4	20,8	21,1	21,3

Jak pokazują poniższe dane, na obszarze LSR liczba Beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej spada, co należy uznać za bardzo pozytywne zjawisko. Może być to pochodną zmniejszającej się stopy bezrobocia i stosunkowo stabilnej sytuacji na rynku pracy ale również przyczyną mogą być migracje do dużych ośrodków miejskich.

Na terenie gmin wchodzących w skład LGD w latach 2017-2021 znacząco zmniejszyła się liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej. W 2021 r., w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, z takiej pomocy korzystało średnio 2931 osób. Najwięcej w gminie Kamień - 1088 osoby, najmniej w gminie Trzebownisko - 252 osoby.

Tabela nr 23 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	692	658	607	550	515
Głogów Małopolski	621	733	467	385	346
Kamień	1796	1644	1570	1354	1088
Krasne	585	531	433	353	263
Sokołów Małopolski	837	710	629	542	467
Trzebownisko	445	419	366	325	252
Średnia LGD	829,33	782,50	678,67	584,83	488,50

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

4.9 Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Na obszarze LGD „EUROGALICJA” znajdują się liczne zabytki architektury świeckiej i sakralnej, o dużej lokalnej wartości historycznej. Należą do nich m.in. kościoły parafialne i zespoły kościelne i klasztorne, zespoły dworskie i pałacowe (w Łące z przełomu XVII i XVIII w.; w Jasionce z 1872 r.; Pałac Okocimskich w Morgach); zabudowania użytkowe: dawna leśniczówka Potockich w Czarnej z 1934 r., a także układy urbanistyczne Głogowa Młp. oraz Sokołowa Młp.

Przy realizacji inwestycji w ramach LSR należy zapewnić ich należyłą ochronę wymaganą przepisami prawa, w tym ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami, a także gminnym programem ochrony zabytków.

4.10 Obszary atrakcyjne turystycznie

Atrakcyjność środowiska geograficznego, zawierająca się w wysokiej lesistości terenu, sztucznych zbiornikach wodnych zapewniających idealne warunki do różnej aktywności sportowej (łącznie jest ich około 30 o powierzchni ponad 100 ha), obok walorów przyrodniczych krajobrazu (czyste powietrze, cisza, niski stopień urbanizacji, estetyczny krajobraz) i walorów krajoznawczych (relikty ludowej kultury materialnej, folklor, obrzędy ludowe) stanowią o znaczącym potencjale obszaru LGD „EUROGALICJA” w zakresie turystyki rekreacyjnej, skierowanej zarówno do mieszkańców obszaru, jak i turystów zewnętrznych.

Obszar LGD – położony w niewielkiej odległości od Rzeszowa i świetnie z nim skomunikowany – stanowi doskonałą bazę rekreacyjną dla mieszkańców stolicy Podkarpacia, ale także krajowych i zagranicznych gości odwiedzających Rzeszów czy nieodległy Łańcut. Aby w pełni wykorzystać ten potencjał i spełnić oczekiwania zarówno mieszkańców, jak i turystów, niezbędne jest podniesienie poziomu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. W ewaluacji ex-post LSR 2014-2020 ankietowani potwierdzili, iż dało się zaobserwować zwiększenie liczby inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji czy poprawie stanu zabytków. Z badań ankietowych łatwo też o wniosek, że mieszkańcy oczekiwaliby więcej wydarzeń kulturalnych i działań podnoszących atrakcyjność turystyczną obszaru. Jednocześnie mając na uwadze poważną konkurencję w postaci pobliskich

Beskidów, Bieszczadów czy Roztocza, kierunek rozwoju w tym zakresie powinien skupić się na budowie/rozwoju usług skierowanych dla mieszkańców obszaru LGD, np. związanych z turystyką jednodniową lub samą rekreacją.

Aktualnie na obszarze objętym LSR funkcjonują tzw. szlaki EUROGALICJI, tj. "Miodowy Szlak Rowerowy", "Na leśnym szlaku EUROGALICJI" oraz 18 tras nordic walking (po 3 w każdej gminie należącej do LGD).

Ponadto, przez obszar „EUROGALICJI” przebiega kilka ciekawych szlaków turystycznych pieszych i rowerowych, z których najważniejsze to: Ścieżka rowerowa „Garncarski Szlak” – przebiegająca pośród tradycyjnych warsztatów garncarskich, galerii gliniaków, rzeźby ceramicznej i drewnianej po żeremia bobrów zamieszkujących zalesiańskie stawy; Szlak Architektury Drewnianej Województwa Podkarpackiego trasa VII rzeszowsko- jarosławska, prowadząca w swej zasadniczej części przez pofałdowane tereny Pogórza Rzeszowskiego oraz fragmentarycznie Pogórza Strzyżowsko-Dynowskiego; szlak zielony imienia gen. Władysława Sikorskiego – 74-kilometrowy szlak położony we wschodniej części gminy Głogów Młp. wraz z atrakcyjnymi terenami rezerwatu „Bór”, a także charakterystyczne dla omawianego obszaru tereny zagospodarowane rolniczo.

Prężnie działa też kilka ośrodków jeździeckich: m.in. Ludowy Klub Jeździecki „Zabajka”, Stadnina Koni „Leśna Wola”, ośrodek „Bajdur” w Woli Cichej wyposażone w niezbędną infrastrukturę do uprawiania wszelkich sportów konnych i rekreacji w siodle.

W ramach projektów realizowanych z budżetu LSR 2014-2020 powstały: m.in. skatepark w Głogowie Młp., siłownie plenerowe w każdej gminie (w tym siłownia dla osób niepełnosprawnych), pumptrack w gminie Krasne oraz place zabaw.

Mieszkańcy obszaru „EUROGALICJI” zwracają jednak uwagę, że istniejąca oferta jest sezonowa (istniejące obiekty rekreacyjne w większości służą rekreacji w okresie letnim), co zniechęca do lokalnej turystyki rekreacyjnej zarówno mieszkańców, jak i osoby z zewnątrz. Brakuje wytyczonych tras do narciarstwa biegowego, zupełnie zagospodarowany jest także obszar sportów niszowych (np. ścianka do wspinaczki). Odpowiednia infrastruktura w tym zakresie mogłaby nie tylko ożywić zainteresowanie rekreacją mieszkańców, ale przede wszystkim byłaby magnesem przyciągającym turystów z zewnątrz.

Okres programowania 2023-2027 jest doskonałą okazją do kontynuowania działań z zakresu zwiększenia dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej tym bardziej, że w turystyce weekendowej dużą popularnością cieszy się baza tego typu obiektów.

W przypadku infrastruktury noclegowej, jak pokazują poniższe zestawienia, zarówno liczba obiektów jak i miejsc noclegowych na obszarze objętym LSR sukcesywnie spada. Łącznie w 2021 roku było dostępnych 14 całorocznych obiektów noclegowych, które dysponowały 803 miejscami noclegowymi. Z kolei w przypadku miejsc noclegowych udostępnianych w gospodarstwach agroturystycznych, powyższe wskaźniki pozostają na niezmiennym poziomie.

Rozwój infrastruktury turystycznej, a w ślad za tym zwiększenie przychodów i tworzenie nowych miejsc pracy może mieć pozytywny wpływ na zmniejszenie migracji młodych ludzi.

Poniższe tabele przedstawiają stan infrastruktury noclegowej dostępnej na obszarze LGD na przestrzeni ostatnich lat i jednoznacznie wskazują na konieczność podjęcia działań zwiększających liczbę miejsc noclegowych na terenie LGD „EUROGALICJA”.

Tabela nr 24 Obiekty noclegowe całoroczne

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Głogów Małopolski	6	5	5	5	4
Kamień	2	2	2	2	2
Krasne	2	2	2	2	2
Sokołów Małopolski	1	1	1	1	1
Trzebownisko	6	6	6	7	5
Razem LGD	17	16	16	17	14

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 25 Miejsca noclegowe ogółem – całoroczne

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Głogów Małopolski	248	235	236	236	166
Kamień	99	101	101	101	101
Krasne	39	42	42	42	42
Sokołów Małopolski	46	46	46	46	46
Trzebowniko	493	493	493	653	448
Razem LGD	925	917	918	1078	803

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 26 Pokoje gościnne i gospodarstwa agroturystyczne/ obiekty

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Krasne	1	1	1	1	1
Razem LGD	1	1	1	1	1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 27 Pokoje gościnne i gospodarstwa agroturystyczne/ miejsca noclegowe

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Krasne	15	15	15	15	15
Razem LGD	15	15	15	15	15

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

4.11 Obszary wiejskie

LGD „EUROGALICJA” skupia na swoim obszarze gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie.

Według danych GUS (Bank Danych Lokalnych) na dzień 31.12.2021 r. gminy LGD zamieszkiwało łącznie 91 705 osób z czego 77 076 (84%) osób mieszkało na wsi.

Tabela nr 28 Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów.

	Czarna	Głogów Młp.	Kamień	Krasne	Sokołów Młp.	Trzebowniko	Razem
z działalności rolniczej	600	908	774	344	1 341	852	4 819
z działalności pozarolniczej	85	112	81	83	143	140	644
z pracy najemnej	347	498	428	160	757	459	2 649
z emerytury i renty	305	411	323	136	505	301	1 981

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Niewątpliwie na dywersyfikację źródeł dochodów gospodarstw domowych może mieć wpływ w przyszłości koncepcja Smart Village. W tym okresie możliwe będzie nie tylko opracowanie koncepcji, ale również częściowa ich realizacja (projekty, które znajdują się w koncepcji będą miały większe szanse na realizację poprzez premiowanie w ramach oceny zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru). Ponadto, mając na uwadze ogromny potencjał jaki daje połączenie lokalnych zasobów z nowoczesnymi technologiami, w najbliższych latach możemy mieć do czynienia z nowym kierunkiem rozwoju obszaru objętego LSR.

4.12 Rolnictwo i rynek rolny

Na tle województwa podkarpackiego obszar LGD „EUROGALICJA” wyróżnia jego przemysłowo-rolniczy charakter. Typowo rolnicze obszary, do których należą niewątpliwie gminy Czarna, Kamień i Sokołów Młp.,

sąsiadują bowiem z terenami gmin Głogów Małopolski, Krasne i Trzebownisko o zdecydowanie bardziej przemysłowym charakterze.

Użytki rolne stanowią znaczną część powierzchni ogólnej LGD „EUROGALICJA” jednakże ostatnie lata to systematyczne zmniejszanie powierzchni użytków rolnych w związku z przekazaniem ich na cele nierolnicze – szlaki komunikacyjne, tereny osiedlowe i tereny przemysłowe, co wynika przede wszystkim z dużej ekspansji terytorialnej sąsiadującego z obszarem LGD Rzeszowa. Trend ten jest niekorzystny dla sektora rolniczego obszaru, prowadzi bowiem m.in. do tego, że ceny ziemi użytkowanej rolniczo kształtuje głównie popyt tworzony przez sektory pozarolnicze, co uniemożliwia w zasadzie konsolidację mniejszych gospodarstw, mogącą prowadzić do przeobrażenia niekorzystnej struktury obszarowej gospodarstw.

Na terenie LGD gospodarstwa o wielkości 1-5 ha stanowią ponad 80% ogólnej liczby gospodarstw (wg. danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.), w dalszej kolejności są gospodarstwa o większej powierzchni tj. 5-10 ha. Takie rozdrobnienie nie wpływa pozytywnie na specjalizację produkcji i zwiększenie źródła dochodu właśnie z produkcji rolnej.

Tabela nr 29 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Nazwa gminy	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Czarna	603	24	519	33	7	20
Głogów Małopolski	915	36	756	99	10	14
Kamień	776	8	585	151	23	9
Krasne	346	14	295	22	6	9
Sokołów Małopolski	1 344	30	1 095	177	17	25
Trzebownisko	858	30	750	43	14	21
Razem LGD	4 842	142	4 000	525	77	98
udział %	100	2,93	82,61	10,84	1,59	2,02

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W gospodarstwach rolnych, wg. danych GUS w 2020 r. zatrudnionych było niemalże 5 tys. osób przy czym znaczną większość stanowili mężczyźni.

Tabela nr 30 Pracujący w gospodarstwach rolnych (członkowie rodziny i pracujący najemni stali) wg płci w osobach

Nazwa gminy	ogółem	mężczyźni	kobiety
Czarna	399	231	168
Głogów Małopolski	1 197	674	523
Kamień	653	370	283
Krasne	272	154	118
Sokołów Małopolski	1 145	638	507
Trzebownisko	616	363	253
Razem LGD	4 282	2 430	1 852

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie LGD dominującą uprawą jest pszenica i ziemniaki, w dalszej kolejności pszenżyto, następnie owies. Co ciekawe sady, wg. danych GUS, na obszarze działania LGD „EUROGALICJA” występowały w 1 557 gospodarstwach rolnych.

Tabela nr 31 Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów / gospodarstwo

Nazwa gminy	owies	pszenżyto	ziemniaki	żyto	pszenica
Czarna	106	45	300	17	325
Głogów Małopolski	221	164	389	134	302
Kamień	96	318	211	70	329
Krasne	72		119	6	154
Sokołów Małopolski	282	460	664	173	515
Trzebowniko	186	27	304	23	363
Razem LGD	963	1 014	1 987	423	1 988

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Uprawa ziemi, często w gospodarstwach dziedzicznych od pokoleń ma dla rolników wymiar nie tylko ekonomiczny ale przede wszystkim sentymentalny i tradycyjny. Szanując przywiązanie rolnika do ziemi, ale też chcąc wspomóc opłacalność gospodarstw, LGD „EUROGALICJA” będąc swoistym liderem innowacji w lokalnym środowisku, będzie prowadzić działania zachęcające rolników, szczególnie z małych gospodarstw do szukania rozwiązań, które pozwolą na zachowanie tradycyjnej formy gospodarstwa przy jednoczesnym nadaniu mu nowej funkcji jak chociażby zaangażowanie się w opracowanie koncepcji Smart Village.

4.13 Edukacja

Dostęp do edukacji na obszarze LGD należy ocenić jako optymalny mając na uwadze problem starzejącego się społeczeństwa. Jak pokazują dane GUS, liczba obiektów na przestrzeni ostatnich kilku lat pozostaje względnie na tym samym poziomie. Według stanu na 31.12.2021 r. na terenie Lokalnej Grupy Działania „EUROGALICJA” funkcjonowało łącznie 8 szkół ponadgimnazjalnych, 43 szkoły podstawowe oraz 52 punkty, w których świadczone było wychowanie przedszkolne (były to zarówno oddziały jak i punkty przedszkolne).

Jednakże dużym problemem, jak się okazało podczas konsultacji z lokalną społecznością, jest dostęp do zajęć, które skutecznie podniosą kwalifikacje i kompetencje oczekiwane przez pracodawców, zwiększając tym samym szanse na znalezienie zatrudnienia.

Tabela nr 32 Szkoły ponadgimnazjalne – łącznie

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Głogów Małopolski	1	1	2	2	2
Kamień	2	2	2	3	3
Sokołów Małopolski	3	3	3	3	3
Razem LGD	6	6	7	8	8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 33 Szkoły podstawowe.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	7	7	7	7	7
Głogów Małopolski	7	7	7	6	6
Kamień	5	5	5	5	5
Krasne	4	4	4	4	4
Sokołów Małopolski	12	12	12	11	12
Trzebowniko	10	10	9	9	9
Razem LGD	45	45	44	42	43

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 34 Wychowanie przedszkolne - razem.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Czarna	7	7	7	7	7
Głogów Małopolski	13	13	14	13	13
Kamień	7	7	8	7	7
Krasne	6	7	5	5	5
Sokołów Małopolski	15	15	15	15	15
Trzebowniko	15	15	15	16	16
Razem LGD	63	64	64	63	63

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

4.14 Zrównoważenie środowiskowe

Dbając o poprawę jakości życia na obszarze działania LGD „EUROGALICJA”, w tym rozwój przedsiębiorczości, nie można pominąć istotnych kwestii związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym.

Zrównoważenie środowiskowe jest rozumiane jako efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi w działalności produkcyjnej, pozwalające na ich zachowanie na przyszłe potrzeby. Należy jednocześnie pamiętać, że rozwój gospodarczy, tak istotny dla obszaru działania LGD „EUROGALICJA” to łańcuch, który ma kilka ogniw, a jednym z nich jest środowisko. Żadne podmioty, firmy, instytucje publiczne czy organizacje pozarządowe nie mogą nim dysponować tak, jakby była niewyczerpanym źródłem zasobów, nawet jeśli ich celem jest zaspokojenie ludzkich potrzeb poprzez konsumpcję.

Zasoby naturalne są ograniczone, a ich nadmierna eksploatacja lub niewłaściwe zarządzanie może skutkować brakiem ważnych źródeł zaopatrzenia w podstawowe elementy w perspektywie średnio- lub długoterminowej, takich jak woda, prąd, ziemia, drzewa itp.

LGD „EUROGALICJA”, wzorem poprzedniego okresu programowania, będzie premiować operacje mające pozytywny wpływ na kwestie zrównoważenia środowiskowego. Każdy beneficjent, który otrzyma wsparcie w tym zakresie i w ramach kryteriów wyboru operacji przyznane zostaną mu dodatkowe punkty, będzie zobowiązany do przedłożenia wiarygodnych informacji potwierdzających wywiązanie się ze zobowiązania przeprowadzenia działań w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Każda operacja będzie monitorowana na podstawie osiągniętych wskaźników uwzględniających specyfikę konkretnej operacji.

Jedną z ważniejszych ról w tym zakresie będą odgrywać działania w zakresie koncepcji Smart Village (inteligentnej wsi), które to z założenia muszą m.in. wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności w zakresie poprawy poszanowania środowiska i klimatu.

4.15 Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.

Diagnostując konkretne problemy na obszarze LGD brano pod uwagę przede wszystkim wyniki spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, obszar występowania oraz możliwości interwencji LEADER.

Mając powyższe na uwadze, zidentyfikowano dwa problemy kluczowe:

1. Ograniczony zakres i dostępność usług w lokalnej gospodarce, brak odpowiedniej oferty edukacyjnej, integracyjnej i rekreacyjnej, niski poziom kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz w zakresie ochrony środowiska i profilaktyki zdrowotnej.
2. Mała atrakcyjność obszaru LSR w tym niski poziom integracji mieszkańców oraz niewystarczający dostęp do infrastruktury publicznej.

Na podstawie zdiagnozowanych problemów LGD opracowała cele, których osiągnięcie przyczyni się do zniwelowania niedogodności wskazanych przez lokalną społeczność.

Sformułowanie problemów oraz odpowiadających na nie celów i przedsięwzięć stanowiło fundament do konstruowania kryteriów wyboru operacji w taki sposób aby pozwalały na wybór operacji, których realizacja w największym stopniu przyczyni się do zniwelowania zdiagnozowanych problemów i wyzwań.

Nowy okres programowania to skrócony o dwa lata okres realizacji LSR, to również ograniczone środki finansowe, które należy mądrze zagospodarować aby ewaluacja ex-post okresu 2023-2027 wykazała pożądaną zmianę na obszarze LSR.

Mając powyższe na uwadze, kryteria wyboru operacji powinny premiować operacje w jak największym stopniu innowacyjne, ponieważ to właśnie takie projekty mają największy wpływ na rozwój danego obszaru oraz niwelowanie różnic na poziomie miasto-wieś. Kryteria powinny premiować operacje zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego z uwagi na globalny negatywny trend powodujący kurczenie się zasobów naturalnych i konieczność zachowania ich dla przyszłych pokoleń. W świetle zgłaszanych potrzeb należy wspierać operacje tworzące nowe miejsca pracy oraz świadczenie usług szczególnie dedykowanych mieszkańcom obszaru LSR oraz osobom w niekorzystnej sytuacji. Na dodatkowe premiowanie zasługują również operacje z zakresu wzmocnienia kapitału społecznego, integracji mieszkańców w tym osób w niekorzystnej sytuacji oraz projekty wywierające wpływ na zwiększenie jakości edukacji na obszarze LSR oraz zwiększenie szans uczniów na rynku pracy poprzez np. organizację różnych zajęć czy szkoleń.

Skrócenie okresu programowania stanowi wyzwanie w kontekście sprawnej realizacji naborów z jednej strony oraz skutecznej realizacji operacji przez beneficjentów z drugiej, a do tego jest potrzebne doświadczenie oraz wiedza w zakresie sporządzania dokumentacji aplikacyjnej. W tej sytuacji bardzo pomocne będą kryteria premiujące wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie w zakresie pozyskiwania środków oraz korzystają z doradztwa w Biurze LGD, uczestniczą w szkoleniach oraz są w stanie zrealizować operację w czasie krótszym niż dopuszczają to zasady interwencji LEADER.

Jak już wspomniano, na określony obszar LSR przypada konkretna kwota wsparcia, która z reguły jest niższa niż zgłaszane potrzeby. Planuje się premiowanie operacji, w których wkład własny jest większy niż wymagany i da szansę na realizację większej liczby operacji i tym samym skierowanie wsparcia do większej liczby osób. Ma to również uzasadnienie przy premiowaniu działań kompleksowych oraz obejmujących zasięg więcej niż jednej gminy.

Poniższa tabela prezentuje kluczowe kwestie występujące na terenie LGD, które generują wyzwania rozwojowe oraz zasoby, które można wykorzystać w celu zniwelowania zdiagnozowanych problemów. Tabela zawiera również wskazanie obszarów, na które LSR może mieć wpływ oraz grup docelowych, do których będą kierowane nabory wniosków.

Problem kluczowy: **ograniczony zakres i dostępność usług w lokalnej gospodarce, brak odpowiedniej oferty edukacyjnej, integracyjnej i rekreacyjnej oraz niski poziom kompetencji mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i profilaktyki zdrowotnej**

Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR: **seniorzy (60+), ludzie młodzi (do 25 r.ż.), organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy**

Wyzwania rozwojowe: **wzmocnienie kapitału społecznego w obszarze ochrony środowiska, profilaktyki zdrowotnej, wsparcie seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji w tym rozwój usług opiekuńczych, zwiększenie dostępu do usług dla mieszkańców oraz szans młodych ludzi na rynku pracy.**

Przyczyny	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR	Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany
<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wiedzy nt. wpływu takich czynników jak dieta czy aktywność fizyczna na stan zdrowia i jakość życia; • niewystarczająca w stosunku do potrzeb oferta instytucji edukacyjnych kształcenia pozaszkolnego • niski poziom edukacji szkolnej • niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców regionu; • wzrastający poziom zanieczyszczenia środowiska na skutek niskiej emisji, intensyfikacji produkcji rolnej, wzrostu liczby zakładów przemysłowych itp. • emigracja zarobkowa osób lepiej wykształconych, szczególnie młodych, do aglomeracji miejskich i za granicę; • niski poziom wiedzy i kompetencji w zakresie przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej; • niedobór pracowników z kwalifikacjami poszukiwanymi przez lokalnych pracodawców • brak kapitału mikro- i małych przedsiębiorców, pozwalającego na podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności wyrobów lub usług; • słabo rozwinięta przedsiębiorczość społeczna; • rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych i ich niska efektywność; • Niska aktywność ludzi młodych, szczególnie do 25 roku życia 	<p>Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary wiejskie Obszar edukacji formalnej, Gospodarka/ przedsiębiorczość Zasady zrównoważenia środowiskowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dobra dostępność komunikacyjna (drogi krajowe, wojewódzkie, międzynarodowe lotnisko, sieć kolejowa); • systematycznie wzrastająca liczba ludności • dobra kondycja ekologiczna obszarów „EUROGALICJI • rozwój sieci osadniczej, w tym budownictwa indywidualnego; • umożliwienie lokalnym przedsiębiorcom dostępu do kapitału i nowych rynków zbytu; • wysoka aktywność przedsiębiorcza mieszkańców • sąsiedztwo aglomeracji rzeszowskiej • rosnący poziom wykształcenia mieszkańców • zasoby surowców naturalnych (gaz ziemny) • wzrost zainteresowania rolników działalnością pozarolniczą (rękodzielnictwo);

Problem kluczowy: **mała atrakcyjność obszaru LSR w tym niski poziom integracji mieszkańców oraz niewystarczający dostęp do infrastruktury publicznej.**

Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR: **seniorzy (60+), ludzie młodzi (do 25 r.ż.), organizacje pozarządowe, mieszkańcy,**

Wyzwania rozwojowe: **wzrost atrakcyjności obszaru w tym poprawa dostępności do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz zwiększenie integracji mieszkańców w tym rozwój koncepcji inteligentnych wsi.**

Przyczyny	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR	Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany
<ul style="list-style-type: none"> • mała liczba obiektów rekreacyjno-sportowych; • ograniczona ilościowo i jakościowo oferta sportowa lokalnych instytucji działających w tym zakresie; • brak zintegrowanej, całorocznej oferty pobytowej na obszarze; • niedostateczna promocja obszaru pod kątem atrakcyjności turystycznej i związana z tym niska rozpoznawalność obszaru; • brak rozpoznawalnych powszechnie produktów lokalnych • zły stan techniczny materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego mogących stanowić potencjalną atrakcję turystyczną; • zbyt mała liczba odpowiednio wyposażonych i dostosowanych do potrzeb przedstawicieli grup w niekorzystnej sytuacji obiektów społeczno-kulturalnych; • niska aktywność społeczna mieszkańców, szczególnie młodzieży, mieszkańców napływowych, osób starszych; • niski poziom zaufania społecznego pomiędzy rdzennymi mieszkańcami regionu i ludnością napływową; • ograniczone zasoby organizacji pozarządowych, utrudniające im działalność statutową • „starzejący się” sektor NGO • słabo wykorzystany potencjał seniorów, osób niepełnosprawnych; • spadek znaczenia więzi społecznych opartych na sąsiedztwie; 	<p>Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary atrakcyjne turystycznie Zasady zrównoważenia środowiskowego Obszary wiejskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo dobre warunki przyrodnicze i infrastrukturalne do uprawiania sportów konnych; • moda na aktywność fizyczną i zdrowy styl życia; • bogate zasoby materialne dziedzictwa kulturowego; • działania na rzecz zachowania i upowszechniania lokalnych tradycji, obyczajów itp. wśród społeczności lokalnej oraz „na zewnątrz”; • duża liczba działających na obszarze „EUROGALICJI” organizacji pozarządowych • doświadczenia organizacji pozarządowych w realizacji programów na rzecz różnych grup społecznych (np. niepełnosprawni, dzieci i młodzież); • partnerskie relacje NGO z JST;

4.16 Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji

LGD „EUROGALICJA” zarówno w swoich działaniach jak i działaniach podejmowanych przez beneficjentów zwraca uwagę na zachowanie standardów w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Wzorem w tym zakresie są „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027”.

Wytyczne dotyczące zasad równościowych określają jednolity sposób realizacji dwóch zasad horyzontalnych: zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości kobiet i mężczyzn przez instytucje systemu wdrażania na wszystkich etapach realizacji oraz sposób koordynacji działań związanych z zapewnieniem przestrzegania zasad. Na nich będziemy się wzorować przy określaniu kryteriów wyboru projektów oraz sposobu zastosowania standardu minimum w ramach EFS+. Wymogiem w odniesieniu do wdrażanych projektów będą również standardy dostępności, których spełnianie jest wymagane przy realizacji projektów współfinansowanych z funduszy europejskich. Elementem dokumentacji konkursowej będzie również Karta Praw Podstawowych i Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych oraz procedury ich przestrzegania. Wytyczne są stosowane od dnia 5 stycznia 2023 r.

Stosowane zasady będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji ze względu na różne przesłanki, w tym: płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na każdym etapie i w każdym procesie realizacji programów, tj. podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli programów. Będziemy kłaść szczególny nacisk na zapewnienie, by wszelkie działania finansowane z programów mogły służyć, czy umożliwiać swobodne z nich korzystanie także osobom z niepełnosprawnościami. Jest to spowodowane szczególnie trudną sytuacją osób z niepełnosprawnościami w dostępie do produktów, usług i udziału w życiu społeczno-gospodarczym. Idea projektowania uniwersalnego, zgodnie z którą infrastruktura, produkty i usługi są projektowane i realizowane z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, służyć wszystkim użytkownikom i likwidują lub ograniczają różne bariery, również takie, na które napotykają osoby bez niepełnosprawności (np. migranci, osoby starsze, kobiety w ciąży itp.). Dlatego działania podejmowane z myślą o osobach z niepełnosprawnościami, czy wypracowane rozwiązania będą również służyć osobom, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji.

4.17 Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, dostępnych źródeł finansowania i systemu wdrażania.

RLKS w województwie podkarpackim będzie wdrażany w formule wielofunduszowej. Dostępne są dwa źródła finansowania LSR, tj. EFRR oraz EFS+. LGD „EUROGALICJA” nie będzie deklarować na obecnym etapie finansowania założeń przy wykorzystaniu innych środków. Nie ma bowiem szczegółowych rozstrzygnięć w kwestii zasad ubiegania się o wsparcie, w związku z powyższym ewentualne decyzje o aplikowaniu o dodatkowe zewnętrzne środki finansowe na realizację LSR zostaną podjęte po publikacji Szczegółowych wytycznych w tym zakresie.

Planowane do realizacji w ramach LSR przedsięwzięcia będą wdrażane dzięki wykorzystaniu dostępnych i adekwatnych metod aktywizujących, w tym operacji klasycznych w ramach ogłaszanych konkursów, projektów grantowych, projektów grantowych dotyczących przygotowania koncepcji smart village oraz – w sytuacji braku zainteresowania realizacją określonych wskaźników – dopuszczona będzie realizacja operacji własnych.

Taki dobór metod aktywizujących jest uzasadniony dotychczasowymi doświadczeniami LGD „EUROGALICJA”, zidentyfikowanymi problemami, potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność oraz dostępnymi formami wsparcia w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

Niniejsza LSR została opracowana na podstawie projektu wytycznych udostępnionych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zatem wskazane w niej cele i planowane w ich ramach przedsięwzięcia są spójne, powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają, tworząc efekt synergii, który nie byłby możliwy do uzyskania w przypadku pojedynczych działań.

Realizacja LSR w naturalny sposób przyczyni się do rozwoju obszaru objętego LSR i z tego też powodu jest spójna zarówno ze strategicznymi dokumentami dotyczącymi tego obszaru, jak i z założeniami programowymi na lata 2023-2027.

LSR jest dokumentem, który dotyczy najistotniejszych problemów zdiagnozowanych na najniższym poziomie jednostek administracyjnych tj. sołectw i gmin, a biorąc pod uwagę, że dokumenty strategiczne wyższych rządów, tj. powiatów, województw czy kraju bazują na diagnozach niższych szczebli skupiając się na problemach i wyzwaniach dotyczących jak największego obszaru, LSR jest spójna i komplementarna względem strategii nadrzędnych.

5.1 Powiązanie celów i przedsięwzięć LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami

Tabela nr 35 Opis korelacji na poziomie przedsięwzięć w LSR

LSR 2023-2027	Cel 1 Wsparcie społeczności lokalnej poprzez poprawę warunków życia na terenie LSR
	Przedsięwzięcie 1.1. Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców
	Przedsięwzięcie 1. 2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji
	Przedsięwzięcie 1.3 Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji
	Przedsięwzięcie 1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR
	Przedsięwzięcie 1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania
	Cel 2. Wzrost atrakcyjności obszaru LSR poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i integrację mieszkańców
	Przedsięwzięcie 2.1 Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej
	Przedsięwzięcie 2.2 Opracowanie koncepcji Smart Village
	Przedsięwzięcie 2.3 Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
CS 2.1.Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	
CS 2.2.Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	
Przedsięwzięcia LSR są względem celów KSRR komplementarne, spójne i synergiczne. Realizacja przedsięwzięć przyczyni się zarówno do rozwoju przedsiębiorczości poprzez inwestycje w rozwój istniejących/zakładanie nowych firm i tworzenie miejsc pracy (P.1.1.) jak i do wzmocnienia kapitału społecznego poprzez działania zwiększające szanse młodych osób na rynku pracy (P.1.2.), działania na rzecz integracji seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji w tym zapewnienie usług opiekuńczych (P.1.3.; P.2.3.) czy chociażby działania podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie gospodarowania zasobami naturalnymi (P.1.4.)	
Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	
Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	

<p>Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR i Strategii Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.1.1.), wzmocnienia kapitału społecznego (P.2.3.), wsparcia edukacji dostosowanej do potrzeb rynku pracy (P.1.2.), zwiększenia poziomu integracji mieszkańców (P.2.3.), zaspokojenia dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej w tym rekreacyjnej i turystycznej (P.2.1) oraz usług opiekuńczych w przypadku seniorów (P.1.3.) czy zwiększenia świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. (P.1.4.)</p> <p>Region ma szansę na trwały wzrost gospodarczy w oparciu o świadome i kompetentne społeczeństwo, które nie tylko posiada kadrę pracowniczą odpowiadającą na aktualne wyzwania i potrzeby rynku pracy ale przede wszystkim jest wrażliwe na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji oraz na potrzeby i wyzwania związane z ochroną zasobów naturalnych i szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030</p>
<p>Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</p> <p>Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 przede wszystkim w zakresie zaspokojenia dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej w tym rekreacyjnej i turystycznej (P.2.1) oraz usług opiekuńczych w przypadku seniorów (P.1.3.), również rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.1.1.), zwiększenia poziomu integracji mieszkańców i wzmocnienia kapitału społecznego (P.2.3.), wsparcia edukacji dostosowanej do potrzeb rynku pracy (P.1.2.), co ma bezpośredni wpływ na rozwój przedsiębiorczości czy zwiększenie świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (P.1.4.), które pozytywnie wpływają na zwiększenie aktywności mieszkańców.</p>
<p>Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej</p>
<p>CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich</p> <p>CS 8.P11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenicznego</p> <p>CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczność</p> <p>CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat</p> <p>CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej</p> <p>CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych</p> <p>CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym</p> <p>CS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów PS dla WPR na lata 2023-2027 komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Realizacja LSR z uwagi na fakt, iż interwencja LEADER jest jednym z fundamentalnych elementów polityki rozwoju obszarów wiejskich w sposób komplementarny pozytywnie wpłynie na osiągnięcie celów PS dla WPR na lata 2023-2027 poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie m.in. rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury publicznej (P.2.1.), rozwoju kompetencji uczniów dostosowanych do rynku pracy (P.1.2.), zwiększenie włączenia społecznego oraz dostępu do usług opiekuńczych dla seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3.), czy wsparcie rozwoju przedsiębiorczości (P.1.1.). Ponadto, przedsięwzięcia LSR są komplementarne z PS dla WPR na lata 2023-2027 w zakresie integracji społecznej oraz zwiększenia świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego (P.1.4.)</p>
<p>Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030</p>

<p>1. Gospodarka i nauka</p> <p>1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie</p> <p>1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego)</p> <p>2. Kapitał ludzki i społeczny</p> <p>2.1. Edukacja</p> <p>2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe</p> <p>2.4. Rynek pracy</p> <p>2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny</p> <p>2.6. Włączenie społeczne</p> <p>3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska</p> <p>3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR i strategii województwa są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.1.1.), wzmocnienia kapitału społecznego (P.2.3.), wsparcia edukacji dostosowanej do potrzeb rynku pracy (P.1.2.), zwiększenia poziomu integracji mieszkańców (P.2.3.), zaspokojenia dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej w tym rekreacyjnej i turystycznej (P.2.1) oraz usług opiekuńczych w przypadku seniorów(P.1.3.), czy zwiększenia świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. (P.1.4.).</p>
<p>Program Rozwoju Powiatu Łańcuckiego</p>
<p>Zwiększenie ruchu turystycznego na terenie powiatu, opartego na turystach o dłuższym okresie pobytu</p> <p>Lokalizacja na terenie powiatu nowych przedsiębiorstw oraz prowadzenie działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy.</p> <p>Utworzenie sprawnego systemu wspierania edukacji i jej prowadzenia na różnych poziomach.</p> <p>Poprawa jakości życia i systemu pomocy społecznej oferowanej na terenie powiatu dla osób zagrożonych wykluczeniem.</p>
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego</p>
<p>Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>Rozwój sektora MŚP.</p> <p>Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego.</p> <p>Ochrona i restauracja dóbr kultury.</p> <p>Rozwój edukacji.</p> <p>Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja rynku pracy i wzrost kompetencji zawodowych mieszkańców powiatu.</p> <p>Prowadzenie działań w kierunku tworzenia warunków prowadzących do zwiększenia dostępności i podniesienia jakości w sferze ochrony zdrowia.</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii powiatów komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami dokumentów strategicznych powiatów, na terenie których działa LGD przede wszystkim w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.1.1.), zwiększenia poziomu integracji mieszkańców i wzmocnienia kapitału społecznego (P.2.3.), wsparcia edukacji dostosowanej do potrzeb rynku pracy (P.1.2.), zaspokojenia dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej w tym rekreacyjnej i turystycznej (P.2.1) oraz usług opiekuńczych w przypadku seniorów (P.1.3.), czy zwiększenia świadomości i wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (P.1.4.).</p>
<p>Strategie Rozwoju Gmin:</p> <p>Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski, Czarna, Kamień, Krasne oraz Trzebownisko</p>
<p>Mając na względzie zbliżony zakres celów strategicznych strategii gmin członkowskich w niniejszej części LSR wykazano cele dokumentów gminnych, które są wspólne niemalże dla wszystkich jednostek.</p>
<p>Lokalizacja i rozwój nowych podmiotów gospodarczych.</p>

<p>Zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.</p> <p>Zapewnienie powszechnego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>Zachowanie ochrony naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń.</p> <p>Budowa społeczeństwa nastawionego na rozwój aktywności i przedsiębiorczości.</p> <p>Podnoszenie jakości usług publicznych i poziomu integracji społecznej mieszkańców.</p> <p>Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.</p> <p>Rozwój potencjału edukacyjnego.</p> <p>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu mieszkańców.</p> <p>Zachowanie dziedzictwa kulturowego i rozwój kultury.</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów strategii gmin komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>LSR powstała przy szerokim zaangażowaniu mieszkańców ww. gmin będących przedstawicielami zarówno grup interesu sektora publicznego, gospodarczego, społecznego oraz seniorów, ludzi młodych jak również osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. W związku z powyższym doskonale wpisuje się w cele strategii gminnych oraz stanowi uzupełnienie działań planowanych do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego.</p> <p>Wyraża się to zarówno w przedsięwzięciach na rzecz rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury, w tym turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (P.2.1.) działania na rzecz rozwoju zdolności uczniów poza edukacją formalną (P.1.2.), wsparciu na rzecz rozwoju usług opiekuńczych dla seniorów (P.1.3.), jak również wzmocnienie kapitału społecznego i integracji mieszkańców (P.2.3.) oraz zwiększenia świadomości w zakresie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (P.1.4.). Ponadto, jednym z głównych przedsięwzięć LSR będą działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w tym tworzenia nowych podmiotów (P.1.1.).</p>

5.2 Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

LSR jest dokumentem wewnątrznie spójnym. Wszystkie przedsięwzięcia z uwagi na fakt, iż zostały opracowane w wyniku dokładnie przeprowadzonej diagnozy, są względem siebie komplementarne i wzajemnie się uzupełniają tworząc efekt synergii. Taka konstrukcja dokumentu nie tylko wpisuje się w założenia nadrzędnych dokumentów strategicznych, ale pozwala na realizację szerszego zakresu przedsięwzięć przy niższym zaangażowaniu środków z budżetu LSR.

Przedsięwzięcie *Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców* (P.1.1) jest komplementarne z przedsięwzięciem *Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji* (P.1.3.) poprzez możliwość dostosowania oferty przedsiębiorstwa do potrzeb rynku w tym zakresie.

Z kolei przedsięwzięcie *Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji* (P.1.2.) jest komplementarne z przedsięwzięciem z zakresu wsparcia przedsiębiorczości, ponieważ jego celem jest wzmocnienie uczniów, młodych ludzi w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji dostosowanych do rynku pracy.

Przedsięwzięcie *Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR* (P.1.4.) jest komplementarne z zakresem przedsięwzięcia *Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR* (P.2.3.) z uwagi na formę ich realizacji (m.in. imprezy, wyjazdy, warsztaty), która nie tylko sprzyja zwiększeniu świadomości w zakresie ochrony i dziedzictwa kulturowego, ale jednocześnie jest doskonałą okazją do integracji mieszkańców w tym seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie *Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej* (P.2.1.) jest doskonałym uzupełnieniem zakresu przedsięwzięcia *Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR* (P.2.3.) dzięki możliwości chociażby wykorzystania nowo powstałej infrastruktury.

Natomiast zakres przedsięwzięcia *Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania* (P.1.5.) stanowi

uzupełnienie działań podejmowanych w ramach zakresu *przedsięwzięcia Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji* (P.1.3.) z uwagi na fakt, iż kierowane są one do tej samej grupy docelowej oraz wzajemnie przyczyniają się do poprawy jakości ich życia.

Z kolei przedsięwzięcie z zakresu *Opracowania koncepcji Smart Village* (P.2.2.) jest komplementarne z przedsięwzięciem z zakresu m.in. integracji mieszkańców (P.2.3) oraz wsparcia przedsiębiorczości (P.1.1.) i innych, ponieważ ideą Smart Village jest przede wszystkim współpraca (najpierw przy opracowaniu koncepcji takiej wsi) zatem w naturalny sposób integruje mieszkańców wokół „wspólnej sprawy” oraz stanowi doskonały fundament dla rozwoju przedsiębiorczości opartej o lokalne zasoby i jednocześnie wykorzystującej nowoczesne technologie. Ponadto jest komplementarne z przedsięwzięciem *Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej* (P.2.1) ponieważ uwzględnione w koncepcji działania infrastrukturalne mają większe szanse realizacji ze względu na ich premiowanie podczas oceny ich godności z lokalnymi kryteriami wyboru.

5.3 Wartość dodana podejścia LEADER

Wartość podejścia LEADER przejawia się przede wszystkim w oddolnym zaangażowaniu mieszkańców na rzecz własnej „małej ojczyzny”. To właśnie mieszkańcy, po raz pierwszy w latach 90. w krajach tzw. „starej Unii” stali się kreatorami rozwoju obszarów, na których mieszkają. Szeroka partycypacja na każdym etapie realizacji idei, tj. poprzez diagnozę obszaru, budowę LSR, następnie jej wdrażanie i monitoring oraz analizę i ocenę procesu wdrażania, niewątpliwie przyczynia się do zwiększenia poczucia realnego wpływu na kształtowanie kierunku rozwoju obszaru oraz wzmacnia poczucie odpowiedzialności za podjęte decyzje, ponieważ mają one wpływ na całe społeczeństwo. Należy podkreślić, że LEADER angażuje całe społeczeństwo, bez względu na reprezentowaną grupę interesu danego sektora tj. publicznego, gospodarczego czy społecznego, przedział wiekowy, status na rynku pracy oraz wykształcenie. Prawo do zgłoszenia opinii ma każdy mieszkaniec obszaru objętego LSR. W ostatnich latach, coraz powszechniejszą praktyką jest ukierunkowanie działań na rzecz uczniów po uprzednim zaangażowaniu ich w proces diagnozy obszaru. Dzięki temu od młodych lat wzmacniają swoje kompetencje w zakresie zarządzania oraz mają świadomość, że mimo młodego wieku również mogą mieć wpływ na rozwój obszaru.

Zaangażowanie mieszkańców przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, poszerzania oferty dostępnych usług dla lokalnej społeczności oraz rozwijania miejsc rekreacji czy wypoczynku. Mieszkańcy, poprzez udział w warsztatach, szkoleniach czy organizację różnych inicjatyw, wzbogacają swoją wiedzę i umiejętności, rozwijają kompetencje oraz w dalszej konsekwencji budują poczucie własnej wartości, co motywuje ich do dalszego rozwoju.

Podejście LEADER jest spójne i konsekwentne w swej istocie, co oznacza, że mieszkańcy nie tylko wskazują jakie problemy wymagają interwencji ale również, poprzez swoje zaangażowanie w strukturach LGD, w tym w Radzie, mają wpływ na wybór operacji, które zostaną zrealizowane w ramach LSR i które najlepiej przyczynią się do osiągnięcia celów, które sami określili podczas diagnozy obszaru LSR.

Podsumowując, korzyści wynikające z realizacji LSR w ramach podejścia LEADER obejmują przede wszystkim pogłębienie współpracy między różnymi podmiotami zaangażowanymi w jej realizację, pełną decyzyjność mieszkańców w kwestii rozwoju obszaru, wzrost świadomości i umiejętności związanych z zarządzaniem obszarem, tworzenie innowacyjnych i uzupełniających się przedsięwzięć, które przyczyniają się do spójnego i wszechstronnego rozwoju obszaru. Ponadto, LSR oferuje możliwość realizacji działań, które są nieosiągalne w ramach innych funduszy oraz umożliwiają realizację projektów komplementarnych na obszarze kilku jednostek samorządu terytorialnego.

Idea LEADER zakłada również wybór sposobu wdrażania LSR.

LGD bazując na wieloletnim doświadczeniu zdobytym w czasie niemalże szesnastoletniego funkcjonowania, w tym organizowania naborów, szkoleń, wydarzeń integracyjnych i aktywizujących oraz po dokonanej analizie

PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027, wybrała konkretne obszary wsparcia, które będą realizowane przy użyciu określonych metod wdrożeniowych.

Przedsięwzięcia w ramach LSR, analogicznie jak w poprzednim okresie programowania będą realizowane za pomocą konkursów, projektów grantowych, operacji własnych i szczególnych projektów grantowych w zakresie opracowania koncepcji Smart Village. Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami LGD w poprzednich okresach programowania oraz pozytywnymi wynikami ewaluacji ex-post okresu 2014-2020.

Beneficjentami przedsięwzięć w zależności od zakresu będą zarówno jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, mieszkańcy, osoby fizyczne zamierzające otworzyć działalność gospodarczą oraz organizacje pozarządowe.

Przedsięwzięcia tzw. miękkie (organizacja szkoleń, warsztatów, zakup wyposażenia itp.) są skierowane głównie do organizacji pozarządowych, JSFP i mają formę przede wszystkim grantów. Doświadczenia okresu programowania 2014-2020 pokazują, że jest to najbezpieczniejsza i najdogodniejsza forma realizacji zadań przez podmioty NGO. Ponadto, kwota grantu jest na tyle niewielka, że w razie wymaganego wkładu własnego, organizacje te są w stanie go zapewnić.

Jednostki sektora finansów publicznych z uwagi na duże doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z UE oraz merytorycznie przygotowane kadry, będą mogły realizować działania zarówno tzw. miękkie jak i z zakresu infrastruktury. Dla tej grupy beneficjentów dostępne będą zarówno konkursy jak i projekty grantowe.

Działania skierowane do osób fizycznych zamierzających utworzyć działalność gospodarczą oraz do przedsiębiorców, wzorem poprzednich okresów programowania, będą realizowane w ramach konkursu. Taka forma jest najwygodniejsza dla tej grupy docelowej, ponieważ pozwala na sprawne rozliczenie dotacji i skoncentrowanie się na prowadzeniu działalności gospodarczej.

W bieżącym okresie programowania nowością na miarę LGD będą projekty grantowe w zakresie opracowania koncepcji Smart Village. W tym przypadku z uwagi na cel i zakres idei inteligentnej wsi, przedsięwzięcie będzie dostępne zarówno dla jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, osób fizycznych, ale również grup nieformalnych.

Podejście LEADER jest niewątpliwie wyjątkową formą wsparcia dedykowaną obszarom wiejskim z uwagi na jej komplementarność oraz synergię celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach LSR. Mając powyższe na uwadze planuje się realizację wielozakresowych naborów, które jednocześnie będą realizować różne przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniając, jak to wykazano zarówno w pkt.1 niniejszego rozdziału oraz w Planie działania.

Ponadto, LGD dla wzmocnienia osiągniętych efektów, wzorem lat poprzednich, zamierza organizować szereg dodatkowych działań zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego czy promocji innowacyjnych operacji. W tym celu będzie współpracować z gminami członkowskimi oraz szukać źródeł finansowania poza LSR. Na przykład, mogą to być zadania publiczne w ramach konkursów organizowanych na podstawie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, które pozwolą dodatkowo wzmocnić osiągnięte rezultaty interwencji LEADER.

5.4 Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR

Realizacja LSR, będzie finansowana zarówno z budżetu PS dla WPR na lata 2023-2027 jak i EFS+ na lata 2021-2027. Szczegółowy podział środków przedstawiają tabele budżetowe.

5.5 Metody aktywizujące

W ramach LSR wykorzystane zostaną następujące metody aktywizujące:

- operacje klasyczne – finansowane z EFRROW,
- operacje własne, jeśli nie będzie możliwości osiągnięcia określonych celów czy wskaźników przez inne podmioty, – EFRROW,
- projekty grantowe (tzw. odwrócony projekt grantowy) – EFRROW, EFS+.

Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami LGD z poprzednich okresów programowania, w szczególności 2014-2020 oraz pozytywnymi efektami wdrażania LSR, co potwierdzają wyniki ewaluacji ex-post. Ponadto, odpowiada on na potrzeby zgłaszane przez lokalną społeczność oraz odzwierciedla formy wsparcia przewidziane w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

Z kolei operacja własna dedykowana jest LGD, w momencie kiedy w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze wniosków nie zgłosi się żaden podmiot i wystąpi ryzyko nie osiągnięcia wskaźników. Należy podkreślić, iż operacja własna, mimo że beneficjentem jest LGD podlega procedurom oceny i wyboru na równych zasadach jak w przypadku pozostałych beneficjentów.

Mając na uwadze opisaną wyżej ścisłą komplementarność zaplanowanych w ramach LSR przedsięwzięć, planuje się realizację wielozakresowych naborów, które wzajemnie się uzupełniając w jeszcze większym stopniu przyczynią się do osiągnięcia nadrzędnego celu LSR, który można sformułować jako poprawę jakości życia na obszarze LSR.

Ponadto, LGD dla wzmocnienia osiągniętych efektów, wzorem lat ubiegłych, zamierza realizować szereg dodatkowych działań zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego jak i promocji innowacyjnych operacji.

LSR finansowana będzie z budżetu PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.

5.6 Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Podstawowym uzasadnieniem stosowania podejścia LEADER są lepsze wyniki w stosunku do tych osiągniętych przy zastosowaniu tradycyjnych, odgórnych podejść w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. LEADER wykazuje podstawową różnicę pomiędzy centralnymi programami właśnie na poziomie szeroko rozumianej integracji tj. sektorów, partnerów, zasobów i branż co umożliwia kompleksową realizację przedsięwzięć, a co za tym idzie, przy relatywnie mniejszych nakładach uzyskujemy lepszy efekt w postaci operacji oddziałującej na większy obszar i większą liczbę mieszkańców.

W przypadku LSR ma to również ogromne znaczenie z uwagi na skrócony okres wdrażania LSR oraz ograniczony budżet jaki przypada na konkretny obszar.

Do doskonałym narzędziem są działania zaplanowane w ramach Planu komunikacji, których celem jest podnoszenie kompetencji lokalnej społeczności w kluczowych obszarach mających istotne znaczenie dla rozwoju obszaru objętego LSR, m.in. w zakresie poznawania dobrych praktyk promowania współpracy oraz innowacji na obszarach wiejskich. Plan komunikacji zawiera również działania informacyjne i promocyjne, które zostaną wykorzystane do promocji kompleksowych realizacji przedsięwzięć.

Dodatkowym narzędziem w promocji działań kompleksowych są kryteria wyboru, które premiuje operacje ukierunkowane na innowację, a innowacją na poziomie obszaru LSR mogą być operacje zintegrowane.

Należy podkreślić, iż LGD na każdym etapie wdrażania LSR będzie stosować **standardy dostępności** w tym w szczególności Wytyczne horyzontalne - podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji. LGD zarówno na etapie tworzenia, jak i realizacji LSR będzie stosowała zasady horyzontalne, wynikające z art. 9 ww. rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- zasady równości kobiet i mężczyzn,
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodność działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady nie czynić poważnych szkód,
- informacji dot. konsultacji projektowanego LSR z mieszkańcami.

Rozdział VI Cele i wskaźniki

Dla prawidłowej antycypacji celów i identyfikacji przedsięwzięć, kluczowa była partycypacja mieszkańców oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Na etapie tworzenia LSR, LGD „EUROGALICJA” zapewniła udział wszystkich interesariuszy, co umożliwiło wypracowanie kluczowych potrzeb i zidentyfikowanie priorytetowych problemów obszaru. Takie podejście przyczyniło się do nakreślenia oczekiwanych kierunków rozwojowych LSR, będących odpowiedzią na obecne wyzwania. Wypracowano konkretne propozycje będące odpowiedzią na zdiagnozowane kluczowe problemy. Dodatkowo przeprowadzona szczegółowa diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru LSR umożliwiła spójne sformułowanie potrzeb przez pryzmat przyczyn problemów, które w szczególności dotyczyły:

- niedoborów w ofercie spędzania czasu wolnego – potrzeba rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury,
- niedostatecznej oferty turystycznej związanej z niską rozpoznawalnością obszaru objętego LSR,
- niskiej świadomości społecznej mieszkańców dotyczącej ekologii, profilaktyki zdrowotnej,
- niskiego poziom wiedzy i kompetencji w zakresie przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej,
- braku kapitału dla mikro- i małych przedsiębiorstw, pozwalającego na podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności oferty usług,
- rosnącej liczbie seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem ze względu na trudności w dostępie do usług publicznych oraz brak ważnych współcześnie kompetencji np. cyfrowych,
- potrzeby podniesienia jakości edukacji w szkołach na obszarze objętym LSR,
- bierności ludzi młodych,
- wykluczenia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Zidentyfikowane problemy były podstawą dla identyfikacji celów i przedsięwzięć LSR, które jednocześnie są odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania interesariuszy. Cele i przedsięwzięcia zostały przedstawione w załączniku do LSR - Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy zostały sformułowane dwa cele, dla których zostały przypisane konkretne przedsięwzięcia. Przyjętym założeniem jest paralelny rozwój wszystkich gmin obszaru LSR.

Do celów zostały przypisane wskaźniki rezultatów, a do przedsięwzięć wskaźniki produktów. Przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają (są komplementarne) w osiągnięciu zakładanych celów, natomiast cele wykazują synergię w rozwiązywaniu problemów obszaru objętego LSR.

W przypadku FEP ostateczny dobór wskaźników odbędzie się przed ogłaszaniem naborów wniosków w ramach poszczególnych działań na podstawie SZOP FEP 2021-2027. Uwzględnione będą wskaźniki wskazane w LSR na lata 2023-2027, jak również inne, które zostaną określone dla EFS+.

Zgodnie z ww. zasadami na etapie wniosku o dofinansowanie w każdym celu szczegółowym będą mierzone wszystkie wskaźniki adekwatne do zakresu wsparcia - wskaźniki określone dla danego CS w LWK dla regionu, nawet jeśli nie zostały określone w danym programie.

LGD opracowując kryteria wyboru operacji zachowa zasady zgodne z wymaganiami dla projektów realizowanych z EFS+ i w zakresie zgodnym z FEP 2021-2027. Zapewniona zostanie zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (wybór będzie zgodny z zasadami i warunkami obowiązującymi dla danego funduszu), a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Cel 1 Wsparcie społeczności lokalnej poprzez poprawę warunków życia na terenie LSR

W ramach celu 1 planuje się podejmowanie działań zmierzających do poprawy warunków funkcjonowania lokalnego biznesu. Założeniem jest dofinansowanie rozwoju działających firm oraz wsparcie w podejmowaniu działalności gospodarczej. Głównym kierunkiem ma być wzrost konkurencyjności istniejących przedsiębiorstw oraz powstawanie nowych, poprzez zastosowanie innowacji, co przyczyni się do podwyższenia konkurencyjności

oraz rozwoju firm na obszarze objętym LRS. Założenia LSR mają ośmielić mieszkańców do kreatywnego podejścia do podejmowanych inicjatyw i wdrażania innowacji w prowadzeniu biznesu.

Realizacja celu przyczyni się do ożywienia gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy, zmniejszenia bezrobocia, podniesienia kompetencji mieszkańców w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Pomoc będzie skierowana na rozwój komercyjnych usług mających na celu poprawę jakości życia na obszarze. Dzięki temu powstaną nowe firmy z ofertą skierowaną bezpośrednio do mieszkańców, a istniejące podmioty będą miały szanse na dywersyfikację swojej działalności lub zwiększenie konkurencyjności świadczonych usług. Ponadto wspierane będą obszary związane z edukacją ogólną poprzez działania związane z podniesieniem jakości edukacji, organizacją dodatkowych zajęć dla uczniów, ale także projekty mające na celu aktywizację i integrację społeczną mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźniki rezultatu:

R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.

R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacji: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.

PLFCR01 Liczba uczniów którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

PLFCR02 Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.

EECR03 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.

PLKLCR04 Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie.

PLKLCR02 Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej.

PLKLCR06 Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu.

Do osiągnięcia celu 1 przyczyni się realizacja pięciu przedsięwzięć:

1.1 Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców;

1.2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji;

1.3 Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;

1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR;

1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania;

Przedsięwzięcie 1.1. Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców.

Przewidziane dofinansowanie będzie przeznaczone na operacje związane z rozwojem istniejących przedsiębiorstw oraz podejmowaniem działalności na obszarze LSR poprzez wdrożenie innowacji lub nowych rozwiązań poprzez rozwój istniejącej oferty lub wprowadzanie nowych produktów lub usług.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą lokalni mikro i mali przedsiębiorcy oraz osoby fizyczne. Grupy docelowe: mieszkańcy i podmioty działające w sektorze organizacji pozarządowych oraz jednostki sektora finansów publicznych, turyści.

Wskaźnik PRODUKTU:

Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa

Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa

Przedsięwzięcie 1. 2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji

Współczesna szkoła musi kształtować kompetencje, które pomogą dzisiejszym uczniom sprostać wyzwaniom rynku pracy i społeczeństwa w przyszłości. Dlatego też:

- coraz ważniejsze są szerokie kompetencje, ułatwiające zmianę zawodu na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy, a także sprostanie wyzwaniom technologicznym i społecznym przyszłości,
- uczniowie muszą nabyć w szkole kompetencje przydatne już teraz na rynku pracy, w tym zarówno wiedzę praktyczną związaną z określonymi zawodami, jak i kompetencje przekrojowe, takie jak zdolność pracy w zespole czy kreatywność, które są coraz ważniejsze we wszystkich zawodach. Skuteczność całego systemu oświaty zależy od skuteczności działania poszczególnych szkół i placówek edukacyjnych, od tego w jakim stopniu potrafią odpowiadać na indywidualne potrzeby każdego ucznia i dobrze współdziałać ze środowiskiem, w którym funkcjonują,
- w centrum działania szkoły jest uczący się, któremu szkoła pomaga w rozwoju, a w centrum działań systemowych jest szkoła, która jest wspierana w rozwoju i doskonaleniu metod oraz warunków nauczania i wychowania, ulepszaniu organizacji pracy oraz stałym podnoszeniu kompetencji kadry.

Planowane działania obejmą m.in.: szkolenia, wyjazdy studyjne i szkoleniowe półkolonie tematyczne, warsztaty z zakresu ekologii, zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe uczniów, szkolenia dla nauczycieli.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFS+. Wnioskodawcami będą wszystkie podmioty poza osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Grupy docelowe: uczniowie, kadra dydaktyczna, szkoły oraz placówki systemu oświaty.

Wskaźnik PRODUKTU:

PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem;

PLFCO06 Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem.

PLOCO04 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

PLOCO03 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

1.3 Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji

Założeniem przedsięwzięcia jest wsparcie mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów czy osób w niekorzystnej sytuacji w zakresie podnoszenie kompetencji i kwalifikacji. Planowane działania obejmują operacje o tzw. „miękkim” charakterze, dotyczące szkolenia dla osób dorosłych, pokrycie kosztów usług opiekunów, asystentów; szkolenia dla opiekunów nieformalnych (domowników) np. z udzielania pierwszej pomocy; tworzenie wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego; utworzenie i wyposażenie świetlic. Ważnym aspektem będzie także inicjowanie do podejmowania działań aktywizacyjnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizujących co potwierdza inkluzywny charakter Stowarzyszenia "EUROGLICJA". Podejmowane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji, rozwoju zawodowego mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, osób młodych oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności w życiu swoich „małych ojczyzn”.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFS+. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, przedsiębiorcy. Grupy docelowe: mieszkańcy (w tym: seniorzy, osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie, osoby w trudnej sytuacji).

Wskaźniki PRODUKTU:

PLOCO04 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

PLOCO03 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.

PLGCO03 Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanych poza Bazą Usług Rozwojowych.

PLKCO03 Liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie.

PLKCO02 Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie.

PLKCO01 Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR

Założeniem przedsięwzięcia jest inicjowanie do podejmowania działań podnoszących świadomość wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizująco-integrujących dotyczących kultury, ochrony przyrody i środowiska. Planowane działania będą dotyczyły wyjazdu studyjnego, pikniku ekologicznego, lekcji pokazowych w pasiekach, warsztatów ekologicznych, zajęć dla ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji i wszystkich mieszkańców, zgodnie z zasadą inkluzywności Stowarzyszenia "EUROGALICJA".

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursu/operacji własnej. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy, organizacje pozarządowe i grupy niefORMALNE, lokalni liderzy, seniorzy, młodzież i osoby w niekorzystnej sytuacji

Wskaźnik PRODUKTU:

Liczba wydarzeń

1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania

Planowane działania będą mieć za zdanie doposażenie podmiotów, które oferują integrację, animację, włączenie społeczne czy zagospodarowanie spędzania wolnego czasu mieszkańcom, w tym osobom w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne, grupy niefORMALNE. Grupy docelowe: mieszkańcy, seniorzy, organizacje pozarządowe, grupy niefORMALNE, osoby w niekorzystnej sytuacji

Wskaźnik produktu:

Liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie

Cel 2. Wzrost atrakcyjności obszaru LSR poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i integrację mieszkańców

Realizacja powyższego celu ma dotyczyć zadań polegających na współfinansowaniu działań jednostek sektora finansów publicznych oraz organizacji pozarządowych w zakresie poprawy dostępu do infrastruktury publicznej rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej. Ponadto, planuje się wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców, działania dedykowane lokalnej społeczności, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, w tym integracja społeczna, kształtowanie postaw obywatelskich, ekologicznych. Wartością dodaną będzie podjęcie działań zmierzających do zaangażowania mieszkańców w przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi tzw. Smart Village.

Wskaźnik rezultatu:

R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacji: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

R40. Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.

R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego

Przedsięwzięcie 2.1 Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej. Założeniem jest podniesienie atrakcyjności terenów gmin dla mieszkańców oraz turystów. Budowa nowych obiektów o charakterze rekreacyjnym i turystycznym będzie miała pozytywny wpływ na rozwój obszaru LSR. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich jest bezpośrednio związana z takimi wyzwaniami jak: poprawa dostępu do infrastruktury publicznej poprzez jej budowę, rozbudowę, modernizację, doposażenie czy dostosowanie do zmian klimatycznych, w tym efektywne gospodarowanie zasobami. Wsparcie lokalnej społeczności będzie dotyczyć różnych obszarów, w tym sportu, rekreacji. Efektem podejmowanych przedsięwzięć będzie wprowadzenie lub przywrócenie obiektom na obszarach wiejskich funkcji społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe poprzez realizację inwestycji obejmujących zwiększenie dostępności do małej infrastruktury publicznej (np. turystycznej, rekreacyjnej, sportowej czy kulturalnej).

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje infrastrukturalne i nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Grupy docelowe: mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści.

Wskaźnik PRODUKTU:

Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej

Przedsięwzięcie 2.2 Opracowanie koncepcji Smart Village

Koncepcja *Smart Village* ma się przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównywania dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepcje tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz rozwiązywanie problemów w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związanego ze Smart Village jest odpowiedzią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze LSR. Koncepcje pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectw. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania środków na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces włączenia samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze LSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w zakresie projektów grantowych. Będą to operacje nieinwestycyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, osoby fizyczne. Grupy docelowe: mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, JSFP, przedsiębiorcy.

Wskaźnik PRODUKTU:

Liczba podmiotów przygotowujących koncepcje smart village

Przedsięwzięcie 2.3 Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację operacji nieprodukcyjnych o charakterze miękkim. Ich celem będzie integracja i aktywizacja mieszkańców. Założeniem będzie realizacja bardzo zdywersyfikowanych aktywności obejmujących m.in. imprezy integracyjno-aktywizacyjne i wydarzenia związane z lokalną tradycją i kulturą skierowane do wszystkich mieszkańców, w tym: ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji. Uczestnikami będą mogły być osoby z różnych środowisk, i różnych grup wiekowych, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Planowane są m.in. wspólne wycieczki seniorów i młodzieży w miejsca lokalnego dziedzictwa kulturowego/przyrodniczego wraz z cyfrowym udokumentowaniem zwiedzanych miejsc przy wykorzystaniu smartfonów, co będzie miało pozytywny aspekt na przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów. W działania aktywnie będą włączone lokalne organizacje np. koła gospodyń

wiejskich. Rezultatem ma być podnoszenie świadomości społeczno-obywatelskiej i lokalnej. Wartością dodaną może być wykształcenie lokalnych liderów życia społecznego. Takie podejście pozwoli na zaangażowanie chętnych interesariuszy w budowanie wspólnego lokalnego kapitału, rozwój, integrację oraz aktywizację, co potwierdza inkluzywny charakter LGD..

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne, grupy nieformalne. Grupy docelowe: mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, JSFP.

Wskaźnik PRODUKTU:

Liczba wydarzeń.

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Wewnętrzna organizacja pracy LGD „EUROGALICJA” została szczegółowo opisana w Rozdziale I w częściach: Struktura LGD, Organ decyzyjny oraz Proces decyzyjny.

W zakresie PS dla WPR na lata 2023-2027 wybór i ocena operacji będą się odbywały w ramach komponentu Wdrażanie LSR, natomiast w przypadku EFS+ w ramach działań Priorytetu 8. programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia skierowanych na rozwój lokalny. Osiągnięcie zaplanowanych celów i wskaźników ich realizacji będzie możliwe poprzez realizację adekwatnych do lokalnych potrzeb różnorodnych metod realizacji operacji aktywizujących społeczność lokalną w ramach LSR, tj.:

- operacje klasyczne realizowane przez podmioty inne niż LGD (EFRROW),
- projekty grantowe wdrażane przez LGD poprzez konkurencyjny wybór Grantobiorców realizujących pojedyncze zadania składające się na projekt grantowy (EFRROW, EFS+);
- projekty grantowe realizowane przez LGD zgodnie z powyższymi zasadami, jednak ukierunkowane na przygotowanie innowacyjnych koncepcji smart village (EFRROW),

Brak ujęcia w mechanizmach wsparcia projektów partnerskich / operacji w partnerstwie nie stanowi przeszkody, żeby od początku uruchomienia programu animować do współpracy poprzez stosowanie szeregu zachęt do realizacji projektów partnerstwach przez co najmniej dwa podmioty z różnych obszarów LSR lub operacji w partnerstwie przez co najmniej dwa podmioty z obszaru LSR. Poza prowadzeniem szkoleń, upowszechnieniem informacji o korzyściach płynących z tego rodzaju rozwiązań, zostanie stworzona baza partnerów oraz będą udostępnione przykłady umów partnerskich i projektów zrealizowanych w partnerstwie. Tym bardziej, iż potencjalni beneficjenci wskazywali, że decyzje o realizacji projektów z partnerami podejmą po analizie odpowiedzialności partnerów zawartych w umowach o przyznaniu pomocy. Dotychczas realizacja tego typu projektów przypadała LGD „EUROGALICJA”, dlatego zmiana musi mieć czas na akceptację.

W LSR przewidziano również możliwość realizacji operacji własnych, które zapewnią osiągnięcie danego celu/przedsięwzięcia LSR, jeśli żaden podmiot nie złoży wniosku na realizację projektu w tym zakresie. Będą one spełniać podstawowe warunki przyznania pomocy, a przy ich wyborze zostaną zachowane zasady konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych Wnioskodawców. Będą one składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD „EUROGALICJA”, i podlegać będą pełnej procedurze wyboru i oceny przez Radę LGD (organ decyzyjny). Zostały one przypisane do zakresów, które pozytywnie oddziaływać będą na lokalną społeczność, realizując cele publiczne i niekomercyjne.

W ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 będzie możliwa realizacja wszystkich rodzajów operacji, tj.: **operacji produkcyjnych** - obejmujących inwestycje w środki trwałe lub aktywa niematerialne na rzecz przedsiębiorstw, które będą wykorzystywane do produkcji towarów lub świadczenia usług, **operacji nieprodukcyjnych** - obejmujących operacje niekomercyjne realizowane w celu innym niż uzyskanie zysku oraz nie wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej oraz **inwestycje w małą infrastrukturę** - obejmujące inwestycje infrastrukturalne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro.

W przypadku EFS+ będą to jedynie projekty grantowe.

Wskutek identyfikacji wielu niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich przewidziano również wsparcie dla osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, kobiet, osób bezrobotnych).

Na etapie budowy LSR nie były dostępne szczegółowe Wytyczne w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Zarządzanie LSR oraz Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR. Udostępniane projekty wskazały na kierunki w zasadach oceny i wyboru projektów, jednak etap konsultacji nie zakończył się w trakcie zatwierdzania LSR. Nie było również szczegółowych zasad dotyczących EFS+. Utrudniło to przygotowanie rozwiązań i wymagało szeregu konsultacji z ekspertami zewnętrznymi oraz wymiany doświadczeń między różnymi grupami. To skłoniło do przygotowania rozwiązań wspólnych, uniwersalnych, które zapewnią wybór projektów zgodnych z obowiązującymi zasadami. Wybór mechanizmów wdrażania był realizowany indywidualnie przez LGD „EUROGALICJA”, ale propozycja przebiegu procesu oceny jest efektem współpracy i wymiany doświadczeń z innymi grupami.

LGD opracowując kryteria wyboru operacji zachowa zasady zgodne z wymaganiami dla projektów realizowanych z EFS+ i w zakresie zgodnym z FEP 2021-2027. Zapewniona zostanie zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (wybór będzie zgodny z zasadami i warunkami obowiązującymi dla danego funduszu), a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Zasady wyboru i oceny operacji

Wybór i ocena operacji będą prowadzone na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgodnie z Wytycznymi MRiRW. LGD „EUROGALICJA” będzie podawać do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej, uzgodniony z **Zarządem Województwa Podkarpackiego** (dalej ZWP), harmonogram naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok, nie później niż do końca danego roku. Ewentualne aktualizacje harmonogramu, uzgodnionego z ZWP, będą zamieszczane na stronie internetowej LGD nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału.

Wybór operacji będzie poprzedzać ogłoszenie naboru wniosków. LGD „EUROGALICJA” będzie podawać do publicznej wiadomości co najmniej na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie. Ogłoszenie będzie spełniać wymogi określone w ww. ustawie o RLKS. Kluczowym elementem ogłoszenia będzie Regulamin naboru wniosków o wsparcie. Będzie on uzgadniany z ZWP i będzie zawierał co najmniej: zakresy wsparcia; limit środków; maksymalny poziom wsparcia, kwotę wsparcia; formę wsparcia; warunki udzielenia wsparcia; kryteria wyboru operacji; opis procedury udzielania wsparcia, w tym wskazanie i opis etapów oceny w LGD oraz w ZWP; termin składania wniosków; sposób i formę składania oraz informację o wymaganych załącznikach; zakres możliwych poprawek i uzupełnień oraz sposób, formę i termin ich złożenia; sposób wymiany korespondencji między wnioskodawcą a LGD i ZWP; czynności poprzedzające udzielenie wsparcia oraz termin ich dokonania; informację o miejscu udostępnienia LSR, formularza wniosku i wzoru umowy; a także informację o środkach zaskarżenia przysługujących wnioskodawcy oraz wskazanie podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia.

LGD będzie mogła zmienić regulamin naboru w wyjątkowych okolicznościach. Zmiana dotycząca zwiększenia limitu z ogłoszenia, uzgodniona z ZWP, będzie możliwa jeśli nie wpłynie żaden wniosek o wsparcie i będzie wymagać wydłużeniem terminu składania wniosków. Zmiany Regulaminu wynikające z odrębnych przepisów lub ze zmiany warunków określonych w przepisach regulujących zasady wsparcia - będą dokonywane niezwłocznie ze wskazaniem terminu ich obowiązywania.

LGD będzie mogła po akceptacji ZWP unieważnić nabór wniosków o wsparcie, jeżeli: w terminie składania wniosków o wsparcie nie złożono wniosku o wsparcie lub wystąpiła istotna zmiana okoliczności powodująca, że wybór operacji nie leży w interesie publicznym, czego nie można było wcześniej przewidzieć, lub postępowanie

jest obarczone niemożliwą do usunięcia wadą prawną. W przypadku unieważnienia naboru Wnioskodawcom nie będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu.

Wsparcie na Wdrażanie LSR będzie udzielane Wnioskodawcy, na jego wniosek, jeżeli będą spełnione warunki udzielenia tego wsparcia określone w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie, tj.:

- 1) na operację wybraną przez LGD, która jest stroną umowy ramowej;
- 2) do wysokości środków przewidzianych w umowie ramowej.

Wyboru operacji będzie dokonywać Rada LGD (organ decyzyjny). Do wyłącznej kompetencji Rady LGD będzie należał:

- a) wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz
- b) ustalenie kwoty wsparcia.

Skład osobowy Rady, zasady powoływania członków Rady oraz sposób ich przyporządkowania do poszczególnych grup interesów zostały opisane w Rozdziale I w części 1.7 Skład organu decyzyjnego.

Podstawą dokonywanego wyboru i oceny operacji będzie ww. ustawa o RLKS. W zakresie dokonywanego przez LGD „EUROGALICJA” wyboru:

- a) zostanie zastosowana procedura zapewniająca bezstronność członków Rady (będzie prowadzony Rejestr interesów Członków Rady),
- b) zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji, opracowane z wykorzystaniem szeregu partycypacyjnych metod i udziału wszystkich interesariuszy,
- c) zapewniony zostanie skład Rady zgodny z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060,
- d) zapewniona będzie realizacja wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Ww. wymogi zostaną zawarte w Regulaminie Rady oraz procedurach wyboru i ustalenia kwoty wsparcia.

LGD „EUROGALICJA” będzie dążyć do opracowania jednolitej dla województwa lub regionu procedury, wykorzystując doświadczenia z obecnego okresu programowania. Umożliwi to zachowanie odpowiedniego standardu oceny, a także przyspieszy proces oceny wniosków. Ma to znaczenie dla budowania wartości dodanej podejścia Leader poprzez współpracę, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Wybór będzie dokonywany przez Radę LGD:

- 1) spośród operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi w terminie, miejscu oraz formie, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie oraz spełniają warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR,
- 2) przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji.

Jeżeli w trakcie oceny konieczne będzie uzyskanie wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia LGD będzie miała możliwość wezwania Wnioskodawcy do złożenia tych wyjaśnień lub dokumentów. Wnioskodawca będzie zobowiązany przedstawiać dowody oraz składać wyjaśnienia niezbędne do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Ciężar udowodnienia faktu będzie spoczywać na podmiocie, który z tego faktu wywodzi skutki prawne.

Po dokonaniu oceny LGD przekazuje Wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia lub wyniku wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR. W przypadku pozytywnego wyniku wyboru informuje dodatkowo, czy w dniu przekazania wniosków do ZWP operacja mieści się w limicie środków. Jeśli kwota wsparcia będzie niższa niż wnioskowana LGD zamieszcza dodatkowo uzasadnienie tej wysokości.

Na swojej stronie internetowej LGD będzie zamieszczać listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków.

Dokumentacja konkursowa będzie przekazywana do ZWP w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

Wnioskodawcy będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu od:

- 1) negatywnego wyniku oceny, albo
- 2) wyniku oceny spełnienia kryteriów wyboru operacji, na skutek której operacja nie została wybrana, albo
- 3) wyniku wyboru operacji, na skutek którego operacja nie mieści się w limicie środków przeznaczonych na udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru wniosków o wsparcie, lub ustalenia przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR niższej niż wnioskowana.

Niewystarczający limit w naborze nie może stanowić wyłącznej przesłanki wniesienia protestu. Prawo wniesienia protestu nie będzie przysługiwało LGD. Wymogi formalne wniesienia protestu, okoliczności wezwania do uzupełnień, pozostawienia protestu bez rozpatrzenia, wycofania protestu, tryb doręczeń, możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego oraz czas rozpatrzenia protestu – będą wynikać z przyjętych procedur.

Procedura odwoławcza nie będzie wstrzymywać zawierania umów z Wnioskodawcami, których operacje zostały wybrane przez LGD. Jedynie w przypadku wniesionego protestu od negatywnego wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia, procedura odwoławcza wstrzyma zawieranie umów z Wnioskodawcami do czasu uwzględnienia przez LGD stanowiska ZWP.

Wyczerpanie limitu środków w ramach danego naboru wniosków nie będzie stanowić przeszkody w udzieleniu wsparcia na daną operację, jeżeli w wyniku wniesienia protestu albo uwzględnienia skargi przez sąd administracyjny LGD wybrała tę operację, a ZWP ustalił, że są spełnione pozostałe warunki udzielenia tego wsparcia, a kryteria wyboru operacji zostały spełnione w takim stopniu, że wsparcie na wdrażanie LSR na tę operację powinno zostać udzielone oraz jeżeli nie zostanie wyczerpany określony w umowie ramowej limit na Wdrażanie LSR.

Po dokonaniu przez LGD wyboru operacji ZWP dokonuje ostatecznej weryfikacji kwalifikowalności i udziela lub odmawia udzielenia wsparcia. Jeśli wniosek zawiera braki, jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera oczywiste omyłki, ZWP wzywa Wnioskodawcę do usunięcia tych braków lub nieprawidłowości lub poprawienia oczywistych omyłek w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni i nie dłuższym niż 14 dni, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia. Wezwanie może również dotyczyć modyfikacji kwoty wsparcia, jeśli LGD ustaliła kwotę niższą niż wnioskowana. Wnioskodawca nie będzie mógł dokonywać istotnych modyfikacji mających wpływ na wynik wyboru operacji dokonany przez LGD.

Jeżeli po upływie 6 miesięcy od dnia udostępnienia ZWP dokumentów potwierdzających dokonanie wyboru przez LGD operacji okaże się, że nie jest możliwe udzielenie wsparcia w ramach limitu środków, ZWP informuje Wnioskodawcę o braku dostępnych środków na udzielenie tego wsparcia i pozostawia wniosek bez rozpatrzenia.

Podobny sposób postępowania będzie dotyczyć wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniający kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów oraz zasady ustalenia kwoty grantu. Przy czym całość procesu będzie się odbywać na poziomie LGD „EUROGALICJA”, po zawarciu umowy na realizację projektu grantowego.

LGD będzie odpowiadać w szczególności za:

- 1) realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem;
- 2) przygotowanie i przekazanie ZWP do zatwierdzenia procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów;
- 3) wybór grantobiorców na podstawie ww. kryteriów;
- 4) zawieranie z grantobiorcami umów o powierzenie grantu;
- 5) rozliczanie wydatków poniesionych przez grantobiorców;
- 6) monitorowanie realizacji zadań przez grantobiorców;

7) kontrolę realizacji zadań przez grantobiorców;

8) odzyskiwanie grantów – w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celem projektu grantowego.

Grantobiorca będzie mógł złożyć odwołanie od wyniku oceny do Rady LGD.

Po dokonaniu wyboru i uzyskaniu pozytywnej oceny w ramach złożonego projektu grantowego, będą zawierane umowy o powierzenie grantu spełniającej wymogi wynikające z ustawy o RLKS.

Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru

W procedurach wyboru i oceny operacji / Grantobiorców zostaną określone zasady gwarantujące prawidłowość i przejrzystość całego procesu. Poza sprawnością procedury istotna będzie również jej transparentność i skuteczność. Procedury będą czytelne dla wszystkich zainteresowanych stron, biorących udział

w procesie wyboru operacji, w szczególności dla Wnioskodawców, którzy będą mieli możliwość korzystania z bezpłatnego doradztwa oraz szkoleń organizowanych przez LGD.

Wynik oceny i wyboru operacji / Grantobiorców będzie potwierdzany w formie Uchwały Rady podczas posiedzenia prowadzonego zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady.

Przygotowanie i aktualizacja procedur oceny i wyboru operacji / Grantobiorców będą dokonywane przy zapewnieniu udziału w procesie opiniowania wszystkich interesariuszy. Na każdym etapie wdrażania LSR możliwe będzie również zgłaszanie inicjatyw i pomysłów.

Procedury będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zostaną udostępnione na stronie internetowej oraz w Biurze LGD. Każdorazowo będą udostępniane wraz z dokumentacją konkursową.

Ocena będzie dokonywana przez członków Rady w drodze głosowania większością głosów. Zapewni to zgodność oceny z przyjętą punktacją, w ramach której nie będzie przewidziana ocena w przedziałach od - do, tylko zostanie jednoznacznie określona liczba punktów za spełnienie danego kryterium, także w pełniejszym zakresie.

Dodatkowe warunki kwalifikowalności

Będą one każdorazowo zamieszczane w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie i będą wynikać w szczególności z przyjętych kwot alokacji na dany nabór, wartości planowanych do osiągnięcia wskaźników, dodatkowych kryteriów dostępowych określonych w procedurach lub dodatkowych kryteriów wynikających z diagnozy potrzeb i potencjału obszaru LSR.

Lokalne kryteria wyboru operacji

Lokalne kryteria będą przejrzyste i wynikające ze specyfiki i diagnozy obszaru LSR oraz Wytycznych MRiRW, a ich spełnienie bezpośrednio przyczyni się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w LSR. Będzie zapewniony dobór mierzalnych kryteriów, dzięki czemu będzie można obiektywnie zróżnicować ocenę, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Każdorazowo przy zmianie kryteriów będzie dokonywana weryfikacja w zakresie mierzalności oraz zgodności z diagnozą obszaru. Kryteria będą dotyczyć poszczególnych przedsięwzięć.

Kryteria będą zawęzać możliwość uzyskania wsparcia i będą je kierunkować na operacje najlepiej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Kryteria jakościowe będą zawierać szczegółowy opis podejścia do ich oceny, w tym wskazanie jakie wymagania będą konieczne do spełnienia, żeby uzyskać określoną liczbę punktów. Będą zawierać opisy, niezbędne definicje oraz wskazanie w dokumentacji konkursowej miejsca, które będzie podstawą oceny lub wskazanie wymaganych dodatkowych załączników, które będą dokumentować spełnienie danego kryterium, na każdym określonym poziomie.

W przypadku kryteriów mierzalnych zostanie jednoznacznie wskazane jakie wymogi będą konieczne do uzyskania danej liczby punktów.

Członkowie Rady dokonujący oceny według lokalnych kryteriów wyboru będą zobowiązani nie tylko podać przyznaną liczbę punktów, ale również w każdym przypadku pisemnie uzasadnić przyczynę takiej oceny.

Ostateczny kształt kryteriów zostanie ustalony w wyniku prac zespołu roboczego. Zatwierdzenie i aktualizacja lokalnych kryteriów to zadanie przypisane do Walnego Zebrania Członków. Aktualizacja kryteriów odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale 3. LGD tworzy LSR wspólnie z mieszkańcami obszaru w odpowiedzi na ich potrzeby, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewnia wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście zapewnia pełną inkluzywność LGD.

Ww. zasady mają zastosowanie również do procedur wyboru i oceny grantobiorców z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Tabel nr 36 Lokalne kryteria wyboru badane w przedsięwzięciach

Kryteria obowiązkowe	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3
objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi					x	x		x
zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko	x					x		
dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji	x			x	x	x		x
realizowane w partnerstwie					x			x
zintegrowane (łącznie różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).						x		
innowacyjne	x			x			x	
wykorzystujące lokalny potencjał (najlepiej endemiczny) tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi (np. srebrna gospodarka lub usługi opiekuńcze nad dziećmi itp.,								x
zapewniających utworzył deklarowanych nowych miejsc pracy oraz zatrudnianie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru (jeżeli dotyczy).	x							
Tematyka kryterium dodatkowego	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3
Premiowanie Wnioskodawców, którzy dłużej mieszkają / funkcjonują / prowadzą działalność na obszarze objętym LSR	x							
Premiowanie projektów realizowanych w miejscowościach o mniejszej liczbie mieszkańców	x			x	x	x		x
Premiowanie projektów, które będą realizowane w krótszym niż maksymalny czasie realizacji operacji wynikających z Wytycznych	x			x	x	x		x

Realizowane przedsięwzięcia będą się charakteryzować nie tylko komplementarnością, ale również synergią. W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów (EFRROW) lub kilku działań (EFS+).

P.1.1. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 - 1a) oraz 1 b)

P.1.2. – działania EFS+ 8.1, 8.2, 8.3

- P.1.3. – działania EFS+ 8.2, 8.4, 8.5, 8.6
- P.1.4. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 7 oraz 8
- P.1.5. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 - 4
- P.2.1. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 6 oraz 8
- P.2.2. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 5
- P.2.3. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 8 oraz 9

gdzie:

PS dla WPR na lata 2023-2027

1. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki a. w poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b. poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej
4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-2;
5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi,
6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,
7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lubi przedsiębiorczości, a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych
8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lubi osób w niekorzystnej sytuacji
9. ochrona dziedzictwa kulturowego lubi i przyrodniczego polskiej wsi.

EFS+ na lata 2021-2027

- 8.1 Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną,
- 8.2 Zarządzanie Lokalną Strategią Rozwoju,
- 8.3 Wsparcie jakości edukacji,
- 8.4 Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji,
- 8.5 Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej,
- 8.6 Integracja społeczna.

Definicja innowacyjności.

1) Innowacyjność to zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych.

Definicja najlepiej odpowiada specyfice obszaru i rodzajom planowanych do wdrożenia przedsięwzięć. Doświadczenia z okresu programowania 2014-2020 pokazują, iż wnioskodawcy mają świadomość potrzeby zastosowania innowacji, w celu wprowadzenia na rynek lepszej oferty. Dodatkowo, chcąc uzyskać większą liczbę punktów w ramach oceny zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru, zabiegają o to aby projekty miały cechy innowacyjności. Stąd też potrzeba stopniowalnej oceny innowacyjności. Po analizach dostępnych definicji przyjęto definicję wynikającą z dokumentacji konkursowej, która najbardziej odzwierciedla specyfikę obszaru objętego LSR oraz zapewnia możliwość wyboru projektów innowacyjnych, znacząco oddziałujących na dane przedsięwzięcie.

2) Badanie innowacyjności będzie dotyczyć następujących przedsięwzięć:

- **P.1.1**, w których pojawią się **innowacje biznesowe** (w zakresie usług komercyjnych),
- **P.1.4**, w których pojawią się **innowacje społeczne** (włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji),
- **P.2.2**, w którym pojawią się **innowacje społeczne i biznesowe** (przygotowanie koncepcji Smart Village)

Wdrożenie innowacji w ww. zakresach będzie obejmować np.:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług,

- unowocześnienie przestarzałych systemów,
- udoskonalenie technologii,
- usprawnienie komunikacji międzyludzkiej,
- optymalizację czasu pracy,
- ochronę środowiska naturalnego.

3) Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR:

a) innowacje społeczne

- aktywizacja i integracja osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji,
- włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji,
- wzrost aktywności społecznej, zwiększenie otwartości na zmiany,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, społecznych.

b) innowacje biznesowe:

- wzrost gospodarczy; zwiększenie wydajności procesów/materiałów przy takich samych nakładach; wzrost wydajności co wpływa na wzrost dostępności,
- osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi klienta, konkurencyjnej ceny, jakości oferowanego produktu/usługi,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, społecznych.

Pozwoli to odróżnić zmiany, które nie będą innowacyjnością od innowacji, które będą powodować oczekiwaną zmianę.

4) Ocena innowacyjności będzie stopniowalna i zapewni możliwość uzyskania:

- a) maksymalnej liczby punktów przez **projekty kreatywne** (powstające w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczące nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji),
- b) niższej liczby punktów przez **projekty imitujące** (wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, obejmujące nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych, społecznych),
- c) brak możliwości przyznania punktów dla **innowacji pozornych**, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

5) Opis metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji:

- **P.1.1** - konkurs,
- **P.1.4** - konkurs/projekt własny,
- **P.2.2** - projekt grantowy na opracowanie koncepcji Smart Village.

6) Animowanie do wdrażania innowacji:

Wdrożenie innowacji w powyższych obszarach będzie możliwe dzięki zastosowaniu szeregu działań aktywizujących, do realizacji których zaproszeni zostaną doświadczeni partnerzy. Będą wykorzystywane następujące mechanizmy: doradztwo w biurze LGD, animowanie poprzez promocję dobrych praktyk (również w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD), identyfikacja korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwłaszcza w sferze biznesowej i społecznej, animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

- 1) Z inicjatywą zmian w lokalnych kryteriach wyboru będzie mógł wystąpić członek LGD, członek Rady LGD, członek Zarządu, członek Komisji Rewizyjnej lub mieszkańiec obszaru LSR.
- 2) Wniosek / propozycja zmiany lokalnych kryteriów wyboru powinien zawierać nazwę wprowadzanego / aktualizowanego / likwidowanego kryterium oraz uzasadnienie zmiany. Wniosek o wprowadzenie / zmianę nowego kryterium powinien również uwzględniać propozycję minimalnej i maksymalnej liczby punktów przyznawanych za to kryterium lub wagę tego kryterium w odniesieniu do pozostałych.
- 3) Zmiana kryteriów będzie mogła również nastąpić na wniosek ZWP lub innych organów kontrolnych.

- 4) Zgłaszanie wniosków i uwag od mieszkańców lub uprawnionych podmiotów w zakresie zmian lokalnych kryteriów wyboru będzie odbywać się w trybie ciągłym.
- 5) Modyfikacja kryteriów nie będzie mogła prowadzić do usunięcia kryteriów obowiązkowych z punktu widzenia realizacji PS dla WPR na lata 2023-2027.
- 6) Weryfikacji zasadności otrzymanych propozycji będzie dokonywał Zarząd w okresie kwartalnym, chyba że zmiana zostanie zainicjowana wskutek rekomendowania ZWP lub ustaleń pokontrolnych. Zarząd będzie mógł się posilkować pracą zespołów roboczych.
- 7) W przypadku uznania zasadności proponowanych zmian kryteriów Biuro LGD będzie zobowiązane do opracowania nowych kryteriów i kart oceny, które będą konsultowane w trybie konsultacji społecznych, z uwzględnieniem zasad partycypacji jak w przypadku tworzenia kryteriów (jeśli będzie to możliwe i zasadne), jednak co najmniej poprzez informacje zamieszczanych na strony internetowej, tablicy ogłoszeń oraz w Biurze LGD.
- 8) Ocena trafności i adekwatności lokalnych kryteriów będzie przeprowadzana w ramach ewaluacji.
- 9) Wyniki badania będą mogły stanowić podstawę do wdrożenia procedury zmiany kryteriów.
- 10) Zmiana kryteriów nie będzie możliwa w trakcie trwania konkursu.
- 11) Przesłanką do uruchomienia procedury zmiany kryteriów może być również zagrożenie realizacji LSR, np.: gdy osiągnięcie zakładanych wskaźników okaże się niemożliwe.

Rozdział VIII Plan działania

Plan Działania, który stanowi Załącznik nr 2 obejmuje dwa cele oraz przypisane im 8 przedsięwzięć, jest ściśle powiązany z zapisami rozdziału VI Cele i wskaźniki.

Realizacja LSR będzie przebiegać w etapach wdrażania wynikających z umowy ramowej.

Pierwszy etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od 2024 r. do I poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W przypadku EFS+: od 2024 r. do II poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W tym czasie zostanie położony szczególny nacisk na realizację działań komunikacyjnych skierowanych na poszerzenie współpracy z lokalnym środowiskiem w celu skorzystania dużej grupy potencjalnych beneficjentów ze szkoleń, warsztatów i doradztwa świadczonego przez Biuro LGD. Będą również udostępnione materiały informacyjno-promocyjne, dokumenty aplikacyjne (w tym dostęp do generatora wniosków, jeśli zostanie zapewniona możliwość składania wniosków elektronicznie). Na tym etapie zostaną uruchomione pierwsze konkursy mające zapewnić możliwość zakontraktowania przez ZWP 40% środków z budżetu EFRROW / EFS+. Działania będą również dotyczyć aktywizacji mieszkańców oraz wspierania budowy partnerstw.

Drugi etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od II poł. 2026 r. do II poł. 2027 r. (II kamień milowy)

W przypadku EFS+: od I poł. 2027 r. do II poł. 2028 r. (II kamień milowy)

W tym czasie LGD „EUROGALICJA” będzie się koncentrować na prowadzeniu działań mających na celu zakontraktowanie środków dopełniających realizację założonych celów. Ponadto, przewiduje się zakontraktowanie budżetu EFRROW co najmniej na poziomie 80%, a budżetu EFS+ na poziomie 90%. W istotnym dla obszaru zakresie tworzenia partnerstw planuje się dalsze wdrażanie projektów aktywizujących, wspierających integrację. Będą one bazowały na doświadczeniach projektów już realizowanych. Działalność bieżąca LGD „EUROGALICJA” będzie skierowana na dalszą aktywizację oraz wprowadzenie rozwiązań wspomagających rozwój obszaru i jego promocję będących skutkiem zrealizowanych projektów.

Trzeci etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od I poł. 2028 r. do II poł. 2029 r.

W przypadku EFS+: od I poł. 2029 r. do II poł. 2029 r.

W tym czasie niezbędne będzie uzupełnienie naborów w celu pełnej realizacji budżetu LSR zapewniającego osiągnięcie wskaźników. LGD zakłada możliwość wprowadzenia zmian w Planie działania, uwzględniając wyniki monitoringu lub ewaluacji oraz inne przesłanki (jeśli wystąpią). Może się to wydarzyć we wcześniejszych etapach. Określone w Planie działania wskaźniki (ilościowe i wartościowe) zostały podzielone na lata, co pozwoli na sprawne wdrażanie LSR oraz racjonalne planowanie ogłaszanych przez LGD naborów.

W przypadku EFS+ poziom realizacji budżetu przypisany do kamieni milowych został ustalony na podstawie roboczych konsultacji.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

Głównym źródłem finansowania budżetu LSR jest EFRROW. W ramach wsparcia z tego funduszu będą osiągnane cele zgodne z PS dla WPR na lata 2023-2027. W województwie podkarpackim, RLKS będzie realizowany w formule wielofunduszowej, ze wsparciem środków EFS+ w ramach priorytetu 8. w Programie Regionalnym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. Projekty współfinansowane z EFS+ będą się koncentrować głównie na wsparciu uczniów oraz osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji, usługach społecznych świadczonych w społecznościach lokalnych, integracji społecznej na obszarach objętych LSR, rozwoju zdolności uczniów poza edukacją formalną oraz wsparciu szkół na obszarze objętym LSR.

Wielkość środków na realizację LSR wyznaczono zgodnie z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2020 r.

Źródła finansowania LSR na lata 2023 – 2027:

- środki EFRROW,
- środki EFS +,
- środki budżetu państwa,
- wkład własny jednostek sektora finansów publicznych będący wkładem krajowych środków publicznych.

W przypadku części działań PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz wszystkich działań EFS+ konieczne będzie również wykazanie udziału wkładu własnego przez beneficjentów. W przypadku dużego zainteresowania ubieganiem się o wsparcie, znacznie przekraczającego dostępne budżety LGD rozważy konieczność wprowadzenia dodatkowych lokalnych kryteriów w celu premiowania projektów z wkładem własnym przekraczającym minimalną określoną intensywność pomocy lub projektów z niższą niż maksymalna kwotą pomocy.

Prognozowana wysokość środków na komponent Wdrażanie LSR i Zarządzanie LSR jest zgodna z limitami określonymi w ramach Konkursu na Wybór LSR. Wysokość dostępnego budżetu została odzwierciedlona w załączniku: **Formularz 3: Budżet LSR**. Liczba ludności na obszarze objętym LSR wynosi 92 244 osób (wg stanu na 31.12.2020 r.), co pozwala aplikować:

- w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 (PS WPR) o budżet w wysokości 2 750 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 612 500 euro na Zarządzanie LSR (budżet obejmuje wkład EFRROW oraz wymagany krajowy wkład środków publicznych),

- w ramach programu regionalnego Fundusze dla Podkarpacia na lata 2021-2027 o budżet w wysokości 1 125 446,00 euro na działania priorytetu 8. oraz 255 469,34 euro na Zarządzanie LSR.

Poziom wykorzystania budżetu w poszczególnych latach określa **Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR**. W **Formularzu 2: Plan działania** znajdują się wskaźniki produktu i rezultatu przypisane do poszczególnych przedsięwzięć ze wskazaniem czasu ich realizacji (harmonogram realizacji przedsięwzięć w poszczególnych latach).

Formularz 3: Budżet LSR uzupełnia dane pokazując podział budżetu na źródła finansowania, natomiast **Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia**: wskazuje grupy docelowe przypisane do przedsięwzięcia oraz sposób realizacji przedsięwzięcia (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja).

Realizacja zaplanowanych operacji ma za zadanie w pierwszej kolejności poprawić standard życia, wzmocnić lokalne więzi, zintegrować mieszkańców. Realizacja zidentyfikowanych przez pryzmat potrzeb i potencjału celów i przedsięwzięć powinna pozwolić na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów w sposób zapewniający optymalne zaspokojenie zgłoszonych potrzeb

i zidentyfikowanych problemów na obszarze objętym LSR. Jednocześnie rozwój lokalnej społeczności będzie się odbywać poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Grupami docelowymi będą mieszkańcy (w tym seniorzy, młodzież oraz osoby w niekorzystnej sytuacji), organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, mikro i małe przedsiębiorstwa oraz turyści.

Dzięki bezpośredniemu wsparciu finansowemu EFRROW i EFS+ będą realizowane 2 cele oraz 8 przedsięwzięć.

Cel 1 *Wsparcie społeczności lokalnej poprzez poprawę warunków życia na terenie LSR* z budżetem 2 592 446,00 euro zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Przedsięwzięcie 1.1. Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców, alokacja 1 300 000 euro z EFRROW;
- Przedsięwzięcie 1.2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji, alokacja 821 446 euro z EFS+;
- Przedsięwzięcie 1.3 Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, alokacja 304 000,00 euro z EFS+;
- Przedsięwzięcie 1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR, alokacja 54 000,00 euro z EFRROW,
- Przedsięwzięcie 1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania, alokacja 113 000 euro.

Powiązania Celu 1 z budżetem oraz Planem działania:

Cele LSR są powiązane z wykonaną diagnozą obszaru objętego LSR. Podział budżetu dostosowano do zdiagnozowanych problemów. Środki EFRROW w zdecydowanej większości zostały zarezerwowane na operacje produkcyjne związane z rozwojem przedsiębiorczości oraz infrastrukturalne związane z ogólnodostępną niekomercyjną infrastrukturą. Działania dotyczące edukacji i innych kwestii społecznych będą współfinansowane z EFS+ w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027. Komplementarność przedsięwzięć ma w racjonalny sposób przyczynić się do osiągnięcia celów i rozwiązania lokalnych problemów. Realizacja projektów wpłynie również na poprawę jakości życia poprzez zwiększenie dostępu do usług oraz rozwój konkurencyjnej oferty na obszarze objętym LSR. Istotnym kierunkiem wydatkowania środków będzie wsparcie projektów społecznych dotyczących rozwoju zdolności uczniów poza edukacją formalną, wsparcie jakości edukacji, wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji, usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz integracji społecznej.

Tak skonfigurowany budżet pozwala na równoległe wsparcie obszarów inwestycyjnych i społecznych, gdyż oba wymagają interwencji. Wykorzystany zostanie efekt synergii.

Cel 2. *Wzrost atrakcyjności obszaru LSR poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i integrację mieszkańców* z budżetem 1 283 000 euro zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Przedsięwzięcie 2.1 Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej, alokacja 1 215 800 euro;
- Przedsięwzięcie 2.2 Opracowanie koncepcji Smart Village, alokacja 7200 euro;
- Przedsięwzięcie 2.3 Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR, alokacja 60 000,00 euro.

Powiązania Celu 2 z budżetem oraz Planem działania:

Realizacja LSR poprzez wyznaczone cele i dostosowany do nich budżet ma za zadanie poprawę dostępu do małej infrastruktury publicznej, przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, włączenie społeczne seniorów, ludzi

młodych i osób w niekorzystnej sytuacji, ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi. Dofinansowanie aktywności związanych ze zwiększeniem dostępu do infrastruktury publicznej oraz wspierających aktywizację i włączenie mieszkańców, z uwzględnieniem działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego ma szczególne znaczenie dla rozwoju obszaru. Takie podejście przyczynia się to budowy lokalnego patriotyzmu. Z drugiej strony zachęca do aktywności, integracji i podejmowania inicjatyw. Będzie również przeciwdziałać poczuciu anonimowości dzięki budowaniu postaw zaangażowanych i otwartych na współdziałanie wśród mieszkańców. Propagowanie takich postaw ma związek z budową społeczeństwa świadomego i obywatelskiego, gotowego angażować się w działania wspierające rozwój obszaru i przyczyniające się do poprawy jakości życia całej społeczności.

Dlatego tak ważna jest w tym kontekście realizacja celu polegającego na poprawie warunków życia poprzez zwiększenie dostępu do niekomercyjnej infrastruktury, kształtowanie świadomości społeczno-obywatelskiej oraz zwiększenie włączenia mieszkańców. Będzie to miało miejsce poprzez zapewnienie finansowania dedykowanych przedsięwzięć obejmujących dostęp do infrastruktury publicznej w zakresie rekreacji, turystyki, sportu i działalności kulturowej, wspieranie wzrostu świadomości społeczno-obywatelskiej oraz opracowanie koncepcji inteligentnych wsi.

Intensyfikacja naborów w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób zamierzony została zaplanowana na początek wdrażania LSR, ponieważ zaplanowane przedsięwzięcia stanowiąc będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD.

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

W rozdziale scharakteryzowano zasady i procedurę monitoringu oraz ewaluacji, główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty (osoby) odpowiedzialne za te procesy. Do wypracowania rozwiązań wykorzystano współpracę z przedstawicielami lokalnych grup działania z województw: łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, małopolskiego i wielkopolskiego. Stanowi to wartość dodaną podejścia Leader, a w szczególności efekt sieciowania i współpracy. Wypracowane założenia zostały skonsultowane w trakcie tworzenia LSR, w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych w biurze LGD, a także w trakcie spotkań grupy roboczej oraz na warsztatach tematycznych. Opisana procedura monitorowania i ewaluacji uwzględnia doświadczenia LGD „EUROGALICJA” z poprzednich perspektyw programowych.

W podejściu Leader wykorzystujemy esencjonalizm - nie chodzi o to, żeby zrobić więcej, ale o to, żeby zrobić właściwe rzeczy, które wcale nie oznaczają mniej. Zastosowane podejście w PS dla WPR na lata 2023 - 2027 jest nakierowane na wyniki – osiągnięcie wskaźników. Proces monitoringu i ewaluacji ma zapewnić, iż prowadzone działania będą prowadzić do osiągnięcia zakładanych efektów w określonych terminach (tzw. kamieniach milowych). Założeniem planowanych działań było takie gospodarowanie czasem i zasobami, żeby uzyskać optymalne efekty. Obowiązujące w poprzedniej perspektywie rozwiązania wyznaczyły pewne minimalne standardy. Z uwagi na to, iż otoczenie instytucjonalne nie uległo zmianie, a specyfikacja badań monitoringowych i ewaluacyjnych dotyczy tych samych obszarów, przyjęto rozwiązania wypracowane wspólne, z uwagi na ich adekwatność do potrzeb.

Zasady monitoringu i ewaluacji.

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli, zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD „EUROGALICJA” oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozwala również ocenić postęp w zakresie osiągania wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR.

Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizmu, koordynacji informacji i elastyczności.

Zebrane dane i informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających pożądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów jakie ma przynieść wdrażanie LSR).

Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności wykorzystanych zasobów do uzyskanych efektów.

Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządczych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja jest procesem prowadzonym w celu ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków Unii Europejskiej (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założeń LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów.

Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do wykorzystanych zasobów. Ewaluacja uwzględni następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedniość; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

W procesie wdrażania LSR zostaną wykorzystane dwa rodzaje ewaluacji:

- **autoewaluacja (self-evaluation)**, tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiągniętych lub osiągniętych efektów, dokonywana własnymi siłami, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości, wspartych dodatkowymi narzędziami oceny, z możliwością udziału w ocenie ekspertów zewnętrznych. Będzie realizowana w formie warsztatów refleksyjnych, ale zostanie rozszerzona o działania zaradcze, jeśli wystąpi taka potrzeba.

- **ewaluacja zewnętrzna**, tj. ocena zlecona zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań LSR.

W okresie programowania 2023-2027 będą realizowane ewaluacje własne on-going (corocznie) oraz zostanie zlecone na zewnątrz jedno badanie ex-post (po zakończeniu realizacji LSR). Zostanie ono przeprowadzona do końca 2028 r. (maksymalnie do połowy 2029 r.). Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Wykorzystana zostanie przede wszystkim koncepcja triangulacji metodologicznej, zapewniająca zróżnicowanie źródeł danych, metod i perspektyw badawczych. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych oraz przy uwzględnieniu wyników ewaluacji wewnętrznych on-going.

Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR; kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpracę, osoby młode, seniorów oraz w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, funkcjonowanie LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podejścia Leader i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią terminowe i skuteczne wdrażanie LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, wyższą efektywność lokalnych kryteriów wyboru czy jakość świadczonych przez LGD „EUROGALICJA” usług. Dzięki temu zwiększy się szansa na osiągnięcie założeń LSR. Wyniki badań mogą być również przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania LGD „EUROGALICJA”, czy zmian w LSR, w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych założeń do zmieniających się warunków otoczenia LSR.

Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań będą podstawą do podejmowania działań zaradczych, jeśli pojawiłoby się zagrożenie nie osiągnięcia kamieni milowych określonych w umowie ramowej, czy poziomów realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Istotna będzie również ocena poziomu zainteresowania potencjalnych beneficjentów wsparciem przewidzianym w LSR. Będzie to przesłanką do podejmowania decyzji o jej aktualizacji.

Identyfikacja istotnych problemów na etapie wdrażania lub zarządzania LSR będzie podstawą do przygotowania i wdrożenia działań zaradczych przy udziale pracowników Biura, Członków organów LGD oraz pozostałych Członków LGD „EUROGALICJA”. Proces monitoringu został połączony z Planem komunikacji w celu zaangażowania odpowiednich grup społecznych (grup docelowych określonych w LSR, w tym ludzi młodych, seniorów czy osób w niekorzystnej sytuacji).

Procedura ewaluacji i monitoringu

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

Zakres procedury

Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu powołania Koordynatora do momentu publikacji Raportu z ewaluacji ex-post.

Założenia ogólne

Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie lub kwartalnie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.

Osoby odpowiedzialne

Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd.

Proces monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzony przez wybranego koordynatora, we współpracy z pracownikami Biura LGD lub przez eksperta zewnętrznego. Proces ewaluacji ex-post będzie prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. Zarząd powołuje Koordynatora ds. Monitoringu i Ewaluacji (może nim być pracownik Biura LGD).
2. Wsparciem działań Koordynatora są inni pracownicy Biura LGD lub eksperci zewnętrzni.
3. Koordynator określa czynności niezbędne do pozyskania danych i informacji, dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania.
4. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków.
5. Koordynator może zwrócić się do Zarządu w sprawie powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
6. Koordynator / Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji mogą zwrócić się do Zarządu o zlecenie ocen / ekspertyz wewnętrznych.
7. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego. Wykorzystywane są do tego arkusze kalkulacyjne lub systemy informatyczne wspierające obsługę wniosków.

8. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
9. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określone w Tabeli Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
10. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania i jest ustalana przed badaniem.
11. Sporządzane roczne raporty będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków i podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w Biurze LGD (upowszechnienie wyników). Będzie to forma zachęty do dyskusji o funkcjonowaniu LGD „EUROGALICJA”, w tym wdrażaniu LSR.
12. W przypadku wydania zaleceń / rekomendacji, Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
13. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Koordynator / Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie jest możliwe w wyznaczonym terminie – wnioskuje się o zmianę terminu lub podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
14. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.
15. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd na Walnym Zebraniu Członków raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji.

Wykonawca badań monitoringowych oraz ewaluacji on-going (własna):

Koordynator / Zespół ds. monitoringu i ewaluacji, możliwość wsparcia przez ekspertów zewnętrznych, możliwość zlecenia wykonania ocen / ekspertyz zewnętrznych.

Wykonawca badania ex-post:

Firma zewnętrzna posiadająca doświadczenie w realizacji ewaluacji LSR.

Czas realizacji badania.

Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych. W sytuacji wystąpienia zagrożeń w terminowej realizacji LSR Zarząd może podjąć decyzję o zwiększeniu częstotliwości lub zakresu badań, które będą adekwatne do zobowiązań wynikających z umowy ramowej, w tym w szczególności:

- w przypadku EFRROW: 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 30 czerwca 2026 r. (I kamień milowy) oraz 80% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2027 r. (II kamień milowy).

- w przypadku EFS+ 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2026 r. (I kamień milowy) oraz 90% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2028 r. (II kamień milowy).

Źródło danych.

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez LGD „EUROGALICJA”, z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępny, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednie wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania LGD „EUROGALICJA” i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt lub wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów. Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, w celu zastosowania jak najszerszego poziomu włączenia i uzyskać reprezentatywne wyniki.

Dane statystyczne dostarczą obiektywnych informacji na temat zmian w obszarze badania i jego otoczeniu. Będą obejmować zjawiska demograficzne, rynek pracy, lokalną gospodarkę oraz sytuację społeczną. Zakres analizy będzie również obejmować dane ilościowe o prowadzonych naborach, postępie rzeczowym, efektach realizacji Planu Komunikacji, Planu szkoleń oraz dane finansowe. Dane będą dotyczyły tych elementów, które

stanowią kluczowe zobowiązania wynikające z zawartych umów. Kluczowym źródłem danych będą również badanie jakościowe, obejmujące w szczególności wywiady z Członkami LGD, pracownikami Biura LGD oraz przedstawicielami organów stowarzyszenia (Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej) oraz przede wszystkich odbiorcami pomocy. W badaniu będą uwzględnione opinie tych podmiotów, które nie uzyskały wsparcia. Wywiady będą prowadzone przy wykorzystaniu instrumentów adekwatnych do grupy interesariuszy, żeby włączyć do badania wszystkich zainteresowanych. Na potrzeby wywiadów stworzymy scenariusze dostosowywane do różnych odbiorców. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą także podstawą do formułowania rekomendacji.

Tabela nr 37 Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

Wyszczególnienie	Podstawowe źródła danych / rodzaj i częstotliwość badania	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu Komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjno-integracyjnych i włączeniowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD oraz stosowanie obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzanie LSR	opinia przełożonego, wywiady z beneficjentami i członkami LGD, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, wywiady, dokumentacja własna LGD M6 – Monitowanie w okresach półrocznych E1 – ewaluacja on-going realizowana w okresach rocznych EX – ewaluacja ex-post	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów. Kryterium: Efektywność
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp rzeczowy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji. Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo kontraktacji oraz tempo realizacji projektów – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczanego na wdrażanie LSR w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom	dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena

zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – wdrażanie i zarządzanie LSR	doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, M6, E1, EX	stopnia realizacji zadań w ramach LSR Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – zarządzanie LSR	dokumentacja własna LGD, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady M6, E1, EX	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności. Kryterium: Skuteczność i efektywność
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR	dokumentacja własna LGD, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, analizy wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady E1, EX	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Kryterium: Skuteczność i trafność
Postrzegania LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – zarządzanie LSR	dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady E1, EX	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji
Identyfikację zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających, żeby możliwe było podjęcie działań zaradczych – wdrażanie LSR	analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady E1, EX	Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności

Źródło: Opracowanie będące efektem współpracy z lokalnymi grupami działania w ramach wypracowanych standardów w zakresie monitoringu i ewaluacji

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (aktualizacja, maj 2023 r.).
2. Program regionalny Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 20 grudnia 2022 r.
3. Szczegółowy Opis Priorytetów programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).
5. Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska 2021.
6. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”.
7. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.
8. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412).
9. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).
10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
11. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Rzeszów, wrzesień 2020 r.
12. Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030.
13. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.
14. Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021 - 2027.
15. Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
16. Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027.
17. Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027.
18. Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
19. Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027.
20. Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych priorytetów i działań FEP 2021-2027- zakres EFS+.
21. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.
22. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). (2017 r.).
23. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (2020 r.)
24. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030. (2019). Warszawa.
25. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Wdrażanie LSR.
26. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Zarządzanie LSR.
27. PORADNIK DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWPOJU NA LATA 2014-2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane, Warszawa 2015.

28. Raport z ewaluacji ex-post.
29. Raport „Polska wieś 2020. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA).
30. Raport „Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA).
31. Statut, przyjęty Uchwałą nr 211/2023 z dnia 01.06.2023.
32. Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>.
33. Strona internetowa Geoportalu Krajowego, <https://www.geoportal.gov.pl>.
34. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>.
35. Strona internetowa LGD „EUROGALICJA” <https://EUROGALICJA.org/>.
36. Strategie Rozwoju Gmin: Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski, Czarna, Kamień, Krasne oraz Trzebownik.
37. Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego.
38. Strategia Rozwoju Powiatu Łańcuckiego.
39. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu 1 (Wsparcie społeczności lokalnej poprzez poprawę warunków życia na terenie LSR)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
1 300 000,00	P.1.1 Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców	mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), organizacje pozarządowe, JSFP, turyści	konkurs (operacje klasyczne)
821 446,00	P.1.2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji	uczniowie, kadra dydaktyczna, szkoły oraz placówki systemu oświaty	projekt grantowy
304 000,00	P.1.3. Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	mieszkańcy, w tym: seniorzy, młodzież i osoby w niekorzystnej sytuacji, organizacje pozarządowe, JSFP	projekt grantowy
54 000,00	P.1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR	mieszkańcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, lokalni liderzy, seniorzy, młodzież i osoby w niekorzystnej sytuacji,	konkursy (operacje klasyczne), operacja własna, animacja
113 000,00	P.1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania	mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, osoby w niekorzystnej sytuacji	projekt grantowy, animacja
	Przedsięwzięcia w ramach celu 2 (Wzrost atrakcyjności obszaru LSR poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i integrację mieszkańców)		
1 215 800,00	P.2.1 Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej	mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści	konkurs (operacje klasyczne)
7 200,00	2.2 Opracowanie koncepcji Smart Village	mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, JSFP, przedsiębiorcy	projekt grantowy na przygotowanie koncepcji smart village, animacja

60 000,00	2.3 Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR	mieszkańcy (w tym seniorzy, osoby młode, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, JSFP	projekt grantowy, animacja
-----------	---	---	----------------------------

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Wsparcie społeczności lokalnej poprzez poprawę warunków życia na terenie LSR													
Przedsięwzięcie P. 1.1 Podniesienie konkurencyjności lokalnych firm poprzez podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej przedsiębiorstw świadczących usługi dla mieszkańców	1.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa	0	0%	27 szt.	100%	27 szt.	100%	27 szt.	100%	27 szt.	100%	27 szt.	100%	PS WPR
	1.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa	0	0%	0	0%	11 szt.	100%	11 szt.	100%	11 szt.	100%	11 szt.	100%	

Przedsięwzięcie P.1.2 Wsparcie uczniów oraz podniesienie jakości edukacji	1.2.1 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	0	0%	0	0%	656 osoby	57%	984 osoby	86%	1148 osoby	100%	1148 osoby	100%	EFS+
	1.2.2 Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	0	0%	0	0%	29 osoby	100%	29 osoby	100%	29 osoby	100%	29 osoby	100%	
	1.2.3 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0%	0	0%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	1 szt.	100%	
	1.2.4 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0%	0	0%	685 osoby	56%	1013 osoby	86%	1177 osoby	100%	1177 osoby	100%	
Przedsięwzięcie P.1.3 Wsparcie ludzi młodych, seniorów i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	1.3.1 Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanych poza Bazą Usług Rozwojowych	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	68 osoby	100%	68 osoby	100%	EFS+
	1.3.2 Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	24 osoby	100%	24 osoby	100%	

	programie													
	1.3.3 Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	0	0%	0	0%	0	0%	20 osoby	100%	60 osoby	100%	60 osoby	100%	
	1.3.4 Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	35 osoby	100%	35 osoby	100%	
	1.3.5 Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0%	0	0%	0	0%	1 szt.	100%	1szt.	100%	1 szt.	100%	
	1.3.6 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0%	0	0%	0	0%	20 osoby	47%	187 osoby	100%	187 osoby	100%	
Przedsięwzięcie 1.4 Kształtowanie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR	1.4.1 Liczba wydarzeń	0	0%	0	0%	28 szt.	100%	28 szt.	100%	28 szt.	100%	28 szt.	100%	PS WPR

<p>Przedsięwzięcie 1.5 Wsparcie działań na rzecz mieszkańców, w tym ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji poprzez doposażenie podmiotów podejmujących takie działania</p>	<p>1.5.1 Liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie</p>	0	0%	0	0%	12 szt.	100%	12 szt.	100%	12 szt.	100%	12 szt.	100%	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)</p>	<p>R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR</p>	0	0	0	0	0	0	32 szt.	0	0	0	0	0	PS WPR
<p>Wskaźnik rezultatu W.1.1(2)</p>	<p>R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacji: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami</p>	0	0	18 osoby	0	0	0	0	0	0	0	0	0	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.2(1)	Liczba uczniów którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	0		0		0		525 osoby		262 osoby		131 osoby		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.2(2)	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	0		0		24 osoby		0		0		0		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.3(1)	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0		0		0		0		0		51 osoby		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.3(2)	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	0		0		0		0		0		18		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.3(3)	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	0		0		0		0		3 szt.		0		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.3(4)	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	0		0		0		0		0		6 szt.		EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.4(1)	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacji: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa	0		0		0		0		500 osoby		0		PS WPR

	innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami													
Wskaźnik rezultatu W.1.5(1)	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0		0		0		0		4612 osoby		0		PS WPR
C.2.	Wzrost atrakcyjności obszaru LSR poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i integrację mieszkańców													
Przedsięwzięcie 2.1 Poprawa lub modernizacja publicznej infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej	2.1.1 Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej	0	0%	6 szt.	50%	6 szt.	50%	12 szt.	100%	12 szt.	100%	12 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie 2.2 Opracowanie koncepcji Smart Village	2.2.1 Liczba podmiotów przygotowujących koncepcje smart village	0	0%	16 szt.	100%	16 szt.	100%	16 szt.	100%	16 szt.	100%	16 szt.	100%	PS WPR

Przedsięwzięcie 2.3 Wydarzenia sprzyjające wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR	2.3.1 Liczba wydarzeń	0	0%	0	0%	0	0%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	6 szt.	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1(1)	R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0	0	0	0	0	0	4612 osoby	100%	0	0%	4612 osoby	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1(2)	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacji: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	0	0	3 osoby	0	0	0	3 osoby	100%	0	0%	0	0%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.2(1)	R40. Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	0		8 szt.		0		0		0		0		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.3(1)	R.42 Promowanie włączenia społecznego: Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0		0		0		0		600 osoby		0		PS WPR

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 750 000,00	0	1 125 446,00	3 875 446,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	612 500,00	0	255 469,34	867 969,34
Razem	3 362 500	0	1 380 915,34	4 743 415,34
<p><i>* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.</i></p> <p><i>** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.</i></p>				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12-31		2027-12-31		2028-12-31		2029-12-31	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRRROW	7 200	0,26%	1 215 800	44,00%	754 000	71,89%	113 000	76%	660 000	100%	0	100%	0	100%
EFS+	0	0	100 000	9%	0	9%	421 446	46%	320 000	75%	194 000	92%	90 000	100%
EFRR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	7 200	0,19%	1 315 800	33,95%	754 000,00	34,14%	534 446	47,93%	980 000	67%	194 000	100%	90 000	100%